

AGLASNIK

**ALMAE MATRIS ALUMNI CROATICAE
DEUTSCHLAND e.V.**

U Frankfurtu na M., svibnja 1994

Riječ uredništva

Poštovani čitatelji,

evo javljamo se ponovo, s malim zakašnjenjem. Samokritički moramo utvrditi, kako (još) nismo u stanju profesionalnije – što se tiče pridržavanja termina – obaviti naš novinarski posao. Imajte, dakle, u vidu da smo svi mi, ipak, amateri.

Zbog toga Vam se redakcija GLASNIKA ovaj puta i obraća s molbom da nam pri realizaciji pomognete na taj način da prilog ili pisma (po mogućnosti) pošaljete na disketi, jer prekucavanje na kompjuter iziskuje dosta vremena. Svi mi imamo svoje obveze i izvan AMAC-a i izvan same redakcije.

Isto tako bi nas radovalo kad bi nam Vi, naši čitatelji, pomogli pri izboru tema ili pri prikupljanju zanimljivih podataka iz rada i drugih udruži u dijaspori ili domovini.

Takodjer smo zaključili kako bi izlazak GLASNIKA trebalo pomaknuti na početak ljetnog razdoblja. Za to postoje objektivni razlozi. Između ostalog, na primjer, da poslovna godina AMAC-ac završava i počinje održavanjem Godišnje skupštine, a to je uvijek oko

Uskrsa (tako predviđa njemački Zakon o udrugama koje imaju e.V.). Godišnji izvještaj o radu urduge jest jedna od okosnica GLASNIKA pa prema tome može biti i zgotovljen tek poslije održane Godišnje skupštine.

U tom smislu Vas još jednom molimo za razumjevanje i pozivamo na suradnju.

Srdačno
R. Č

Ein kleiner Ring
Begrenzt unserer Leben,
Und viele Geschlechter
Reihen sie dauernd
An ihres Daseins
Unendliche Kette.

Prsten malen
Naš život odredjuje
I mnoga se pokoljenja
Stapaju neumorno
U beskrajni lanac
Prisutnosti svoje.

J. W. v. Goethe

„Grenzen der Menschheit
ca. 1781

Prijevod:

Ranko Četković, 1994

IMPRESUM

Izdavač:

AMACroaticae Deutschland e.V.

c/o I. S. Grubišić, Berger Straße 14, D-63477 Maintal

Urednici:

Ana Bašić, Ranko Četković (Izvršni urednik), Igor S. Grubišić, Drago Trumbetaš (layout),
Ivan Orešković, Mirko Klobučar (tehnička realizacija), Prof. Dr. J. Matešić, (lektorat)

Adresa uredništva:

c/o Ranko Četković, Raimundstraße 1, 60431 Frankfurt, Telefon: (0 69) 51 7733. Telefax: (0 69) 51 74 77

Druck:

abc druck

Höchster Straße 1c, D-65835 Liederbach b. Ffm. Telefon: (0 61 96) 60 05-0, Telefax: (0 61 96) 60 05 30

Rukopisi se ne vraćaju, a za sadržaj napisa odgovorni su autori.

Otvoreni sastanci AMACroaticae održavaju se 2. 3. 4. srijede u mjesecu u prostorijama

Internationales Familienzentrum, Adalbertstraße 10 a, Frankfurt am Main, od 18.00 do 21.00 sat.

Offene Sitzungen AMACroaticae finden jeweils am 2. 3. und 4. Mittwoch im Monat von 18.00 bis 21.00 Uhr, in den Räumen des Internationalen Familienzentrums, Ffm., Adalbertstraße 10 a, statt.

Bankverbindung: Dresdner Bank AG, Frankfurt, (BLZ 500 800 00), Konto-Nr. 2 717 414 00

Dragi bivši studenti hrvatskih sveučilišta!

Da li se i Vi ubrajate u one, koji s ponosom ističu da su studirali i diplomirali na Zagrebačkom sveučilištu, koje ove godine slavi 325. godišnjicu osnivanja?

Pripadate li i Vi onima, koji nisu imali problema s priznavanjem svojih diploma u SR Njemačkoj, a stečenim na Zagrebačkom ili na drugim hrvatskim sveučilištima?

Jeli i Vama Vaša diploma bila osnova za stjecanje karijere koju ste u ovoj zemlji postigli?

Da li biste mogli postići na Vašem radnom području sve ovo što ste postigli u SR Njemačkoj i bez Vaše diplome koju ste stekli u Hrvatskoj?

A što ste Vi osobno dali za uzvrat svojem bivšem Sveučilištu u znak zahvalnosti?

Da li ste ikada malo o tome razmišljali?

Mi, bivši studenti, za vrijeme studija u Domovini samo smo dobivali, spremni sve uzeti što nam se pružalo. Tada nam je to bila najnormalnija stvar na svijetu. No, nemojte smetnuti s uma, da Vam je upravo ta diploma otvorila mogućnosti, koje ste Vi ovdje u SR Njemačkoj itekako iskoristili!

I ako zbog toga do sada niste imali grižnju savjesti, jer o tome do sada niste razmišljali, pokušajte se odužiti na – za Vas najjednostavniji način – pristupanjem AMA-škom pokretu, pokretu koji okuplja zasada oko 2.000 visokoobrazovanih stručnjaka širom svijeta i na najrazličitije načine želi pomoći, u prvom redu, našim bivšim sveučilištima. Stoga podržite tu izvanrednu akciju, ukoliko smatrate da Vam ona vrijedi 8 – 8,5 DM mjesečno (godišnja članarina je 100,- DM)!

Jer bilo kakvi drugi razlozi (ili izgovori), da se ne možete priključiti AMA-škom pokretu, kao na primjer:

- moje radne obaveze ne omogućuju mi osobni angažman,
- budući da živim daleko od Frankfurta (centrale njemačkog AMAC-a) ne mogu se osobno aktivirati,
- već sam aktivan u jednoj lokalnoj hrvatskoj udružbi, pa ne mogu biti aktivan i u još jednoj drugoj – ne bi smjeli biti izgovori da ne pristupite najvećoj udružbi hrvatske inteligencije uopće.

Posebno povoljna je članarina za bračne parove (140,- DM) kao i za studente (10,- DM), time smo Vam i na taj način olakšali pristup našoj odnosno Vašoj udružbi, pa zaista ne bi smjelo biti niti jednog našeg bivšeg studenta, a da svojim članstvom ne podrži ovu izvanrednu ideju.

Naša sveučilišta su u vrlo teškoj financijskoj situaciji, pa im je pomoć – u bilo kojem smislu – više nego dobrodošla. Samo onda, ako se mi svi bivši studenti iz svih zemalja ovoga svijeta udružimo u naš – odnosno Vaš – AMAC, moći ćemo pružiti dostojnu pomoć našim sveučilištima u Hrvatskoj.

U tome smislu očekujemo od Vas da nas podržite u našim nastojanjima i da se na taj način odužite Vašem Sveučilištu, na kojem ste stekli diplomu, a koja Vam je omogućila prosperitet u ovome društvu.

U nadi da ćemo Vas uskoro moći pozdraviti kao novog AMA-ša uz najsrdačnije pozdrave Vaš

Mladen Jonke
Predsjednik

AMACroatiae Deutschland e.V.

Izvještaj o radu AMACroaticae Deutschland e.V. u razdoblju izmedju dvije godišnje skupštine (od ožujka 1993. do ožujka 1994.)

Prošle godine 20. ožujka održana je u Frankfurtu godišnja skupština naše udružbe. Tada smo imali 92 člana širom SR Njemačke. Pohvalno je da nekim članovima nije bilo teško doputovati ni iz udaljenih krajeva, na primjer Berlina, Jülicha ili Mannheima, a posebno nas je obradovalo da se prof. dr. Žarko Dolinar odazvao našem pozivu i da je, kao svečani gost naše godišnje skupštine, doputovao toga dana iz Basela. Kao idejni začetnik AMAC-a i Predsjednik prvoosnovane AMA-e Croaticae u Švicarskoj, koja je osnovana još 1989. godine, on je bez sumnje integralna osoba AMA-škog pokreta (vidi 1. Glasnik iz ožujka 1993. godine).

Na godišnju skupštinu odazvao se je 31 član naše udružbe. Dotadašnje Predsjedništvo podnijelo je izvještaj o radu kao i financijski izvještaj za proteklu godinu, a potom je razriješeno dužnosti što je bilo jednoglasno prihvaćeno. Nakon toga, izabrano je po statutu novo Predsjedništvo za slijedeće dvije godine.

Prvi Glasnik AMAC Deutschland e.V. tiskan je u povodu 1. godišnjice osnivanja naše udružbe u SR Njemačkoj, a izašao je iz tiska neposredno pred samu godišnju skupštinu, te je članovima koji su se odazvali pozivu bio direktno uručen. Svim ostalim članovima poslali smo Glasnik naknadno, uz kraći izvještaj sa godišnje skupštine.

29. svibnja 93. odazvali smo se pozivu našeg Veleposlanstva u povodu proslave Dana državnosti, gdje smo imali mogućnost upoznati mnoge prisutne s našom udružbom bivših studenata hrvatskih sveučilišta kao i o njenom djelovanju u SR Njemačkoj. Svi zainteresirani, a bilo ih je zaista mnogo, nisu uopće znali o postojanju naše udružbe – rezultat našeg posjeta Bonnu bio je 6 novih članova. Kao što se iz toga vidi, moramo pojačano i dugoročno raditi na popularizaciji udružbe bivših studenata i ukazati im na potrebu pristupanja AMAC-u.

U tome smislu stupili smo u kontakt sa udružbom hrvatskih inženjera, tehničara i ekonomista HIT & E iz Stuttgarta. 19. listopada 1993. posjetili smo ih u Stuttgartu, gdje smo ih upoznali sa AMAC Deutschland e.V., kao udružbom koja pokriva cijelo područje SR Njemačke. Ondje se okupilo 40-ak osoba, koje su dobile iscrpne informacije o djelovanju i ciljevima naše udružbe. Bilo je riječi o eventualnom kolektivnom uključivanju HIT & E u AMAC Deutschland e.V. budući da su članovi skoro isključivo visokoškolsko obrazovani stručnjaci. Oni time ne bi ništa izgubili od svoje samostalnosti i djelotvornosti, i to bi mogao biti

put i način i za druge akademske udruge u SR Njemačkoj, kako da se nadju pod okriljem AMAC-a, bez bojazni da će izgubiti svoj identitet i slobodu djelovanja. Dok će udružba HIT & E o toj mogućnosti razgovarati u okviru vlastitog Predsjedništva, nekolicina članova HIT & E odmah je ispunilo pristupnice AMAC-a (3), jer su uvidjeli da zapravo pripadaju toj udružbi.

Isto tako odazvali smo se pozivu dr. Eckharda Thomale, docenta na Pedagoškom fakultetu u Karlsruheu, koji je organizirao, 27. studenog 1993. godine u okviru svojeg Pedagoškog fakulteta, cjelodnevni seminar za naše nastavnike t. zv. dopunske nastave sa područja Baden-Württemberga. Seminar je bio vrlo dobro organiziran, a odaziv naših nastavnika bio je dobar. Tokom poslijepodneva iskoristili smo priliku da izmedju dva predavanja u kratkim crtama predstavimo naš AMAC. Mnogi prisutni pokazali su veliki interes za našu udružbu i rezultat toga posjeta bilo je 6 novih članova.

3. prosinca 1993. posjetili smo jednu aktualnu tribinu u Bochumu na poziv dr. Lazara Dodića, Predsjednika ogranka Matice hrvatske za Ruhrsko područje, gdje smo razgovarali sa mnogim posjetiocima o našoj AMA-i. Mnogim zainteresiranim osobama podijelili smo Glasnike sa pristupnicama i ubrzo nakon toga dobili smo više novih članova (za sada 6, dok nekolicinu obećanih pristupnica još očekujemo). Isto smo tako 4. veljače o. g. posjetili jedno predavanje u Schwetzingenu u organizaciji Hrvatske kulturne zajednice iz Mannheima. I tom smo prilikom stupili u kontakt sa mnogim našim bivšim studentima koji žive na području Mannheim/Ludwigshafen/Heidelberg, a pored više čvrstih obećanja jednog novog člana dobili smo iste večeri.

Pokazalo se da je vrlo važno posjećivati ovakve skupove, gdje imamo priliku predstaviti naš AMAC i dati informacije mnogim osobama iz prve ruke. Zbog toga se takav način popularizacije naše udružbe mora nastaviti i u buduće.

U razdoblju izmedju dvije godišnje skupštine organizirali smo tri javne tribine. U lipnju 1993. govorio je teolog i povjesničar gosp. Stjepan Pantelić iz Mainza o svojim tezama objavljenim u knjizi »Najstarija povijest Hrvata«. Poslije predavanja razvila se dugotrajna diskusija. Kako se već uvriježilo da naše javne tribine organiziramo u suradnji sa drugim hrvatskim udružbama rajnsko-majnskog područja, tako je Hrvatsko-europsko društvo organiziralo prigodnu izložbu mladog umjetničkog fotografa Gorana Vranića

iz Karlovca sa slikama sa bojišnice na temu »portreti branitelja«, gdje je i sam proveo najveći dio domovinskog rata. Autor izloženih fotografija bio je i osobno prisutan na našoj tribini, gdje je bio ukoliko predstavljen i pozdravljen burnim pljeskom. Taj primjer suradnje dviju udružbi posebno ističemo (kao primjeran) i kao putokaz za daljnju budućnost.

20. studenog 1993. organizirali smo javnu tribinu »Hrvatska i mediji« na njemačkom jeziku. Naši gosti bili su novinari koji djeluju na različitim radio postajama u SR Njemačkoj:

gdja. Aleksandra Brnetić, Sender Freies Berlin,
gdja. Jasna Staničić-Müller, WDR Köln,
gosp. Gojko Borić, Deutsche-Welle Köln,
kao i gosp. Srećko Lipovčan novinar i publicist iz Zagreba.

Govorilo se o tisku i elektronskim medijima u Hrvatskoj, o tome kako se Hrvatska prikazuje u medijima u SR Njemačkoj kao i o emitiranju agencijskih vijesti iz Hrvatske u svijet. Jedna vrlo aktualna tema o kojoj su naši gosti, inače pravi profesionalci, iznijeli svim okupljenim posjetiteljima mnoštvo vrlo interesantnih informacija.

I treća tribina koju smo organizirali 14. siječnja 1994. u povodu 2. godišnjice priznanja Republike Hrvatske kao samostalne države sa svečanom gostom prof. dr. Zdravkom Tomcem, profesorom na Fakultetu političkih znanosti i zastupnikom u Saboru Republike Hrvatske izazvala je ogromno zanimanje publike. Prof. Z. Tomac, kojega se može smatrati jednim od arhitekata priznanja Republike Hrvatske na krasan način je vrlo jednostavnim i nedvosmislenim, svakom jasnim jezikom prikazao zbivanja posljednje 3-4, za našu Hrvatsku, povijesne godine. Kao najvažnije možemo zaključiti da su se mnogobrojni posjetitelji, i to bez obzira kojemu političkom taboru pripadali, neobično pohvalno izrazili o nastupu profesora Tomca.

AMAC Deutschland e.V. prihvatio se uloge pokrovitelja organizacije dviju izložbi.

Prva izložba »Dragi Vincent, dopisivanje Drage Trumbetaša sa Vincent van Goghom« priredila je gdja. Marianne Büttner u gradskoj knjižnici u Oberurselu od 17. kolovoza – 2. rujna 1993. godine. Na svečanom otvorenju uz prisustvo gradonačelnika Oberursela gosp. Schadowa bio je prisutan i gradonačelnik rodnog grada Vincenta van Gogha iz Nizozemske. Svi oni koji su poznavali dosadašnji stil slikara Drage Trumbetaša bili su ugodno iznenađeni njegovim najnovijim, vrlo interesantnim slikama.

Drugu izložbu o temi »Djeca u ratu« pod pokroviteljstvom AMAC Deutschland e.V. organizirala je u vlastitoj režiji gdja. Neva Bandalović-Kirin (u ime

Zaklade Dora) iz okolice Frankfurta. Ona je u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu sama izabrala odgovarajuće negative (54), na kojima su oslikane patnje djece iz domovinskog rata. U Hrvatskom školskom muzeju u Zagrebu izabrala je 67 dječjih slika (uglavnom akvarela) na kojima se vidi kako su djeca – autori tih slika – vidjela i doživjela rat svojim očima.

Ta izložba je dosad prikazana prošle godine u tri grada u rajnskom-majnskom području i to u Oberurselu, Frankfurtu i Mainzu. U Oberurselu je u lipnju 1993. na otvorenju govorio gradonačelnik gosp. Schadow, a izložba u Frankfurtu održana krajem rujna u Römeru bila je izvanredno posjećena. 24. rujna je prigodom izložbe u Frankfurtu održana diskusija o temi »Djeca – žrtve rata« na njemačkom jeziku uz sudjelovanje prof. dr. Mirjane Krizmanić i prof. dr. Ante Stamaća iz Zagreba kao i dr. med. Vladimira Rutara iz Saarbrückena, a voditeljica je bila dr. Dunja Melčić.

Ista izložba prikazana je i u Mainzu u gradskoj vijećnici od 28. listopada do 21. studenog 1993. godine – ovaj puta u organizaciji grada Mainza. Na svečanom otvorenju govorio je, uz gradonačelnika grada Mainza gosp. H. Weyel-a, i prof. Jakob Eltz, počasni Predsjednik AMAC Deutschland e.V. O svim tim izložbama izvještavao je dnevni tisak prilično iscrpno, a u povodu izložbe u Frankfurtu bio je i poseban TV prilog na RTL-u.

Izložbu »Djeca u ratu« omogućila je svojim ogromnim zalaganjem gdja. Neva Bandalović-Kirin, kojoj je uspjelo pridobiti i više sponzora za taj, hvalevrijedan, poduhvat.

A sada ukoliko o darovnicama koje je AMAC Deutschland e.V. u tom istom vremenskom razdoblju poslao u Hrvatsku. U mjesecu svibnju 1993. godine poslali smo jednu pošiljku lijekova humanitarnim društvom »Pro Croatia« iz Bad Homburga ljekarnici Caritasu (apotekarica Pavica Obuljen) u Dubrovnik (vrijednost 14.000,- DM).

U lipnju mjesecu je u organizaciji našeg rizničara Igora Grubišića došao jedan gardista – iz Drniša – sa svojim kamionom u Frankfurt, gdje je utovareno oko 1 tone sakupljene pomoći, koju su tada zajedno odvezli u Solin i osobno predali:

- 8 paketa lijekova i medicinskog materijala zdravstvenoj stanici u Solinu,
- hranu i robu Caritasu u Solinu,
- aparat za čišćenje poda školi u Solinu,
- kao i 2 šivaće mašine koje su predane majci i supruzi toga gardiste.

Posebno nam je drago kada uspijemo nabaviti nešto za naše Sveučilište. Tako smo u lipnju 93. poslali predsjedniku AMACIZ-a na Fakultetu za kemijsko

inženjerstvo i tehnologiju prof. dr. Branku Kunstu slijedeće laboratorijske aparate:

- digitalni pH-metar sa odgovarajućom elektrodom (proizvođač Metrohm),
- destilacijska aparatura za određivanje ukupnog dušika po Kjeldahlu (proiz. Büchi)
- kao i digitalni aparat za određivanje točke tališta (proiz. Mettler).

Istom pošiljkom poslana su određene kemikalije za prof. dr. Mladena Bravara i prof. dr. Jasenku Jelenčić, koje su im bile neophodne za znanstveni rad (magisterski rad) na njihovom odjelu pri istom Fakultetu.

Početak srpnja 1993. godine uplatili smo 1.700,- DM gimnaziji A. M. Reljković u Vinkovcima, koja je za vrijeme domovinskog rata bila jako oštećena, za opremu laboratorija za fiziku kao i obnovu školske knjižnice. Direktor te gimnazije prof. Stipe Tomić pismeno se je obaveza da će sredstva biti strogo namjenski iskorištena i da ćemo dobiti točan obračun za poslanu pomoć.

Početak studenog 1993. godine poslao je AMAC 5 paketa lijekova i dezinfekcijskih sredstava u vrijednosti od 33.000,- DM ljekarnici Caritas (apotekar-

ica) Pavica Obuljen) u Dubrovnik. Uspjelo nam je pridobiti i donaciju F. Merz & Co iz Frankfurta (9 paketa multivitaminskih kapsula i drugih preparata) u vrijednosti od 89.000,- DM, koja je istom pošiljkom humanitarnog društva »Pro Croatia« iz Bad Homburga, koju vodi gdja. Olga Stoss - član AMAC Deutschland e.V., upućena u grad Dubrovnik.

Posebним zalaganjem našeg prvog dopredsjednika, gosp. Darka Blažekovića uspjelo je osigurati dvije pošiljke elektronskih i elektro-mehaničkih komponenta - u prosincu 1993. u vrijednosti od 22.000,- DM, a u ožujku 1994. u vrijednosti od 69.000,- DM - koje su poslana »Pro-Croatia« kao poklon Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (prof. Peruško).

Od preostalih aktivnosti treba svakako spomenuti redovno praćenje javnih priredbi, ne dozvoljavajući širenje laži o Hrvatskoj. Isto tako pratili smo, a to ćemo činiti i u buduću, emisije hessenskog radija. Smatramo da bi jedna od najvažnijih zadaća svih Hrvata bilo gdje živjeli izvan domovine trebala biti da kontinuirano prate lokalne izvještaje na radiju, televiziji, tisku ili da učestvuju na prigodnim javnim priredbama.

Mladen Jonke

Maja Runje Dreiweidenstr. 4
65195 Wiesbaden
Tel.:0611/443482 i 174153

AMAC Deutschland
Bergerstr. 14
63477 Maintal II

10. siječnja 1994.

Štovane dame i gospodo, dragi prijatelji!

Peče me savjest kad se ponekad sjetim da radom nimalo ne pridonosim napretku društva kojeg sam članicom, već se »puštam dvoriti«. Kako dobro znam da je u AMAC-u, kao i u svakoj inicijativi, većina promatrača, a da se teret svaljuje na malu skupinu koja vuče naprijed, to mi je neugodnije.

No, u moju obranu: do ovakvog stava ipak nije doslo slučajno. Gotovo svu energiju kojom mogu doprinijeti društvenom i kulturnom radu odlučila sam posvetiti Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Wiesbadenu. To je društvo koje djeluje na terenu, prosvjetiteljski, uglavnom među radničkim pučanstvom i čiji napredak radi toga smatram posebno važnim. Mislim dakle da najviše mogu napraviti u zajednici u Wiesbadenu, da sam tu najkorisnija i da nema smisla da na tom području umanjujem zalaganje. Nadam se da ćete se moći složiti u ovoj ocjeni.

Vama želim da i dalje radite kao i do sada. AMAC je zanimljiv i ima razinu. Mislim da je bitno pridonio razini razgovaranja i suradnje među društvima u rajnsko-majnskom području. Sigurna sam da će i dalje napredovati i postati jednim od najsolidnijih hrvatskih udruga u ovom kraju.

Srdačno Vas pozdravljam, Maja Runje

Donacije i tribine AMAC Deutschland e.V.

(u razdoblju od ožujka 1993. do ožujka 1994.)

Svibanj 1993.:

Darovani lijekovi ljekarnici Caritasu u Dubrovniku (apotekarici Pavici Obuljen) u vrijednosti od 11.000,- DM.

Lipanj 1993.:

Donacija poslana u Solin (oko 1 tone različitih stvari):

- 8 paketa lijekova i medicinskog materijala zdravstvenoj stanici u Solinu,
- hrana i roba Caritasu (Solin),
- aparat za čišćenje poda školi u Solinu,
- kao i dvije šivaće mašine.

Lipanj 1993.:

Slijedeće laboratorijske aparate poslali smo Predsjedniku AMACIZ-a prof. dr. Branku Kunstu na Fakultetu za kemijsko inženjerstvo i tehnologiju u Zagrebu:

- digitalni pH-metar sa odgovarajućom elektrodom (proizvodjač Metrohm),
- destilacijska aparatura za određivanje ukupnog dušika po Kjeldahlu (proizvodjač Büchi),
- kao i digitalni aparat za određivanje točke tališta (proizvodjač Mettler).

Srpanj 1993.:

Uplatili 1.700,- DM gimnaziji A. M. Reljković u Vinkovcima (direktor prof. Stipe Tomić).

Studeni 1993.:

Darovani lijekovi i dezinfekcijska sredstva ljekarnici Caritasu (apotekarica Pavica Obuljen) u Dubrovniku u vrijednosti od 33.000,- DM.

Donacija F. Merz & Co iz Frankfurta (multivitaminske kapsule i drugi preparati u vrijednosti od 89.000,- DM) upućena je istom pošiljkom za Dubrovnik.

Prosinac 1993.:

Darovane elektronske i elektro-mehaničke komponente Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (prof. Peruško) u vrijednosti od 22.000,- DM.

Ožujak 1994.:

Još jedna pošiljka elektronskih i elektro-mehaničkih komponentata Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (prof. Peruško) u vrijednosti od 69.000,- DM.

- Domu zdravlja, Metković

1 rentgenski aparat Siemens Bi 125/30/50 R sa stolom i komandnim pultom; 1 aparat za razvijanje rentgenskih filmova /Cronex Processor T4); 4 kom. »DI PONT« Cronex Daylight Auto Film Dispenser, formata 35 x 43, 20 x 40, 18 x 24, 13 x 18; 1 luminiscentni ekran PLANILUX; 7 kom. kasete s folijama za stabilizaciju, formata 35 x 43, 24 x 30 i 18 x 24.

- Fakultetu elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Splitu

1 rentgenski aparat PHILIPS - MACROTANK G 200 za nerazorno ispitavanje materijala.

- Veterinarskoj stanici, Split

1 rentgenski aparat za veterinarsku stanicu sa stativom; stolom s nitnim križem, rasklopnim ormarićem, potrošnim materijalom i rezervnim dijelovima.

- Zdravstvenoj stanici, Solin - Razni lijekovi

- Caritasu / Crvenom križu, Solin

Razna odjeća i prehrambeni proizvodi; na ruke Don Mire.

Na ovom mjestu želimo se zahvaliti humanitarnoj organizaciji »Pro Croatia« iz Bad Homburga i njenoj voditeljici gdji. Olgi Stoss, inače članici našeg AMAC-a, koja je omogućila prijevoz naših donacija u Hrvatsku.

U organizaciji AMAC Deutschland e.V. održane su slijedeće tribine:

26. lipnja 1993.

- Stjepan Pantelić, teolog, filolog i povjesničar iz Mainza. Tema: »Odakle zapravo potječu Hrvati?«

20. studenog 1993.

- Okrugli stol na temu: »Hrvatska i mediji« uz sudjelovanje slijedećih novinara:

- Aleksandra Brnetić (Sender Freies Berlin),
- Marica Staničić-Müller (WDR, Köln),
- Gojko Borić (Deutsche Welle, Köln),
- Srećko Lipovčan (slobodni novinar, dopisnik WDR-a i Deutsche Welle iz Zagreba).

14. siječnja 1994.

- U povodu 2. godišnjice priznanja Republike Hrvatske govorio je prof. dr. Zdravko Tomac, redovni profesor na Fakultetu političkih znanosti i zastupnik u Saboru Republike Hrvatske. Tema: »Stvaranje hrvatske države i razvoj demokracije u ratnim uvjetima«.

Tribine su organizirane uz suradnju sljedećih hrvatskih udružbi:

- Hrvatsko-europsko društvo e.V., Frankfurt,
- Hrvatsko kulturno društvo Rhein-Main e.V., Frankfurt,
- Hrvatska kulturna zajednica Mainz e.V.,
- Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden e.V.,
- Hrvatsko učiteljsko društvo »Bartol Kašić«

AMACIZ

AMAC na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu

Osnivanjem Društava AMA Croaticae u mnogim europskim zemljama, SAD, Kanadi i Australiji, kao i osnivanjem Saveza Društava AMAC u lipnju 1992. godine, organizacija Almae matris alumni, poznata na mnogim svjetskim univerzitetima, dobila je pravo gradjanstva i proširila se konačno i među hrvatskim intelektualcima širom svijeta.

Održavanje stalnih veza hrvatskih sveučilišta s bivšim studentima jedna je od važnijih i obostrano korisnih zadaća organizacije AMAC. Upoznavanje nekadašnjih studenata sa životom matičnog sveučilišta, s njegovim dostignućima i poteškoćama u radu, kao i o uspješnim pojedincima Almae matris razvija kod bivših studenata osjećaj pripadnosti i ponosa što su studirali i diplomirali na poznatom i kvalitetnom sveučilištu. To također pobudjuje bivše studente da sudjeluju u životu svoje Alme matris, da svojim prijedlozima i pomoći pridonose poboljšanju njenog rada i radnih uvjeta.

Uključivanje hrvatskih intelektualaca u društva AMAC i njihovo naglo širenje u dijaspori dobilo je dodatni poticaj početkom domovinskog rata i njime izazvanim ljudskim, socijalnim i materijalnim nevoljama u domovini. Primarni ciljevi dosada osnovanih društava u dijaspori bili su stoga promicanje interesa hrvatske države i humanitarne pomoći domovini.

Temeljne ideje Almae matris alumni nisu međjutim ograničene niti vremenski, na ratno i neposredno poratno stanje, niti prostorno, samo na hrvatsku dijasporu. Ako se procjenjuje da danas u dijaspori živi desetina hrvatskih intelektualaca, ne smije se zaboraviti da ih devet desetina živi i radi u domovini i da oni također žele i moraju znati što se događa na njihovoj Alma mater, na njihovom matičnom fakultetu, te da i oni žele sudjelovati u životu svog sveučilišta i kroz sveučilište biti povezan sa svojim nekadašnjim kolegama sa studija.

To je bio razlog što je u veljači 1990. prilikom SUSRETA GENERACIJA Kemijsko-tehnološkog studija, kada je svečano obilježena 70. obljetnica kemijsko inženjerske nastave na Sveučilištu u Zagrebu, osnovano Društvo diplomiranih inženjera i prijatelja Kemijsko-tehnološkog studija Sveučilišta u Zagrebu (AMACIZ), kao tipični strukovni ogranak Almae Matris Alumni Croaticae. Slični ogranak AMAC-ae osnovan je i na Medicinskom fakultetu, a u tijeku je osnivanje strukovnih ogranaaka na Farmaceutsko-biokemijskom, na Elektrotehničkom in na Agro-

nomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U skladu s dogovorom o osnivanju Saveza AMAC domaći ogranaci udružiti će se u domovinsku koordinaciju, AMAC DOMUS.

Već na osnivačkoj skupštini Društva AMACIZ na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije (bivšem Tehnološkom fakultetu) u Zagrebu, gdje je bilo prisutno više od 400 diplomiranih inženjera kemije i kemijske tehnologije kao temeljni cilj rada Društva nazočeno je širenje informacija o radu AMAC. To se zasada ostvaruje izdavanjem društvenog Glasnika, u kojem je u uvodniku prvog broja izričito naglašeno da je jedna od »društvenih zadaća okupljati članove podsjećajući ih na njihovo stručno podrijetlo.« Glasnik izlazi povremeno, dosada je izašlo 5 brojeva, te uz novosti o cijeloj organizaciji AMAC, o životu i problemima Sveučilišta i Fakulteta izvještava članove o radu Društva, o značajnim akcijama i uspjesima pojedinih članova kao i institucija i poduzeća u kojima oni rade. I konačno, očekuje se da Glasnik postane tribina za promicanje svježih ideja, kojima je cilj nadvladavanje rastućeg jaza u znanosti i tehnologiji što nas dijeli od razvijenih zemalja.

Veliko zanimanje kolegica i kolega za rad Društva AMACIZ došlo je do izražaja i pri učlanjivanju u Društvo. Danas se možemo pohvaliti s oko 700 članova, od kojih neki već aktivno sudjeluju u organiziranim akcijama jačanju materijalne baze Fakulteta, dok se drugi radije uključuju u društveno-zabavne aktivnosti. Nadamo se da će i jednih i drugih biti sve više, jer u današnjoj financijskoj situaciji naše domovine, Sveučilišta i Fakulteta, samo aktivno sudjelovanje većeg broja visokostručnih ljudi, posebno onih, koji su se probili u vrh svjetske znanosti i koji svim silama nastoje pomoći svojoj Alma mater, može rezultirati napretkom Fakulteta. Duh zajedništva, koji se javljaućešćem u takvim abcijama, te obnavljanje starih veza između ljudi iste generacije i sklapanje novih poznanstava dragocijen su doprinos AMAC-ae povezivanju hrvatskih intelektualaca inače nesklonih zajedničkom djelovanju.

Jedna od akcija, koja je u Društvu AMACIZ vrlo uspješno započela nosi naziv »Opreмимо Fakultet donacijama«. Inicirana je od kolega koji žive i rade u SAD (Katović, Ježić), Njemačkoj (Jonke) i Francuskoj (gdja Gallot) s idejom da se pri nabavi novijih, najmodernijih instrumenata ili literature u njihovim izvrsno opremljenim laboratorijima, dosadašnji, još

uvijek dobri aparati putem društava AMA doniraju matičnom Fakultetu kao pomoć u školovanju studenata u domovini. Akcija je već dosada rezultirala s nekoliko donacija od kojih je najznačajnija bila ona iz AMAC Deutschland.

Od samog osnivanja Društva u zajedničkoj se organizaciji s matičnim Fakultetom održavaju znanstvenostručni kolokviji, kojima je cilj upoznavanje članstva s novim dostignućima znanosti i razvojem struke. Kolokviji se održavaju najmanje jednom mjesečno, a kao predavači istupaju bilo nastavnici Fakulteta bilo u struci istaknuti pojedinci, članovi Društva. Dosada je održano više od 30 kolokvija s najrazličitijim temama: od razvoja i mogućnosti primjene novih materijala do problema normizacije u vezi s približavanjem Hrvatske europskim i svjetskim gospodarskim tokovima.

Uključenjem u rad društveno zabavnih sekcija članice i članovi AMACIZ imaju prilike iskazati svoje individualne sposobnosti i druženjem obnoviti nezaboravne veze iz davnih i lijepih studentskih dana. Stoga je zanimanje za aktivnost sekcije već sada veliko.

Prva od sekcija, zbor CHEMIAE INGENIARIAE ALUMNI nastao je gotovo spontano u vrijeme najveće agresije na Hrvatsku. Skupilo se tridesetak entuzijasta koji su tijekom 1991. ne mareći katkada za zračne uzbune pod vodstvom dirigenta prof. V. Glasnovića marljivo vježbali i već 15. prosinca 1991. održali prvi dobrotvorni koncert s kojeg je prihod upućen studentima rodnom iz okupiranih hrvatskih krajeva. Zbor danas ima preko 60 članica i članova, ima iza sebe dvadesetak javnih nastupa (Hrvatski glazbeni zavod, muzej Mimara, u Sisku prilikom 400. obljetnice bitke pod Siskom, Bizovečkim toplicama na Ružičkinim danima, na promocijama novih inženjera i dr.), kojima je pronio ime AMAC. S druge strane pjevanje u zboru izvor je zadovoljstva članicama i članovima, koji se nakon dnevnih obveza na radnom mjestu opuste i u ugodnoj kolegijalnoj atmosferi uživaju u svom hobbyju.

Planinarsko-izletnička sekcija radi od proljeća 1992. godine. U nepunih dvije godine djelovanja planinari izletnici posjetili su u jednodnevnim izletima i najbliže nam (Medvednicu, Samoborsko gorje), ali i malo udaljenije planine (Kalnik, Strahinjšćicu, Moslavačko gorje), pri čemu valja naglasiti pomoć, koju su nam u tim prilikama osiguranjem autobusnog prijevoza pružila poduzeća kemijske industrije kao Chromos i INA. Izleti se u pravilu organiziraju svake prve nedjelje u mjesecu i posebno nam je veselje kad se ponekom od izleta pridruži neki član Društva, koji stalno živi i radi u inozemstvu.

Svake godine dva puta, u svibnju i za dan Fakulteta, 20. listopada održavaju se športski susreti članova Društva, športskih veterana. Obično se radi o malonogometnom turniru, na kojem uz 2 ekipe s Fakulteta (nastavnici i studenti) sudjeluju i ekipe iz nekih većih poduzeća poput Plive, Chromosa, INF, Inker, a zatim o teniskom i stolnoteniskom turniru, na kojem prvenstveno nastupaju pojedinci, članovi Društva. Ne treba isticati da su to zabavni događaji, koji povezuju sudionike, i natjecatelje i gledatelje, i da se turnir u pravilu završavaju veselim dijeljenjem diploma i nagrada.

I konačno, najmladja je likovna sekcija, koja je osnovana tek pred par mjeseci i u kojoj se uz vodstvo akad. slikara prof. A. Forenbahera svaki tjedan jednom okupljaju članovi zainteresirani za usavršavanje svojih sposobnosti da se likovno izraze. O njihovim rezultatima moći će se suditi kad se prvi put priredi izložba radova.

Cilj ovog prikaza jest da ilustrira način rada jednog od domovinskih ogranaka organizacije Almae Matris Alumni Croaticae. Društvo AMACIZ ima i dosta članova, koji žive i rade u inozemstvu u europskim i u prekomorskim zemljama. Mnogi od njih nam se prilikom svojih posjeta domovini osobno javljaju, naročito nakon početka izlaženja Glasnika, s kojim su najvećim dijelom zadovoljni.

Zanimaju se kako nam mogu pomoći i kakav je, odnosno kakav bi trebao biti odnos regionalnog društva AMAC u zemlji gdje žive i strukovne AMAC, koja je vezana uz fakultet koji su završili. U tom pogledu nema većih dilema. Logično je da su oni prvenstveno članovi regionalnog ogranka, gdje svojim nenadoknadivim doprinosom mogu najviše učiniti za Hrvatsku i za svoju Alma mater. Mi smo sretni ako su oni i naši članovi (bez obvezatnog plaćanja članarine) i da ih makar Glasnikom možemo obavijestiti o matičnom fakultetu, te o našem radu u domovini.

Zato vas dragi kolege kemičari i kemijski tehnolozi pozivamo da nam pišete ili da nas prilikom vašeg prvog dolaska u domovinu osobno posjetite u dobro vam znanoj zgradi na Marulićevom trgu 20. Kolega Jonke, predsjednik AMAC-Deutschland može vam pritom svakom pogledu pomoći.

Branko Kunst

UNIVERSITY ZAGREB
FACULTY OF CHEMICAL ENGINEERING
AND TECHNOLOGY

Dragi kolege,

Znanstvena oprema, kojom raspolaže Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije najvećim je dijelom zastarjela, što je rezultat godinama loše vodjene državne politike prema znanosti, kada je novac usmjeren u »nerazvijene« republike i krajeve. Danas, iscrpljujući ratni troškovi i mnoštvo prognanika ne omogućuju ulaganje u znanost, a promjenu nabolje ne očekujemo ni u skoroj budućnosti.

Zbog toga, pozdravljamo ideje iznesene Savezu društava AMA Croaticae, da nam Vi, koji imate priliku živjeti i raditi u boljim uvjetima pokušate pomoći tako, da dio znanstvene opreme, koja Vam zbog nabavke novih instrumenata više nije od koristi poklonite našem Fakultetu u obliku karitativne pomoći. Sva oprema, pa i ona manje sofisticirana dobro će doći, jer naši laboratoriji nisu opremljeni u skladu sa strukom koju školujemo.

Radi Vaše orijentacije znanstveno usmjerenje Fakulteta osim prema kemijskom inženjerstvu jest i prema razvoju materijala, te ekološkim problemima. Za tu svrhu svaki će nam instrument dobro doći, a među najpotrebnijim navodimo:

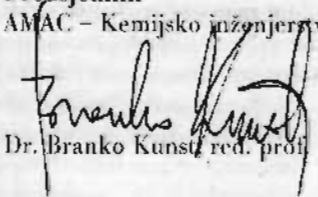
● Spektrofotometre (UV-ViD, IR, FT-IR)	● Carbon analizatore
● Kromatografe (HPLC, GPC, GC) same i u sklopu s masenim spektrometrom	● Polarografe
● Denzitometre i ostalu opremu za TLC	● Potenciostate-galvanostate
● DTA, TGA i ostale aparate za termičku analizu	● Kalorimetre
● Brojače čestica	● Elektronski mikroskop (scanning) te čitav niz sitnih instrumenata (vage, pH-metri, konduktometri i sl.)

Dragi kolege, uloga onoga, koji moli za pomoć nije ugodna.

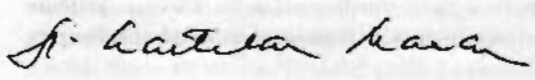
Mi, Vaši kolege s matičnog fakulteta unatoč nepovoljnim prilikama u kojima radimo pridonosili smo i pridonosimo razvoju svjetske znanosti, ali i hrvatskog gospodarstva. A obrazovanjem stručnjaka iz područja kemije i kemijskog inženjerstva stvaramo dobar temelj za bolju budućnost naše i Vaše domovine.

Očekujući da će naša zajednička nastojanja uroditi plodom srdačno Vas pozdravljamo.

Predsjednik
AMAC – Kemijsko inženjerstvo:

Dr. Branko Kunst, red. prof.

Dekan:

Dr. Marija Kaštelan-Macan, red. prof.

Prof. dipl. ing. agr.
Slavko Brodjanac

Mostar, 22. rujna 1913 – Rüdeshheim, 6. lipnja 1993.

U nedjelju, 6. lipnja 1993. u Rüdeshheimu na Rajni umro je gospodin prof. Slavko Brodjanac. Prof. Slavko Brodjanac bio je član »AMAC – Deutschland e.V.« od njegova samog osnutka.

Slavko, kako smo ga prema njegovoj izričitoj želji svi zvali, počeo je svoj put u Mostaru. Kao dijete učitelja Stjepana Brodjanca, porijeklom Medjimurca, i Marije rođene Rabadjija iz Bosanske Kostajnice rođen je u mjestu u kojem su roditelji službovali. Kad mu je u petoj godini umro otac, za život se dalje borila majka, seleći, kako je služba nalagala, iz mjesta u mjesto. Slavko se školovao diljem divne Bosne; u Jajcu, Prijedoru, Travniku, Banja Luci. 1930. majka odlazi u mirovinu, vraća se na roditeljsko imanje na Uni u Bosanskoj Kostajnici, od učiteljske uštedjevine gradi kuću, a sina šalje u Geodetsku školu u Zagreb. 1932. Slavko postaje geodetom, dvije godine radi u struci, no ambicija ga tjera da se vrati na banjalučku gimnaziju da tamo položi ispit zrelosti kako bi mogao studirati.

1936. započinje studij poljoprivrednih znanosti na Sveučilištu u Zagrebu. Kako bi majci olakšao teret, noću i nedjeljom radi u jednom zagrebačkom domu za zapuštenu djecu. 1939. na plesu Domaćinske škole u Zagrebu upoznao je mladu djevojku iz Vranjica, Magdalenu Jurić koju će nekoliko godina kasnije oženiti, s njom dobiti tri kćeri i u proljeće 1993. u Geisenheimu slaviti pedesetu obljetnicu vjenčanja sa solinskog mora.

Studij je Slavka doveo u krug katoličkog i frankovskog pokreta. Stanuje u zajedničkoj podstanarskoj sobi u Palmotićevoj ulici s kolegama sa sveučilišta, Lavom Znidarčićem i Nikolom Kiriginom. Postaje angažirani vjernik, član Akademskog križarskog bratstva »Biskup Vlahnić«, suradjuje u katoličkom tisku, u križarskom tjedniku »Nedjelja« piše pod pseudonimom Eduard U nski. U krugu nacionalističkih studenata čezne za hrvatskom državom u nadi da će se to brzo ostvariti.

U rano proljeće 1941. Slavko je izvrsnom ocjenom diplomirao agronomiju te na fakultetu postao asistentom profesora Šermana na Katedri za voćarstvo. Tada doista dolazi 10. travnja, vrijeme radosti i ushita! Hrvatska vlast mladog inženjera agronomije šalje u Bosansku Kostajnicu da tamo u ime hrvatske države preuzme vlast. Slavko će kasnije često pričati da se u toj ulozi nije mogao snaći.

Čovjek mekana srca i duboke vjere, koji je do tada kao i mnogo puta kasnije, tješio zapuštene i osamljene djevojčice i dječake, nije imao vojničke snage gledati inferno osvete i boriti se za uspostavljanje kontrole. U srpnju će se zato zahvaliti na dužnosti i zajedno s prijateljem Znidarčićem biskupu Stepincu izvijestiti o bezakonju u Kostajnici.

Vraća se voćarstvu, pa u listopadu postaje stipendistom njemačke Humboldtove zaklade za nadarene strane stručnjake na Visokoj školi za vinogradarstvo i voćarstvo u Geisenheimu. Njegov je cilj pitanje oplemenjivanja bosanske šljive jer zagrebački fakultet tada namjerava u Tuzli otvoriti institut za bosansku šljivu kojeg je nakon njemačke specijalizacije trebao voditi.

Politička je sudbina Hrvatske htjela drugačije. Slavko će se u Hrvatsku vratiti još samo jednom, 1943. po Magdalenu. Kasnije Hrvatsku više nikada neće vidjeti.

Njemačka će zato dobiti prijatelja i stručnjaka. Već 1942. Slavko studira u Berlinu, radi pokuse u Geisenheimu, počinje doktorskom radnjom, a 1947. postaje visokoškolskim nastavnikom za područje matematike i razmjerenja tla. Na tim će temeljima niknuti znanstvena i pedagoška karijera koja će trajati sve do prošle godine. Studenti će ga pamtiti po neobičnom zalaganju za njih i njihove sobne probleme, angažmanu koji je danas rijedak i na nižim školama. Zvat će ga »Brod«, a na njegovu će obiteljsku kuću objesiti tablu s brojem i alternativnim nazivom ulice »Brod-way«.

Slavko je volio Rajnu i njene brežuljke i vinograde. Njemačka je doista postala njegovom drugom domovinom. Bio je angažiran u nizu njemačkih udruženja, poznavao je mnogo ljudi i mnogi su ga poštivali i voljeli.

No srce mu je ostalo hrvatsko i zato je strepio nad sudbinom Hrvatske i trsio se da na nju utiče: od 1945. kad su mu zločinci u zatvor bacili majku (radi njegova dvomjesečnog bogobojaznog vođenja grada!) do njene novije povijesti kada su mu isti s djedovske zemlje otjerali rodbinu. S bolesničke se postelje zadnjih godina dizao da bi u rajnskim gradićima držao predavanja, pisao novinama, sudjelovao na skupovima, radio u hrvatskim udrugama, sabirao pomoć.

Obavio je svoje potpuno posebno poslanje i »Tkalac ga je kao dovršeno tkanje skinuo s osnove« (Izaija, 38, 12; citat iz obiteljske osmrtnice). *Maja Runje*

IN MEMORIAM

Prof. Dr.-Ing., Dr.-Ing. e.h., Dr.-Ing. h.c.

Fran Bošnjaković

- Humanist und Thermodynamiker -

Tiefere Spuren als in manch anderem Lebensweg haben die unser Jahrhundert prägenden Ereignisse in dem von Fran Bošnjaković hinterlassen, der am 1. Oktober 1993 im 92-sten Lebensjahr in Sindelfingen an Herzversagen starb.

Der 1902 in Zagreb, Kroatien, geborene hat eine aufstrebende Phase des ältesten Königreichs der k. u. k. Monarchie erlebt. Noch heute

gehören die Bauten der damaligen Zeit zu den schönsten und solidesten der Hauptstadt Kroatiens. Ebenso vermittelten die Schulen und die Universität eine solide Grundausbildung. Bošnjaković's herausragenden Lehrer förderten seine Begabung im Zeichnen und seine mathematischen und technischen Fähigkeiten, welche er dann später mit Erfolg benutzte um mit einfachsten graphischen Konstruktionen die komplizierten technischen Vorgänge anschaulich darzustellen. Als er dann selber zum Hochschuldozenten

wurde, war er immer bestrebt, daß seine Studenten und Assistenten, sowohl das Werkzeug zu einem fähigen Ingenieur bekommen, als auch im humanistisch - europäischen Geiste handeln.

Fran Bošnjaković wurde in Zagreb 1902 als Sohn des Professors der anorganischen und organischen Chemie Dr. Srećko Bošnjaković geboren, einem Mitbegründer der Zeitschrift „Hrvatski Sokol“.

In Zagreb begann er mit dem Studium des Schiff- und Maschinenbaus an der Technischen Fakultät der Universität in Zagreb bei Prof. Timošenko und arbeitete zeitweilig im Maschinenlaboratorium bei Prof. Sotra.

Er promovierte 1928 mit 26 Jahren bei dem berühmten Thermodynamiker Professor Richard Mollier in Dresden.

Die erste Berufung als außerordentlicher Professor erfolgte 1933 an die technische Fakultät der Universität Beograd.

1936 wurde er zum ordentlichen Professor an der Technischen Fakultät der Universität Zagreb ernannt, einige der produktivsten

Jahre folgten. Eine Reihe von Patenten und spezifische Beratung machten ihn zum gesuchten Ratgeber mehrerer Industrieunternehmen (Solvay, Elektrolux usw.)

Die Kriegs- und die Nachkriegsjahre setzten ihm schwer zu, denn als Theoretiker und gewissenhafter Lehrstuhlinhaber blieb ihm wenig Zeit für das tägliche Überleben seiner Familie zu sorgen.

Als Vorsitzender des Kroatischen Ingenieurvereins 1942 - 1945 wirkte er ausgleichend. Seine Lehrtätigkeit wurde nach dem II. Weltkrieg 1946

und 1946 durch eine willkürliche Verurteilung zur Zwangsarbeit und eine Einkerkung - ohne Gerichtsurteil - in Zagreb und Tuzla unterbrochen. Entlassen wurde er dann ohne Erklärung. Was war geschehen? Die belgische Firma Solvay schenkte die Sodafabrik dem jugoslawischen Staat, womit der Grund für die Verurteilung entfiel, der kommunistische Staatsanwalt brauchte keine „Kollaborateure“ mehr. Als Folge der Ablehnung der Bespitzelung seiner Kollegen (von der UDBA verlangt) blieb er ohne Gehalt bis zu seiner Rehabilitation im Frühjahr 1947.

Die Wahl zum Rektor der Universität Zagreb 1950 erfolgte gegen den Willen der kommunistischen Partei. Als Rektor setzte er sich entschieden für die Autonomie der Universität ein. Nach einem Eklat wollte das örtliche Parteikomitee ihn von der Universität entfernen lassen, als er 1953 nach Deutschland, an die Technische Hochschule Braunschweig berufen wurde. Dort wurde er zum Ordinarius für Wärmelehre und zum Direktor des Instituts für Wärmetechnik ernannt. In Braunschweig blieb er bis zum Jahre 1960, zeitweilig auch als gewählter Dekan der Fakultät für Maschinenbau und Elektrotechnik. In Braunschweig wurde er auch zum langjährigen Obmann des Ausschusses für Wärmeforschung beim VDI gewählt.

Fran Bošnjaković wirkte als Gastprofessor an den Universitäten in

- Minneapolis (Minnesota, USA),
- Notre Dame (Alabama, USA),
- Tuscaloosa (Alabama, USA)
- Delft (Holland) und
- Buenos Aires (Argentinien).

Als Schwerpunkt seiner Forschungsarbeiten galt die Thermodynamik der Mehrstoffgemische, deren graphische Behandlung in Zustandsdiagrammen erfolgte. Die grundlegenden Untersuchungen des Verdampfungsvorgangs, der Stoffaustauschprozesse mit Zweistoffgemischen, der Verdunstung, Verbrennung und Vergasung von Brennstoffen, der Ablation von wiedereintretenden Raumkörpern in die Erdatmosphäre, sowie der Wechselwirkung von heißen Gasplasmen mit Metallen in der Schweißtechnik waren richtungsweisend. Auch im „Computerzeitalter“ haben die von Bošnjaković entwickelten Methoden nichts von ihrer Eleganz und ihrer verblüffenden Aussagefähigkeit verloren, wie z.B. in der anschaulichen Darstellung der wärmetechnischen Probleme in den Enthalpie-Zusammensetzungsdigrammen.

1961 erfolgte dann die Berufung an die Technische Hochschule Stuttgart, wo er zum ordentlichen Professor für die Thermodynamik der Flugtriebwerke und Direktor des Instituts für die Thermodynamik der Luft- und Raumfahrt ernannt wurde. Hier war er auch in den Jahren 1964/65 Leiter der Abteilung Luftfahrttechnik.

1968 erfolgte die Emeritierung. Den Ruhestand nutzte er, in Verbundenheit zu seiner Heimat zu einer mehrjährigen Vortragsreihe an der Universität Zagreb. Diese Vortragsreihe war den besonderen Themata der Wärmelehre gewidmet. Eine andere – über Sonneneinstrahlung und Sonnenkollektoren – hielt er an der Technischen Fakultät der Universität in Rijeka.

Fran Bošnjaković war Mitglied

- des Instituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti (Venedig),
- der Jugoslawischen Akademie der Wissenschaften und der Kunst (1940 in Zagreb),
- der Kroatischen Akademie der Wissenschaften und der Kunst,
- der Braunschweigischen Wissenschaftlichen Gesellschaft und
- der Heidelberger Akademie der Wissenschaften,

ihm wurden Ehrendoktorwürden der

- Universität Zagreb und
- RWTH Aachen verliehen.

Unter anderen Auszeichnungen war er auch Träger der

- Grashof-Gedenkmünze, der höchsten Auszeichnung des VDI,
- Goldmedaille der ATI Associazione Termotecnica Italiana, Padova, und
- Goldmedaille des Institute Francais des Combustibles et de l'Énergie (IFCE), Paris.

Seine Lehrbücher wurden in deutscher, kroatischer, englischer und russischer Sprache herausgegeben; seine Schüler sind in der Industrie und an den technischen Hochschulen und Universitäten erfolgreich. Uns bleibt die Erinnerung an einen bedeutenden, noblen Gelehrten, der sein Fachgebiet und viele Fachkollegen in Theorie und Praxis nachwirkend bereichert hat, und an einen Vater, Kollegen und Freund, der stets zu einem Gespräch bereit war.

Srećko Bošnjaković

Zur Geschichte einer mitteleuropäischen Stadt: Zagreb 900 Jahre Bistum – 750 Jahre Königliche Freistadt

Innerhalb zweier Jahre kann Zagreb, die Hauptstadt Kroatiens, zwei Jubiläen begehen: 1992 gedachte man der Gründung der Königlichen Freistadt durch König Bela IV. im Jahre 1242; in diesem Jahr feiert die Stadt das 900jährige Bestehen des Bistums Zagreb – Anlaß genug, den Standort von Zagreb in der Geschichte des mitteleuropäischen Städtewesens ein wenig genauer zu betrachten. Der Schwerpunkt soll dabei, den Jubiläen entsprechend, auf der älteren Zeit liegen.

Obwohl innerhalb der einstigen Grenzen des Römischen Reiches gelegen, gehört Zagreb ebenso wie auch zum Beispiel Frankfurt oder München nicht zu den Städten, die wie Köln, Mainz oder Trier auf eine Kontinuität urbanen Lebens seit der Römerzeit zurückblicken können. Doch ähnlich wie in der Nähe Frankfurts das Römerlager Nida auf frühere Zentralität verweist, zeugen die Ruinen der Stadt Andautonia im Turropolje 15 km südöstlich von Zagreb von der kontinuierlichen Bedeutung des Raumes im Netz der Verkehrswege und Siedlungen.

Die zweitälteste Schicht mitteleuropäischer Städte entstand im Rahmen der mittelalterlichen Reichsbildungen vom 8. bis ins 11. Jahrhundert, in Deutschland wie auch in Ostmitteleuropa. In diese Schicht gehören Städte wie Hamburg, Münster oder Prag jenseits der einstigen römischen Grenzen, doch ebenso Frankfurt, München und auch Zagreb. Allen diesen Städten gemeinsam ist, daß im Moment ihrer Gründung die militärischpolitische und religiöse Funktion von größerer Bedeutung war als die wirtschaftliche.

Zum Verständnis der Gründungsgeschichte von Zagreb sind einige Worte zur historischen Geographie notwendig. Zagreb bildet das Zentrum des mittelalterlichen Territoriums Slavonien, das nach Norden bis an die Drau, die Grenze zu Ungarn, reichte. Im Süden grenzte Slavonien an das Territorium des mittelalterlichen Kroatiens, das sich von Nordwesten nach Südosten ungefähr zwischen dem heutigen Rijeka und Split erstreckte und das Gebiet zwischen Küste und Wasserscheide umfaßte. Während in Kroatien bereits im 8./9. Jahrhundert, in Ungarn im 10. Jahrhundert stabile Herrschaftsbildungen erfolgt waren, blieb Slavonien (in der modernen Historiographie auch: Pannonisch-Kroatien), von kurzfristigen Ansätzen im 9. Jahrhundert abgesehen, einstweilen politisch kaum organisiert.

Die Anfänge der Stadt Zagreb sind eng verbunden mit der Entstehung der bis 1918 dauernden ungarisch-kroatischen Personalunion. König Zvonimir von Kroatien war mit der Schwester des ungarischen Königs Ladislaus des Heiligen verheiratet. Den nach Zvonimirs Tod 1089 hieraus abgeleiteten Anspruch auf die kroatische Krone konnte Ladislaus' Nachfolger Koloman 1102 mit der Krönung in Biograd bei Zadar verwirklichen. Wie bereits Ladislaus erkannte, war für die sichere Verbindung Kroatiens mit Ungarn eine feste politische und kirchliche Organisation Slavoniens Voraussetzung.

Deshalb errichtete Ladislaus um 1094 in Zagreb eine Gespanschaft (*Županija*); er setzte, entsprechend der Organisation in Ungarn selbst, einen Gespan (*župan*) als Befehlshaber des neuen Burgbezirkes Zagreb ein. Gleichzeitig gründete er ein Bistum in Zagreb, wobei schon die Auswahl des Ortes zeigt, daß Zagreb, wie auch archäologisch erwiesen, schon vorher eine gewisse Bedeutung als Siedlungspunkt hatte. Doch erst mit der Erlangung politischer und religiöser Zentralitätsfunktionen waren die Bedingungen zur Entfaltung städtischen Lebens gegeben, so daß man zurecht gerade das Jahr 1094 als „Geburtsjahr“ der Stadt feiert.

Erster Bischof von Zagreb wurde ein Tscheche namens Duch, offensichtlich weil er – anders als ein Ungar – die slavische Sprache der Bevölkerung in Slavonien verstand. Über die Gründung erfahren wir aus der sogenannten Feliciana-Urkunde von 1134, die im Original erhalten ist und in der wir die älteste Überlieferung des Stadtnamens finden: *episcopatus Zagrabiensis*. Am wahrscheinlichsten ist eine Deutung des mit Sicherheit slavischen Namens im Sinne von „hinter dem Wall“, „hinter dem Erdgraben“.

Das historische Zentrum von Zagreb liegt in Schutzlage auf zwei Hügeln an den südlichsten Ausläufern des Waldgebirges Medvednica. Auf dem östlichen niedrigeren Hügel befinden sich die Kathedrale, benannt nach König Stephan dem Heiligen von Ungarn, und die Siedlung des Domkapitels, der heutige Stadtteil Kaptol.

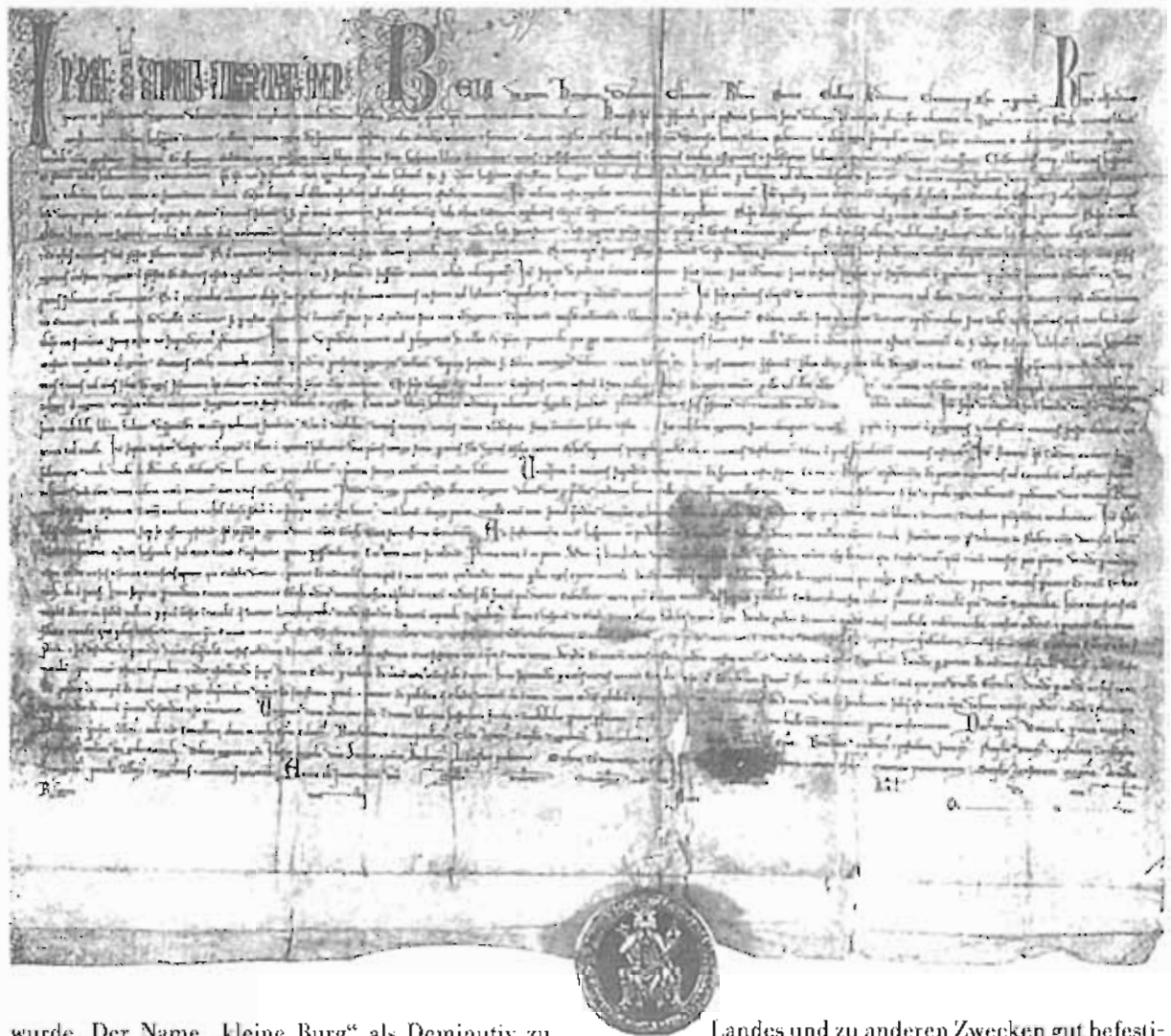
Unterhalb davon lag der *vicus Latinorum*, eine Siedlung von Kaufleuten aus romanischen Ländern. Der Name ist bewahrt in der *Vtaska ulica*. Auf dem westlichen höheren Hügel, vom östlichen getrennt durch den Bach Medveščak, stand die Burg des

Gespans, und zwar, wie neueste Grabungsfunde gezeigt haben, mit Sicherheit im Bereich des heutigen „Pflaurenturmes“, *Popov turan (toranj)*. – Über die ersten 150 Jahre der Stadt Zagreb wissen wir nur wenig; Bischof und Domkapitel erhielten vom König eine Reihe von Privilegien und konnten ihre politische und wirtschaftliche Machtstellung ausbauen.

Die große Zäsur der Stadtgeschichte liegt im Jahre 1242, als auf dem westlichen Hügel unterhalb der Gespansburg die Bürgerstadt Gradec gegründet

der das Siegel der Urkunde geschützt liegt. Im lateinisch geschriebenen Privileg heißt es:

„Der Ruhm der Könige verlangt es, und der Würde der Herrscher entspricht es, daß sie die anderen an Ansehen übertreffen, je größer die Volksmenge, derer sie sich erfreuen. Deshalb geben wir für jetzt und für die Zukunft hiermit bekannt: Wir wollten in Zagreb auf dem Berg Gradec (*in Zagrabia in monte Grech*) eine freie Stadt erbauen und dorthin Kaufleute rufen und jenen Teil des Königreiches zur Sicherung des

wurde. Der Name „kleine Burg“ als Diminutiv zu kroatisch *grad* entspricht dem österreichischen Graz oder *Hradec Králové* (Königgrätz) in Böhmen.

Der Gründungsvorgang ist aus dem von König Bela IV. verliehenen, im original erhaltenen Privileg gut zu rekonstruieren; dessen Bezeichnung als „Goldene Bulle“ bezieht sich auf die Kapsel aus Goldblech, in

Landes und zu anderen Zwecken gut befestigen. ... Wir haben deshalb unser Vorhaben durchgeführt und Folgendes bewilligt: Auf besagtem Berg soll eine Freistadt sein, sollen Kaufleute frei zusammen kommen, sollen, wie von uns im folgenden zugewiesen und beschrieben, Land, Besitz, Rechtsbedingungen und Freiheiten haben und unversehrt be-

wahren. Die Kaufleute, die auf besagtem Berg wohnen und zusammenkommen, haben ihre Pflichten und Rechte untereinander abgesprochen, und wir haben sie gebilligt. ...“

Wir haben uns also eine Investorengemeinschaft vorzustellen, die den Gründungsplan entworfen und dem König zur Billigung vorgelegt hatte. Der König verlieh den zukünftigen Bürgern der Stadt entsprechend ihrem Wunsch die Zollfreiheit in seinem Reich, das Recht auf Wahl eines Bürgermeisters (*maior*) und auf eigenes Gericht, in dem nach eigenem Recht geurteilt wurde, vor allem das Gottesurteil durch Zweikampf verboten war. Das freie Erbrecht war garantiert; die Bürger durften einen Markt abhalten. Schließlich wies der König der Stadt ein Territorium zu, einen Landstreifen vom Save-Ufer bis an den Kamm der Medvednica; so erhielt die Stadt zur Selbstversorgung Wirtschaftszonen, die geeignet waren für Fischfang, Weide, Ackerbau, Weinbau und Waldwirtschaft.

Die Bürger waren ihrerseits verpflichtet, den König bei Besuch zu bewirten und Heeresfolge bei Zügen nach Kärnten und Österreich zu leisten, und vor allem hatten sie auf eigene Kosten eine Stadtmauer zu errichten. So kann man bei der Gründung der Bürgerstadt Gradec als aktuellen Anlaß die Erfahrung des Mongolensturmes durch Ungarn, Slavonien und bis an die dalmatinische Küste 1241/42 erkennen, als sich nur befestigte Plätze gehalten hatten. Die Ummauerung war als Beitrag zur Landesverteidigung gedacht.

Doch wichtiger ist es, die Verleihung der Goldenen Bulle in den Zusammenhang der ländlichen und städtischen Kolonisation Slavoniens einzuordnen, die ihrerseits eingebunden ist in den großen Prozeß hochmittelalterlichen Landesausbaus in Ostmitteleuropa von der Ostsee bis an die Karpaten. Wir können die Privilegierung von Gradec wie auch von Varaždin (1209), Vukovar (1231) oder Samobor (1241) als einen Stein in dem Mosaik von Stadtgründungen und Stadterweiterungen im hochmittelalterlichen Mitteleuropa ansehen, vergleichbar mit Freiburg und Lübeck, Danzig oder Buda (Ofen). Gemeinsam ist allen Städten oder Stadtteilen, die aus dieser Gründungswelle hervorgegangen sind, daß sie in erster Linie Wirtschaftszentren waren und sich von Anfang an als selbstverwaltete Bürgergemeinden konstituierten.

Auch Frankfurt blühte erst in dieser Zeit als Handelsplatz auf, und eine selbständige Bürgergemeinde bildete sich heraus; doch während Frankfurt erst 1372 die höchste Stufe der Emanzipation erreichte durch Anerkennung als Freie Reichsstadt, trat Gradec schon 1242 in die Reihe der ungarischen und slawonischen königlichen Freistädte.

Die hochmittelalterlichen Stadtgründungen sind zu meist noch heute an ihrem regelmäßigen Stadtplan er-

kennbar; auch in Gradec, der heutigen Oberstadt (*Gornji grad*) von Zagreb, hat sich die Anordnung der Straßenzüge aus der Gründungszeit erhalten. In der Mitte der Symmetrieachse von Nord nach Süd liegt der Marktplatz mit der Markuskirche. Obwohl die Oberstadt kaum Bausubstanz aus der Zeit vor dem 18. Jahrhundert aufweist, sind selbst in Parzellierungs- und Häusergrundrissen viele Spuren der mittelalterlichen Stadt bewahrt.

Ein durch die Stadtbildung aus verschiedenen Kernen bedingtes Charakteristikum vieler mitteleuropäischer Städte im Mittelalter und früher Neuzeit ist ihre Aufgliederung in mehrere politische Einheiten, Jurisdiktionsbezirke, denen zugleich eine Aufteilung der städtischen Funktionen entspricht. So liegt das Schwergewicht der Stadt als Wirtschaftszentrum in der Freistadt Gradec; religiöse und kulturelle Zentralfunktionen sind auf die kirchlichen Jurisdiktionen östlich des Baches Medveščak konzentriert. Eine gemeinsame Stadtverwaltung, die alle historischen Stadtteile von Zagreb umfaßte, wurde erst 1851 eingerichtet!

Wie für andere Städte Ostmitteleuropas war das Nebeneinander von Nationalitäten für Zagreb prägend. Wir finden Kroaten, Ungarn, Deutsche und sogar Italiener; das Patronat der 1261 gegründeten Pfarrkirche von Gradec wurde offensichtlich von Venezianern „mitgebracht“; dem Markusdom in der Lagunenstadt entspricht die Markuskirche in Zagreb. Von 1377 bis 1437 gab es in Gradec geradezu einen Nationalitätenproporz in der Stadtregierung; der Bürgermeister kam abwechselnd aus einer der Nationalitäten, die gleichmäßig im Rat vertreten waren. Auf der einen Seite sehen wir hieraus, in welchem Maße die Stadtgemeinde fähig war, Leute ganz verschiedener Herkunft zu integrieren; auf der anderen spüren wir schon ein Erstarren des Nationalbewußtseins im spätmittelalterlichen Sinne: ohne formale Regelung der Beziehungen könnten Konflikte aufgrund der nationalen Herkunft entstehen. Seit dem 15. Jahrhundert gewann die kroatische Bevölkerung ein immer stärkeres Gewicht in der Stadt, wobei sich bis ins 20. Jahrhundert eine deutsche Minderheit erhielt.

Handel und Handwerk, Bruderschaften und Zünfte, Kirchen und die Klöster der Bettelorden prägten das Leben der Stadt in ähnlicher Weise wie anderswo in Westeuropa. Ein von der Gemeinde Gradec 1420 herausgegebenes Statut widmet sich „Problemfeldern“, die vielen Städten gemeinsam waren und in gewandelter Form auch uns noch vertraut sind. Das Statut regelt Höchstpreise und Gewinnspannen, wendet sich gegen Schwarzhandel und befaßt sich mit der Hygiene oder, modern gesagt, dem Umweltschutz. Auszüge seien hier aus dem Lateinischen übersetzt:

„... Kein Schuster soll es wagen, ein Paar großer Arbeitssandalen für mehr als 18 Denare zu verkaufen,

ein kleineres für 14 Denare. Für das Nachnähen alter Schuhe oder Sandalen soll er höchstens drei Denare nehmen. ... Die Fischer, die Frischfisch in Wagen bringen, sollen die Fische nicht in Häusern abstellen, sondern im Laufe von drei Tagen auf dem Markt verkaufen. Wenn sie aber Fisch in Körben bringen, müssen sie die Ware in der Fastenzeit bis zur Schlag der großen Glocke, sonst bis zur Mittagszeit auf dem Markt anbieten. Den übriggebliebenen Fischen aber schneidet der Ausrufer der Gemeinde laut Anordnung der Geschworenen die Schwänze ab. ... Niemand soll es wagen, das im Haus Zusammengekehrte, volkstümlich genannt *zmety* (= *smoće*), auf die Straßen zu werfen oder dort zu vergraben, ebenso wenig Spülwasser oder anderen Müll, insbesondere Asche. Wer es dennoch tut, soll das erste Mal eine Strafe von sechzig Denaren zahlen, das zweite Mal drei Pfund (also 120 Denare), das dritte Mal aber trifft ihn eine härtere Strafe.“

Bisher haben wir von Zagreb als Zentrum Slavoniens gesprochen; ah wann können wir sagen: Hauptstadt Kroatiens? – Slavonien und Kroatien wurden, seit die Türken ab Ende des 15. Jahrhunderts auch in diesen Raum vordrangen, bis zum Ende des 16. Jahrhunderts auf ihre westlichen Gebiete reduziert. In dieser Zeit wurde Kroatien zum übergreifenden Namen für das Territorium von der Adria bis an die Drau. Die Landtage von Kroatien und Slavonien tagten erstmals 1556 vereinigt. Zagreb wurde zur Hauptstadt Kroatiens. Slavonien im heutigen Sinne umfaßt innerhalb des modernen Kroatiens den Landesteil, der vom im 16. und 17. Jahrhundert zusammen mit großen Teilen Ungarns unter osmanischer Herrschaft gestanden hat.

Als Sitz des kroatischen Landtages erhielt Zagreb Züge einer Residenzstadt: In Gradec wurde eine ganze Reihe von Adelspalais errichtet, die das heutige Stadtbild der Oberstadt prägen. Das Wirtschaftsleben verlagerte sich allmählich in die Unterstadt um die Harmica, den späteren Jelačić-Platz.

Der neue Aufschwung von Zagreb im 19. Jahrhundert steht im weiteren Zusammenhang von Verstädterung und Industrialisierung; 1862 erhielt die Stadt Eisenbahn-Anschluß. Zagreb wurde zum Zentrum der kroatischen Nationsbildung im modernen Sinne. Das heutige Stadtbild im engeren Bereich ist noch immer geprägt von dieser Aufbruchphase seit der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zum Ersten Weltkrieg: In den damals angelegten regelmäßigen Straßenplan der Unterstadt zwischen Illica, Jelačić-Platz und Jurišićeva im Norden und Eisenbahn im Süden sind zwei Achsen einbezogen, die eine gebildet von Bahnhof, Kunstpavillon und Akademie, die andere von Nationalbibliothek, Nationaltheater und Universität. Das heute als Museum „Mimara“ dienende Gymnasium, das benachbarte Museum für Kunst und Gewerbe und das Landtagsgebäude in der oberstadt vervollständigen die Reihe

von baulichen Ausdrücken nationaler Emanzipation; auch den Park Maksimir, dem Englischen Garten in München vergleichbar, und den Friedhof Mirogoj können wir hier einreihen. Die Kathedrale, beim Erdbeben von 1881 beschädigt, wurde im neugotischen Stil umgestaltet.

Dieses faszinierende städtebauliche Ensemble hat sich fast unversehrt erhalten, da Zagreb Zerstörungen in den Weltkriegen erspart blieb. Weder erfolgten brutale Straßendurchbrüche infolge sozialistischer Bau-Megalomanie wie zum Beispiel in Ost-Berlin oder Bukarest; noch kam es zu schweren Sünden im Zuge der Schaffung von Straßenverkehrsraum wie in vielen westdeutschen Städten.

Die planvollen Erweiterungen zwischen den Weltkriegen vor allem Richtung Osten bis zum Borongaj waren noch eng angebunden an die vorgegebene Raumordnung. Erst in den Sechziger Jahren entstanden große Wohnsiedlungen ohne direkte Anbindung an das alte Zentrum; erstmals griff die Stadt auf das Südufer der Save aus, wo auch die 1909 gegründete Zagreber Messe ihren neuen Standort fand.

Die Hauptstadt Kroatiens, die inzwischen über 700.000 Einwohner hat und in deren Agglomeration fast eine Million Menschen lebt, steht jetzt vor einer Reihe von Herausforderungen: Es gilt – wie in andern Großstädten der Welt –, einen Ausgleich zu finden zwischen wirtschaftlichen und ökologischen Interessen. Die Stadt ist durch ihre Attraktivität und jetzt erst recht durch die Flüchtlingswellen einem starken Zuwanderungsdruck ausgesetzt, der die Wohnungsnot verschärft und die öffentlichen Dienste in stärkstem Maße beansprucht. Schließlich ist es Aufgabe der Politik, ein rechtes Maß zu finden zwischen der Konzentration staatlicher Funktionen in der Hauptstadt und Dezentralisierung zur Entlastung der Metropole, zugunsten der Regionen des Landes.

Auch wenn Zagreb zahlreiche Züge mit anderen mitteleuropäischen Städten gemeinsam hat und typische Merkmale einer modernen Großstadt trägt, ist die Stadt doch eine individuelle, unverwechselbare Welt. Ihre vielen guten Seiten zu bewahren und zu fördern, sollte allen Bewohnern und Freunden nah und fern Verpflichtung sein.

Dr. Ludwig Steindorff

Hochschuldozent für Geschichte Ost- und Südosteuropas an der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Student an der Philosophischen Fakultät Zagreb 1976–1977, 1978–1980.

Gastdozent an der Philosophischen Fakultät Zagreb 1993. Autor des Buches „Die dalmatinischen Städte im 12. Jahrhundert“ (1984) und einer Reihe von Aufsätzen zur kroatischen Geschichte.

TRUMBETAŠ

KUNST AUSSTELLUNGEN 1993

*„Schreiben Sie für das Jahrbuch der AMAC 1994
etwas über Ihre Ausstellungen mit Drago Trumbetaš“,
rief mich eines Morgens Vladen Jonke an.*

Ein „L uuch“ kam mir spontan über die Lippen: nicht wegen der Arbeit, sondern wegen der Frage, wie Bewegendes mit einer menschlichen Legende in einer Kurzfassung darzustellen.

Doch zunächst zu meiner Begegnung mit Trumbetaš.

Dazu muß man wissen, Trumbetaš lernt man nicht kennen, nein, man muß ihn schon erforschen, um ihn kennenzulernen. Eine noch bessere, tiefere Analyse sind seine Bilder: Alles ist irgendwie ein Teil von ihm selbst.

Er ist nicht gerade „bequem“, aber auch nicht unbedingt „unbequem“, auf jeden Fall besonders „eckig“, genau das gestaltet die Zusammenarbeit mit ihm ungemein „dynamisch“!

Die erste gemeinsame Ausstellung hatten wir am 23. Mai 1993, anlässlich des Gallus Tages, im Stadtteil Gallus, Frankfurt, mit 26 Bildern, Thema: „Gastarbeiter-Zyklus“.

In einem Erzählzelt – in dem es um die Muse ging – hielt Sarah Červinka die Laudatio auf Trumbetaš vor einem international gemischten Publikum. Besucher aus Europa, Asien, Amerika, sahen die Bilder/Zeichnungen von Trumbetaš zum Teil nachdenklich, melancholisch, als etwas das sie an ihre eigene Vergangenheit erinnerte – die Zeit der Einwanderung – tief beeindruckt an.

Die FAZ, Frankfurter Allgemeine Zeitung, hob auch genau diesen Punkt in ihrem Bericht über Trumbetaš besonders hervor.

Hommage aux grands Maitres – „Lieber Vincent“ – eine Korrespondenz zwischen dem Maler Vincent van Gogh und dem Maler Drago Trumbetaš, hieß die zweite Ausstellung vom 17. August – 2. September 1993, in der Stadtbücherei Oberursel/Taunus. Schirmherr der Ausstellung war der Künstler Ferry Ahrlé, bekannt von Film und Fernsehen. Die Vernis-

sage wurde vom Bürgermeister der Stadt Oberursel, Thomas Schadow und dem Bürgermeister der Geburtsstadt van Gogh's, aus Zundert/Holland, Nicolas Molhoeck, eröffnet. Prof. Dr. Dragica Anderle, Kunsthistorikerin und Gerhard Zwerenz, Schriftsteller, hielten die Laudatio. Im Musikprogramm standen Werke von Schubert, interpretiert von der Konzertsängerin Beate von Zehmen de Chariaarse und dem Gitarristen Volker Ilgen.

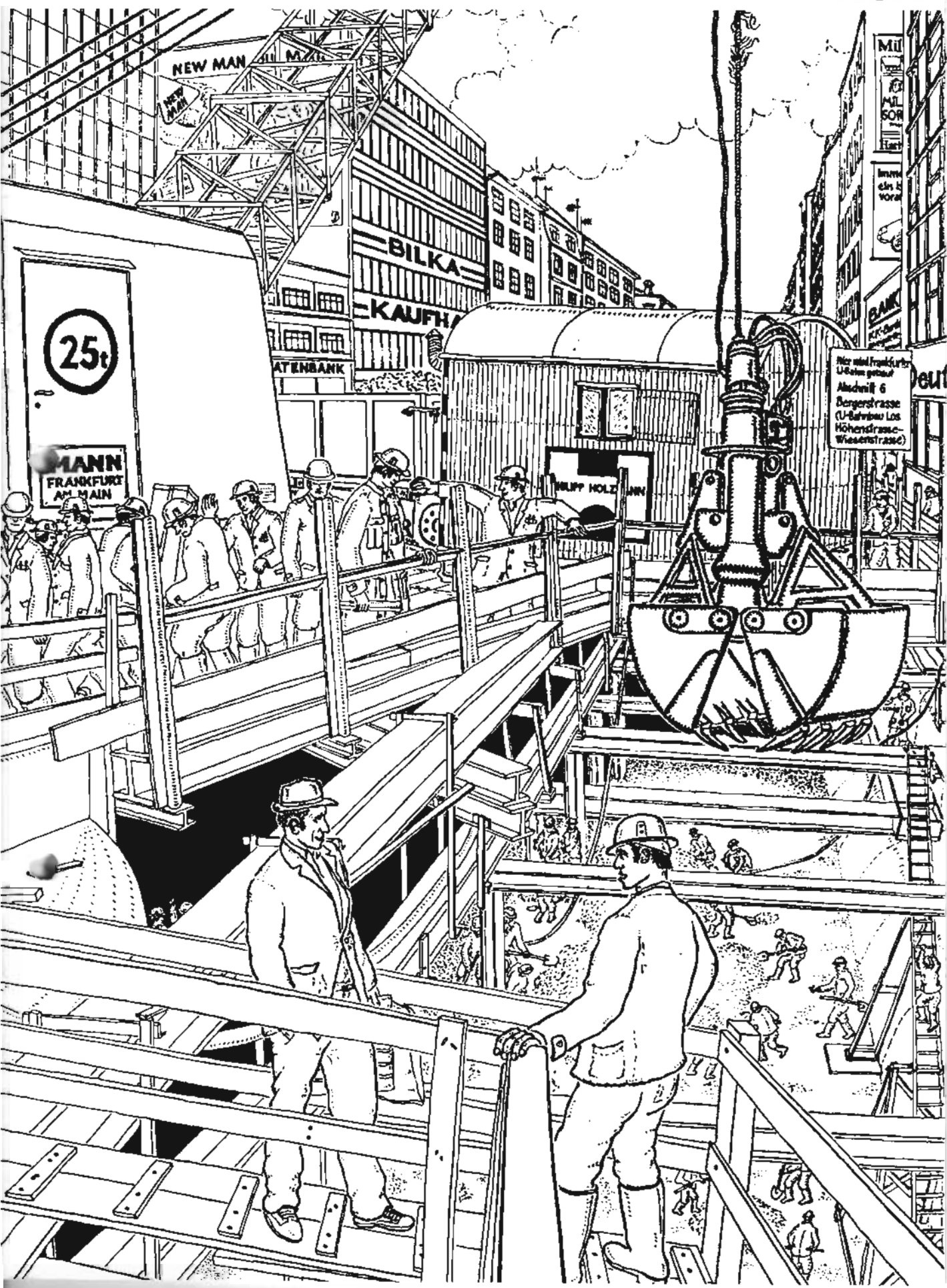
Zur „Korrespondenz van Gogh/Trumbetaš“, gehörten 13 Briefe, vielfarbig in den Landschaften van Gogh's, Anschrift und Absender der Briefe sind eindeutig erkennbar. Das Geheimnis jedoch ist der Inhalt des Gedankenaustausches, der Implikation, Fortführung, Ausführung der Kunst, von jemandem der durch den Tod dazu nicht mehr in stande ist.

In 34 Exponaten hatte Trumbetaš wichtige Szenen aus van Gogh's Leben festgehalten und zeichnete damit auch dessen Kreuzweg durch Gefängnis und Irrenhaus.

Eine besondere Ehre für Trumbetaš war sicherlich die Anwesenheit von Nicolas Molhoeck.

Als ich im Juli d.J. in Zundert war um ihn einzuladen, kam ich mir sehr mutig vor und war mir einer Zusage gar nicht so sicher. Aber die künstlerische Affinität hatte Molhoeck neugierig gemacht und er kam tatsächlich. Zu Trumbetaš's Werken fand er Worte der Anerkennung und ich zitiere ihn: „der Schöpfer ist van Gogh, Trumbetaš ist der Maler“. Zum Abschied lud Molhoeck Trumbetaš nach Zundert ein, um ihm Orte aus van Gogh's Kindheit zu zeigen – auf eine kleine Reise in die Vergangenheit ...

Desno: „Na baušteli“, crtež iz ciklusa „Gastarbeiter“, koji će se u cijelosti moći vidjeti u Römerhalle od 1. do 23. rujna 1994. godine.

NEW MAN

BILKA

KAUFHA

ATENBANK

25t

MANN
FRANKFURT
AM MAIN

WOLFF HOLZ

Hier wird Frankfurt
U-Bahn gebaut
Abschnitt 6
Bergerstrasse
(U-Bahn) Los
Höhenstrasse-
Wiesenstrasse

Die Berichterstattung in den Medien war ausgesprochen positiv. Die Rhein-Main-Zeitung, Frankfurt, zitierte Th. Schadow – dies war auch für mich das Bedeutendste – „Vincent verweigert Trumbetaš den Dialog nicht, er antwortet ihm über die Zeit hinaus ...“

Trumbetaš's erste Ex-Libris Ausstellung in Deutschland fand vom 23. Oktober – 8. November 1993 in der Galerie Villa Sinntrutz, in Neu Isenburg statt. Rudi Seitz vom Kulturamt der Stadt Frankfurt, hielt die Laudatio. Seitz, der Trumbetaš bereits viele Jahre kennt, hob neben dem künstlerischen Schaffen und der Vielseitigkeit, besonders die menschlichen Qualitäten Trumbetaš's hervor.

Bei den Ex-Libris präsentierte sich Trumbetaš von seiner peniblen Seite, der des mit Liebe zum

Detail avancierten Künstlers. Aus seinem großen Archiv antiquarischer Schriften, gestaltete er mit künstlerischer Darstellung ein Ex libris (kunstvoll ausgeführte Hinweise auf den Eigentümer).

Abschließen möchte ich mit folgender Erkenntnis: Trumbetaš geht immer unter die Haut, die Oberfläche ist ihm zu flach, er geht in die Tiefe, will Menschen und Umfeld einfangen, festhalten, analysieren.

Wir werden noch viel von ihm sehen und hören.

Er selbst sagt über sich: auch wenn ich nicht gerade zeichne, dann schreibe ich, es kann auch sein, daß ich gerade schreibe und male.

Er beschäftigt sich mit uns, wir sollten uns auch einmal mit ihm beschäftigen – um uns zu erkennen ...

Marianne Büttner

Iz domovine ...

Preklapanja i »pospremanja«

Prof. dr. Marijan Šunjić,
rektor Sveučilišta u Zagrebu

Sigurno je da ima brojnih preklapanja između sadašnjih studija na Filozofskom fakultetu i Hrvatskih studija. Međutim, prošloga je tjedna donešen novi Zakon o visokim učilištima i pred nama je, da tako kažem, veliko pospremanje i reorganizacija svih studija, jer oni programi koji sada vrijede, negdje 178 »programskih pravaca«, kako se to zvalo, to je nešto što je nastalo krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina i nije temeljito revidirano. Dakle, mi ćemo svakako revidirati sve naše programe i studije te će zacijelo doći i do racionalizacije i do nekih novih smjerova itd. Ne vjerujem da će tu biti nekakve konkurencije, a ako i bude, to će biti samo pozitivno, djelovat će na kvalitetu i studentima pružiti veći izbor i veću mogućnost studija. (...) Sve vrijeme radili smo po Zakonu o usmjerenom obrazovanju, dakle po onom Šuvarovu zakonu. Usprkos tome uspjeli smo mnogo upravo uvođenjem novih studija, nekim djelomičnim pomacima. No, tek sada, donošenjem novoga zakona, predstoji nam prava strukturna reforma. Jer strukturna reforma Sveučilišta preduvjet je za korjenite zahvate i modernizaciju Sveučilišta. Dakle, predstoji nam reintegracija Sveučilišta u sustav kakav je uobičajen na zapadnim sveučilištima. Zakonodavac nam je dao zakone, ali isto tako i veliku odgovornost da prema tim zakonima učinimo ono što je potrebno

(...) Odnos sveučilišta, kao i svake društvene ustanove u društvu, i politike složen je, jer akademski problemi jednostavno moraju biti u ingerenciji sveučilišta, ali u svom poslovanju sveučilište mora međudjelovati s društvom. U prvom redu, kako smo financirani od društva, mi moramo zadovoljavati one potrebe društva koje ono pred nas stavlja. I u znanstvenom pogledu, istraživačkom, mi moramo školovati kadrove koji su društvu potrebni i korisni. Prema tome, taj je odnos dvostran. S jedne strane, želimo zadržati svoju akademsku autonomiju, jer to je nešto što akademska zajednica najbolje zna rješavati, ali ne možemo zanemariti činjenicu da nas društvo financira i da smo ugrađeni u svoje društvo. Mislim da je to najbolje došlo do izražaja tijekom rata, kada su i sveučilišta sudjelovala na specifičnoj fronti, a to je bilo upravo održavanje kontinuiteta nastave, održavanje sveučilišta, održavanje kulturne razine i sudjelovanje u obrambenom ratu. Prema tome mi nismo izolirani u društvu, ali interakcija sveučilišta i društva mora biti fleksibilna.

(U tv-emisij »Slikom na sliku«,
19 listopada 1993 – prenijeto iz Vijenca br. 1
od 25. pros. 1993.)

Vladimir Kirin

(1894–1963)

Da je kojim slučajem Vladimir Kirin (rođen posljednjeg dana svibnja tako daleke 1894. godine) doživio stotu, a to je usud što ga Bog i Priroda dodjeljuje samo izuzetno, hrvatska bi kulturna javnost bila bogatija za jednu nesvakidašnju i izuzetnu obljetnicu. Taj nesvakidašnjom nadarenošću obdareni hrvatski likovni djelatnik imao je zanimljiv i plodonosan život, istina, iako su o njegovom djelu iz pera uglednih likovnih kritičara izrečene samo pohvale, sveobuhvatna i cjelovita obrada njegovoga plodnog i raznolikog opusa još nije učinjena (a niz političkih i društvenih okolnosti tome su krive!). Možda je zato ova toliko značajna i velika obljetnica prigoda da se taj propust ispravi.

Curriculum vitae Vladimira Kirina iznosimo samo enciklopedijski šturo i samo u natuknicama.

Vladimir Kirin, slikar i grafičar (rođen 31. svibnja 1894., preminuo 5. listopada 1963.) jedno je od najvećih imena hrvatske vedutistike. Srednju graditeljsku školu polazio je u Zagrebu, a umjetničku akademiju u Beču. Grafiku usavršava u Londonu, crta za revije »The Studio« i »The architectural review«, suraduje u grafičkim časopisima. Godine 1921. izdaje prvu mapu litografija s vedutama Londona, Pariza i Italije. Godine 1923. publicira četiri mape litografija: Split, Šibenik, Hvar i Trogir, te mapu »Hrvatsko Primorje«; godine 1925. radi mapu »Stari zagreb«. Bavi se i ilustracijom, te grafičkom opremom knjiga i časopisa. Poznate su njegove ilustracije »Priča iz davnina« Ivane Brlić-Mažuranić, ilustrira Šenou, Andersena i Grima, radi dječje slikovnice i knjige za omladinu. Tehnički je

urednik »Savremenika«, »Grafičke revije«, »Kola« i »Matice Hrvatske«, te likovni urednik enciklopedijskih izdanja Leksikografskog zavoda. Kao ravnatelj »Zakladne tiskare« i »Narodnih novina« izradio je nacрте novog estetskijeg tipa slova i tako u velikoj mjeri unaprijedio grafičku opremu knjiga u Hrvatskoj.

Izložbe: Zagreb 1921. i 1938–39. Zürich 1926, St. Gallen 1926, Lavov 1927, Firenza 1927, Barcelona 1928, London 1930. Postavio je izložbe hrvatske

umjetnosti u Veneciji (Biennale 1942), Berlinu, Bratislavi, Beču (1943–44).

Toliko o djelu i životopisu. Medjutim, ono po čemu je ovo (grandiozno) ime hrvatske moderne likovnosti najpoznatije, a među najširim slojevima pučanstva i najpopularnije, jest Kirinov vedutizam našega toliko lijepog i osebujnog Zagreba. U slikama radjenim tehnikama ulja, tempere i gvaša harokni Zagreb živi jednim apsolutno autentičnim i nadasve akriličnim životom i sve je u tim slikama blistavo i municiozno izvedeno i sve odiše životnošću.

U crtežima pak radjenim olovkom, te perom i tušem, ruka je brza, opservacije lagodnije a umjetnički su dojmovi bliski i neposredni.

I nije pretenciozno reći: iako su se u vedutizmu Zagreba ogledala

najznačajnija imena hrvatske likovnosti, te iako je Zagreb još i danas toliko dragocjena tema naraštaja hrvatskih umjetnika, Vladimira Kirina u oslikavanju duha i života drevnoga Zagrebiensisa nitko nije premašio.

Tomislav Hruškovec

Iz drugih udruga ...

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
Friedrichstraße 24
65185 Wiesbaden
Telefon: (06 11) 17 41 53 i 17 41 48

20. siječnja 1994

Hrvatskim udrugama rajnsko-majnskog područja

Predmet:

Mala ljetna škola hrvatskog jezika

u organizaciji Hrvatske matice iseljenika Zagreb

Sudionici: Djeca i mladež od 9 do 15 godina, od 0 do visoke jezične kompetencije

Mjesto: Odmaralište na hrvatskoj obali (još nepoznato)

Vrijeme: 17. do 31. srpnja 1994.

Štovane gospodje, štovana gospodo!

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu i našeg društva u Maloj ljetnoj školi u Puntičeli kraj Pule sudjelovalo je tijekom prošlog ljeta petnaestero djece te djevojaka i malđića iz Wiesbadena.

Isti program, u sličnom opsegu, rado bismo proveli i ovoga ljeta. Doista, svi prošlogodišnji sudionici, sama mladež, roditelji, koordinatori u našem društvu, koordinatori u Matici, te stručnjaci koji su vodili samu školu, žele ponovo sudjelovati u ovom projektu. Program, međutim, valja i proširiti. Proširenje je potrebno radi razloga koji leže u samoj naravi stvari, ali i radi jednostavnih razloga: naša realizacija ove godine ovisi o nužnosti da nam se priključi barem još jedna skupina budući ekonomski konstrukt ima smisla tek ako u Školu uputimo najmanje tridesetak sudionika. Takva veličina skupine opravdava npr. iznajmljivanje vlastitog autobusa koji je potreban za brojne izlete te omogućava pokrivanje velikih troškova organizacijskih i didaktičkih priprava.

Uzdamo se, i unaprijed se veselimo, da bi koja od udruga naše regije bila zainteresirana raditi na tome da u Hrvatsku uputi svoju skupinu djece i mladeži te da bismo u trokutu, skupa s organizatorom, Hrvatskom maticom iseljenika u Zagrebu, zajednički pripremili ovaj program. Kako pripravama u Hrvatskoj treba pristupiti već krajem veljače, molimo Vas da nam se što prije javite.

Za sve pojedinosti nadležne su u Zagrebu, u Hrvatskoj matici iseljenika, prof. Silvija Letica, voditeljica odjela za kulturu i jezik (telefon 539-212) i Leonarda Čanić, glavna tajnica Matice (telefon 539-966).

Iz Wiesbadena Vas najsrdačnije pozdravljaju i očekuju Vaše upite:

Biserka Andrijević

Biserka Andrijević (telefon: 061 28/4 58 56) i

Maja Runje

Maja Runje (telefon: 06 11/44 34 82).

Pismo koje je roditeljima u Wiesbadenu uputila Dinka Juričić,
učiteljica Male ljetne škole hrvatskog jezika.

Pismo učiteljice iz Puntičele

Dragi roditelji,

Bilo je hrabro poslati djecu u Hrvatsku u ova gruba i nesigurna vremena. U ime svih koji su na bilo koji način sudjelovali u Maloj ljetnoj školi hrvatskog jezika, Puntičela 1993. želim vam zahvaliti na vašoj osobnoj hrabrosti. Želim vam zahvaliti i na upornosti i strpljivosti koju ulažete da biste naveli svoje dijete na učenje, njegovanje i čuvanje hrvatskog jezika.

Najjednostavnije je dok su djecu još sasvim mala: majka je s njima u kući, i u kući se s njima govori hrvatski. Kako rastu djeca, tako rastu i njihove obveze, sve je manje vremena za hrvatski. Isključivo o roditeljima ovisi hoće li hrvatski jezik njihovoj djeci biti drugi jezik ili će im postati strani jezik. Za vašu je djecu hrvatski jezik drugi jezik. To je vaš zajednički uspjeh.

Hrvatski je mali jezik čija je posebnost i samostalnost donedavno iz političkih razloga bila osporavana. Literatura o načinima učenja hrvatskog kao drugog ili stranog jezika u Hrvatskoj nije bila objavljivana. Generacije učitelja u dopunskim i u etničkim školama, dakle, uopće nisu bile osposobljene za posao koji su obavljale. Storiše, slane su po svijetu bez odgovarajućih udžbenika i bez iskoristive literature. O političkoj je svijesti samoga učitelja ovisilo što će učiti djecu i kako će ih učiti. To je, na žalost, ostavilo traga na generacijama hrvatske djece. Učitelj koji osobno nije načistu s time da je hrvatski njegovim učenicima drugi jezik, odbijati će djecu od učenja jezika svojih inzistiranjem na pogreškama koje i izvorni govornici čine u svome prvome jeziku: progonit će ih sa čiče i je, glasovnim promjenama... Istovremeno će previdjeti utjecaje prvog jezika (njemačkog, engleskog...) na dublji sloj drugog jezika (na rečenicu). Prigovarati će djeci da loše govore hrvatski, a neće biti svjestan da su jezične nespretnosti u dječijim rečenicama nastale zato što je dijete riječi iz svojih njemačkih (engleskih...) rečenica prevelo na hrvatski. Djeca dakle i dalje govore njemačke (engleske...) rečenice, ali s hrvatskim riječima.

Time je krug zatvoren: dijete sve lošije i sve nevoljkije govori hrvatski, učitelj ne zna kako da mu pomogne, roditelji se nerviraju... Pitanje je vremena kada će se dijete pobuniti. Sve počinje pitanjima. Dva su tipična pitanja kojima djeca nastoje izbjeći učenje onih sadržaja koji ih ne zanimaju. Prvo je pitanje: *Moram li ja to učiti?*, a drugo: *Zašto moram?* Na prvo pitanje glatko odgovarano, u grubom odgovoru nas već prekidaju potpitanjima i primjedbama. Što odgovoriti djetetu koje kaže da zna dovoljno hrvatski; da nikada neće uspjeti naučiti bolje; da je to preteško; da želi svoje slobodno vrijeme posvetiti nečem drugom; da mu hrvatski nikada neće trebati u životu; da mu je sve to dosadno i da ga gnjavi...?

Najbolji mogući odgovor je onaj koji ste vi dali svojoj djeci. Vi ste ih poslali u Hrvatsku. Već prvog danu morali su govoriti hrvatski: u jednom dućanu kupovali su sokove, sendviče, kekse... za put do Pule. U slastičarnici su kupili sladoled. U kamenitim su vratima čitali zahvale Bogorodici. Zastali su nasred Gundulićeve ulice i mahali za jednim gardijskim kombijem. Bili su sretni što uživo vide hrvatskog vojnika. Osjetili su potrebu da nepoznatoj osobi (učiteljici, meni) ispričaju kako su zimus skupljali novac i odjeću za hrvatske vojnike. I to je bilo ono pravo: *vašoj je djeci zatrebao hrvatski jezik. Osjetili su potrebu da svoje dojmove iskažu na hrvatskom jeziku. Moram vam reći da je dalje sve išlo lako.*

Prvi tjedan smo se upoznavali. Razgovarali smo o sebi, obitelji, ljudima, životu... Poticali smo ih da govore hrvatski. Većina je djece u početku očekivala da ćemo ispravljati njihove jezične pogreške, pa su se ustručavala govoriti. Imala su tremu. Istovremeno, bili su puni dojмова o svemu i željeli su ih izraziti. Sve im je bilo novo i uzbuđljivo: more, plaža, način života u kampu... Željeli smo da se djeca užive u sredinu, da se međusobno prijatelje i da nas ne doživljaju kao učitelje pred kojima treba imati tremu, nego kao prijatelje s kojima žele razgovarati. Išli smo snjima na noćna kupanja, bdjeli smo nad njima, ali im ništa nismo branili. Željeli smo da novi dojmovi nakratko obrišu njihovu donedavnu njemačku svakodnevicu: školu, učenje, njemački jezik... *Jezični je cilj bio da dijete prestane razmišljati na njemačkom, a govoriti na hrvatskom.*

Drugi smo tjedan započeli razgovorima o Hrvatskoj. Doticali smo razne teme gradeći jedan mali kulturološki mozaik. Pokazali smo im Pulu i Brijune, vidjeli su crvenu istarsku zemlju, mirisali mediteransko bilje, vidjeli su golo istarsko podmorje, napuštene istarske gradine, prošetai Rovinjom i Porečom, doživjeli bočatu vodu Limskog kanala... Gledali smo dokumentarce o krapanjskim spužvarima, o školjčici svetog Jakova..., gledali smo crtiće iz zlatnih godina Zagrebačke škole crtanog filma, a gledali smo i ratne crtiće iz 1991...

Vaša su djeca punim plućima živjela Hrvatsku. Razmišljala su na hrvatskom, govorili su i pisali hrvatski. Zamislili su tekstove za svoje vlastite kazališne predstave, napisali ih, naučili i uvježbali i odglumili ih pred svojim prijateljima. Napravili su svoje novine.

Ono što je najvažnije, vaša su djeca ugradila u svoja sjećanja jednu lijepu životnu uspomenu. Uspomenu iz Hrvatske. Razlog da se i dalje ide na satove hrvatskoga u dopunskim i etničkim školama. Razlog da se u neko tmurno zimsko popodne uzme u ruku knjiga na hrvatskome. I da ih ta knjiga grije kao ona naranča (breskva) s toplog juga o kojoj smo čitali na jednom satu hrvatskog jezika u Puntičeli.

Cijela se naša učiteljska mudrost može svesti samo na jednu jedinu rečenicu: *Put do dječije glave vodi kroz dječije srce. Mi smo prošli tim putem. Mi ćemo i ubuduće ići tim putem do vaše djece.*

Dinka Juričić

Hrvatski i srpski jezik u svjetlu europskih jezika

Iz dosadašnjih raspravljanja o tome jesu li hrvatski i srpski jezik jedan jezik ili su dva kao da proizlazi ovaj odgovor: normativno, vrijednosno, funkcionalno, pravno, praktički i politički, to su dva jezika, ali po kriterijima po kojima se broje slavenski jezici, dakle po genetskim i tipološkim, izlazi kao da je to jedan jezik.

Zaista zamršeno i zapleteno: praktično dva jezika, a teoretski jedan jezik. Kako neki lingvisti znanstvenim smatraju samo genetske i tipološke kriterije, a druge ne priznaju takvima, to im je »znanstveno dokazano« da je to jedan jezik. Najviše to dolazi do izražaja na stranim sveučilištima gdje se zbog toga teško odriču složenoga naziva Serbokroatisch, serbo-croate, Serbo-Croatian.

Ogledajmo stoga taj problem u svjetlu europskih jezika koje više ili manje poznajemo.

Kad se takvi problemi općenito promatraju na europskoj, a i svjetskoj, razini, proizlazi da je sve jasno, samo da je problem u određivanju što je hrvatski i srpski jezik ili srpskohrvatski. Međutim nije tako. Ima mnoštvo sličnih problema ne samo u svijetu, nego i u Europi. Treba samo malo dublje zaroniti u tu problematiku.

Ako se želimo pozivati na znanost, onda najprije valja odgovoriti na pitanje kako se uopće određuju pojedini jezici, kad je neki idiom jedan jezik, a kad je sastavni dio drugoga kao njegovo narječje, dijalekt, starija faza prema mladjoj i sl.

No kad želimo pronaći odgovor na to pitanje, onda vidimo da pravoga odgovora nema jer još nema jedinstvenih kriterija po čemu se određuju jezici, što je jedan jezik, a što su dva. Profesor Radoslav Katičić u članku Identitet jezika¹ razjašnjava pojmove genetskoga tipološkoga i vrijednosnoga kriterija, ali unatoč tome konkretna je primjena još daleko od potpune jednoznačnosti.

To se najljepše vidi po odgovoru na pitanje koliko ima jezika na svijetu.

Dr. Mate Križman piše:

»O broju ljudskih jezika postoje samo približne procjene. One najskromnije govore o dvjema tisućama jezika, a one najsmjelije o dvadeset tisuća; najčešće je riječ otprilike o pet tisuća jezika na svijetu. Razlika je međutim procjenama prevelika, a da bi one bile vjerodostojne. No ne mogu to ni biti kad nema odgovora na temeljno pitanje o tome što se ima brojiti kao jedan jezik, a što samo kao narječje nekoga jezika.«²

No može se reći da je tako u globalnom računanju i da se u velikome mnoštvu ne može doći do određenije

brojke i kad bi postojali čvršći kriteriji. Zato se zaustavimo na manjim i nama bližim skupinama.

Postavimo si sasvim jasno i jednostavno pitanje:

Koliko ima živih germanskih, romanskih i slavenskih jezika?

Iz toga su pitanja isključeni mrtvi jezici, jezici koji su nekada postojali, a sada ih više nema. Ako bismo i njih uključili, onda do preciznoga odgovora nikako ne bismo mogli doći. U Meyerovu leksikonu piše:

»Die Verbindungen der germanischen Sprachen untereinander wechseln jedoch in historischer Zeit ständig auf Grund der geschichtlichen Ereignisse, v. a. hierin liegt es begründet, daß sich ein endgültig abschließendes Bild von der Ausgliederung der einzelnen germanischen Sprachen bis heute noch nicht gewinnen läßt.«³

Uzmemo li nekoliko priručnika u kojima se nabrajaju i opisuju ti jezici, odmah ćemo ustanoviti da se ni na tako malenome broju jezika i još suženom na žive jezike ne može doći do određene brojke. Životna stvarnost je mnogo složenija od mogućnosti naših sadašnjih klasifikacija. Pojedini dijalekti i jezici prepleću se veoma različito, a posebno u odnosu prema književnim jezicima na njima izgradjenima.

Po OE pod natuknicom »Germanski jezici« ima ih 12. Po Fischerovom Lexikonu⁴ najmanje 14. Prvi je hrvatski priručnik, drugi je njemački, pa bismo prednost mogli dati drugomu, iako sa sigurnošću možemo pretpostaviti da je i članak »Germanski jezici« u OE pisao stručnjak za te jezike. Ako prednost i dademo F, vidjet ćemo da ni germanist) a još manje negermanist ne može iz njega ništa sa sigurnošću zaključiti.

Oba se priručnika slažu da su posebni germanski jezici ovi: 1. islandski, 2. danski, 3. švedski, 4. ferojski, 5. engleski, 6. njemački, 7. afrikaanski, 8. jidiš.

Od 16 jezika, koliko sam ih ja nabrojio prema F, polovica je sporna. Pa i tih osam nespornih ni je tako nesporno. Ovdje valja spomenuti poznatu činjenicu da se razlikuje engleski u Engleskoj i američki engleski, da ne spominjem ostale, kanadski, australski i novozelandski engleski. Ne govori se da su to dva jezika, najviše što se kaže da su to dvije varijante jednoga jezika. Engleski i američki engleski često se navode kao analogija hrvatskome i srpskome. Međutim, ta analogija u mnogočemu ne vrijedi. Posebnost je što američki engleski nema dijalekata u genetskome smislu.

Prvo, engleski je bio jedan jezik jedne kulture koji se raspada na dva, najviše u fonetici i rječniku. To je proces koji sigurno vodi dvama jezicima, ako već nisu,

a kad će se to dogoditi i priznati, to je samo pitanje vremena.

Pristanemo li zasad da je engleski jedan jezik u Europi i u Americi, ipak to pokazuje da problem brojenja jezika ne zadaju samo hrvatski i srpski.

Skotski ili lalans OE ne spominje, F kaže da njime govori oko 3,5 milijuna, da je uklopljen u engleski (im Englischen enthalten), a nepriznat kao književni jezik. Mislim da ga možemo uračunati u poseban germanski jezik, dakle 9.

Problem je i njemački jezik sa svojom njemačkom, austrijskom švicarskom, luksemburškom varijantom i sjevernonjemačkim ili niskonjemačkim narječjem.

Austrijski njemački jest njemački jezik po tome što se naziva Deutsch, što oba tipa pripadaju jednoj kulturi i književnosti koja se također naziva »deutsche Kultur und Literatur« i što se austrijske jezične razlike po vrijednosnome sudu smatraju njemačkima, samo što je u Austriji malo drukčije.⁵

To je bitna razlika prema hrvatskome i srpskome. Hrvati su svjesni da je srpska kultura, a onda i srpski jezik jedno, a hrvatska kultura i hrvatski jezik drugo. Može Hrvatima Nušić ili koji drugi srpski pisac biti ne znam kako drag, ali oni ga općenito smatraju pripadnikom druge kulture i druge književnosti pa onda i drugoga jezika. Jer hrvatska i srpska norma su isključive. Austrijska i njemačka nisu tako. U Austriji se njemački jezični normativni priručnici smatraju mjerodavnima i za austrijski njemački. Zrinka Glovački Bernardi piše:

»Iako se njemački smatra pluricentričnim jezikom, njegove varijante nisu ravnopravne, i to iz različitih razloga. Jedan je razlog taj što govornici dominantne varijante, mislim pritom na njemački u Njemačkoj, izjednačuju nacionalne varijante s regionalnim varijantama. To, međutim nije samo stav govornika, već se odražava na primjer i u naznakama u rječnicima. Brockhaus za *Maut* (cestarina) navodi jednu nacionalnu *öst. (österreichisch)* i jednu regionalnu naznaku *bair. (bairisch)*. Dominantna se varijanta nadalje smatra predstavnikom standardnih normi, a govornici varijanti spremniji su prilagoditi se normama dominantne varijante nego obratno.«⁶

Svi se Austrijanci s time ne slažu i austrijski njemački smatraju posebnim germanskim jezikom, ali to je daleko od općega prihvaćanja i u samoj Austriji.

Nešto je drugo sa švicarskim jezikom. F ga ne spominje, jer se u Švicarskoj kao opći književni jezik upotrebljava njemački književni jezik, ali se u školama uči i sve više probija u javni život, posebno na radiju, i švicarski dijalekt pod nazivom Schwyzerdütsch (Schwyzerdütsch, Schwyzertütsch, neki ga nazivaju i Züritütsch). Toliko je različit od njema-

čkoga u Njemačkoj da ga neki germanisti smatraju posebnim germanskim jezikom pa bi ga takovim i trebalo smatrati, ali to još ni je općenito prihvaćeno pa ga ni ja ovdje neću posebno brojiti. Spominjem ga kao problem.

Luksemburški OE ne spominje. F ga spominje pod nazivom Letzeburgisch. Govori ga oko 300 000 govornika u Luksemburgu, pripada kao mozelskofranački dijalekt srednjonjemačkome, ali u Luksemburgu uz njemački i francuski preko radija i škole pomalo dobiva status trećega književnoga jezika. Sada vrijedi uz francuski kao službeni jezik. Mislim da ga zbog tog možemo računati posebnim germanskim jezikom, dakle 10.

Sjevernonjemačkim ili niskonjemačkim (F: Plattdeutsch oder Niederdeutsch) govori oko 12 milijuna u Njemačkoj, ali se danas smatra njemačkim narječjem iako ima posebnu književnost vrijednu spomena, najviše pokrajinski vezanu. Ima germanista koji ga zbog te književnosti smatraju posebnim germanskim jezikom. Prihvatimo li da je narječje njemačkoga jezika i ne računamo ga u poseban germanski jezik, problem koji on zadaje ostaje i dalje predmetom spora u brojenju germanskih jezika.

Frizijski OE i F ubrajaju u poseban jezik, ali F pod tim nazivom govori o tri frizijska jezika: zapadnofrizijskome, istočnofrizijskome i sjevernofrizijskome. Za prvi kaže da je književni jezik u Friziji, nizozemskoj pokrajini s oko 250 000 govornika, drugi u oldenburškome Saterlandu s oko tisuću ljudi, treći na zapadnoj obali Schleswig-Holsteina s oko 12 000 govornika. Jasno kaže da su posljednja dva na razini dijalekta i iz toga proizlazi da frizijski sigurno možemo računati jednim od germanskih jezika, dakle 11.

Problem nastaje kod norveškoga. OE ga normalno ubraja u poseban jezik, ali F kaže da ga u Norveškoj upotrebljava 3,5 mil., ali da nije jedinstven. Riksmål (noviji naziv bokmål) upotrebljava oko 2,5 mil. Norvežana (danas vjerojatno nešto više), Landsmål (noviji naziv nynorsk, koji F već spominje u zagradama) 1 mil. Čitatelj koji pažljivo čita F, teško može zaključiti jesu li to dva jezika ili jedan, a onda mu je teško reći treba li nabrojiti 13 ili 14. Jedan lingvist koji dobro poznaje norveške prilike, kaže da su to dva jezika. Prema tome dosad smo spomenuli 14 germanskih jezika.

Bokmål je zapravo danski jezik koji su Norvežani preuzeli i u pisanome obliku su oba lako razumljiva ali nitko ne tvrdi da je to jedan jezik iako su za slično stanje sa srpskim i hrvatskim spremni tvrditi da je to jedan jezik.

Nizozemski se u OE zove holandskim za razliku od flamanskoga u Belgiji. F ga naziva Niederländisch i kaže da ga govori u Nizozemskoj i Belgiji 13 mil., a onda precizira:

«Die heutige Form der niederländischen Schriftsprache wird *Algemeen Beschaafd Nederlands* – abgekürzt AB(N) – («allgemeines gebildetes – wörtl. «beholdenes» – Niederländisch») genannt. Sie gilt auch für Belgien, wo die Umgangssprache noch stärker dialektisch (d. h. «flämisch») gefärbt ist.» (Str. 99.) U priručniku «Jezici svijeta» nizozemski se dijeli na dva jezika, a onda piše, kao što se govori i za hrvatski i srpski, da to i jesu i nisu dva jezika: «holandski i flamanski klasificiraju se ili kao posebni jezici (s lingvističkih razloga – postoje razlike u području fonetike, morfologije i sintakse, i naravno rječnika, cf. npr. Morciniec 1980 – kao i izvanlingvističkih) ili kao dvije inačice (dijalekta) nizozemskoga jezika.»⁷

Čitatelj opet ne zna kako to da shvati: jedan jezik ili dva. OE flamanski bez dileme ubraja u poseban jezik. Zapišimo li kojega znalca, on će reći da je flamanski po vrijednosnome sudu poseban jezik. Dakle imamo dva jezika i time bi ih bilo 16. Ali taj je broj uvjetan i s obzirom na broj i s obzirom na njihova imena. Dovoljno je zapitati samo nekoliko germanista da odgovore na pitanje koliko ima živih germanskih jezika i da odgovore najprije brojkom, 12, 14, 15, 16?, i da poslije kažu njihova imena, odmah će se ustanoviti da nema sloge ni u jednome ni u drugome i kad se ograničimo samo na žive germanske jezike. U Njemačkoj je to lako provjeriti.

Napominjem da gotlandski, koji se u nekim priručnicima spominje kao poseban jezik, u tima se dvama priručnicima ne spominje.

Slično je tako i s romanskim jezicima.⁸ Nije lakše ni sa slavensima pa ću to ukratko pokazati.

Svi se slažu da su posebni živi slavenski jezici: (1) ruski, (2) bjeloruski, (3) ukrajinski, (4) poljski, (5) češki, (6) slovački, (7) slovenski, (9) bugarski.

Dakle osam sigurnih.

Bugari uglavnom ne priznaju makedonski kao poseban jezik ali mi se možemo složiti da on to jest, i to je deveti slavenski jezik.

Nema potpune sloge jesu li gornjolужиčki i donjolужиčki jedan jezik ili dva. Prihvatimo gotovo potpuno usvojenu tvrdnju da su to dva, to je 11 jezika.

Veća kolebanja postoje oko kašupskoga jezika, jezika Kašuba, male etničke skupine od oko 150 000 ljudi koji žive u Poljskoj oko grada Gdinje. Taj jezik nema svoga književnoga lika i neki ga smatraju narječjem poljskoga jezika, a ne posebnim jezikom. No kako ima i Poljaka koji ga smatraju posebnim jezikom, a ostalima da se i ne govori, prihvatimo to i mi. Tako smo došli do broja 12.

Broj 13 je nesretni srpskohrvatski / hrvatskosrpski, hrvatski i/ili srpski. Budući da Hrvatima ne treba dokazivati jesu li to dva jezika ili jedan, a kako Srbi svoj

jezik sada nazivaju srpskim, a Srbi jekavci su prešli na ekavicu, to ćemo reći da je 13. hrvatski jezik, a 14. srpski.

No tu nije kraj.

Što ćemo s crnogorskim i jezikom bosanskih muslimana? Oba izmiču preciznom brojenju, pogotovu crnogorski. Osnovno sam rekao u članku «Štokavština» i današnji književni idiomi su na njoj utemeljeni.

Slična pitanja postavlja i gradišćanskohrvatski jezik? Poseban jezik ili dijalekt hrvatskoga jezika? Da nema svoga književnoga lika, bilo bi jednostavno reći: to su dijalekti hrvatskoga jezika. Kako ima svoj književni lik, izdaju se i rječnici toga jezika, što ćemo za nj reći? Kako odgovor ni je lagan, ostavimo to pitanje otvorenim.

Ali ni tu nije kraj problemima. Tu je rusinski jezik. Ima svoj književni lik, svoju gramatiku, svoj pravopis, nekoliko terminoloških rječnika, predaje se na sveučilištu u Tartuu u Estoniji u sklopu slavenskih jezika, a posebnu katedru ima u Novome Sadu. Malewicz ga nabraja kao poseban slovenski jezik. Dakle 15.

Prof. dr. Stjepan Babić

- 1 Suvremena lingvistika, 5-6, Zagreb, 1972. i u knjizi *Novi jezikoslovni ogledi*, Zagreb, 1986, str. 41-64.
- 2 *Opća enciklopedija LZ*, 3. izd., kriticom OE, Dopuski svezak, str. 285.
- 3 *Meyers Neues Lexikon in 8 BD.*, Bibliographisches Institut AG, Mannheim, 1979. Bd. 3, S. 294.
- 4 *Das Fischer Lexikon, Sprachen*, Frankfurt am Main, 1961., kriticom F.
- 5 *Postoji knjiga, Wie sagt man in Österreich – Wörterbuch der österreichischen Besonderheiten*, Duden Taschenbücher, Bibliographisches Institut, Mannheim. R. Katičić svoje kriterije osvjetljava upravo na primjeru njemačkih jezika, ali austrijski ne spominje.
- 6 O nekim vidovima jezične situacije u Austriji, *Suvremena lingvistika*, 34, zagreb, 1992, str. 367.
- 7 Alfred F. Majewicz, *Języki świata i ich klasyfikowanie*, Warszawa, 1989. s. 34.
- 8 Zamolio sam dr. Augusta Kovačeca da se pozabavi tim problemom, što je on s velikim zanimanjem prihvatio.
- 9 *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 7, sv. 1, Zagreb, 1985 str. 13-27.

Uloga časopisa »Jezik« u njegovanju hrvatskog književnog jezika

Jezik je najveće duhovno blago svakog naroda. On je najbolja iskaznica nacionalnog identiteta. S jezikom narodi stoje i padaju; oni koji su sačuvali svoj jezik ušli su u povijest, a oni koji su ga izgubili nestali su u njezinom vrtlogu. Poglavlje borbe za jezik, jedno je od najvažnijih poglavlja povijesti svakog naroda. Sudbina je male narode i u tome neravno-pravno tretirala: mali narodi obično su morali uložiti mnogo truda za očuvanje i obranu svoga jezika. Naša borba za jezik je duga, često oštra i vezana uz brojne poteškoće. Počevši od borbe za jezik s Mađarima, do Bečkog dogovora, Skerlićevog »širokogrudnog« prijedloga o uvadjanju ekavice u Hrvatskoj i latinice u Srbiji preko srpskohrvatskoslovenačkog jezika Pere Živkovića i Novosadskog dogovora morali smo se žilavo boriti za svoj jezik. Ali na kraju smo izašli kaopobjednici. Miljokaz u toj borbi je Deklaracija o nazivu hrvatskog književnog jezika od 17. ožujka 1967. godine. Danas imamo svoj jezik, koji je i u inozemstvu, u stručnim i državnim krugovima, priznat kao poseban jezik, a u inozemstvu imamo svoje škole s vlastitim nastavnicima i udžbenicima. Radiopostaje i industrijske komore tretiraju hrvatski kao poseban jezik, a u ministarstvima nekih zemalja postoje referenti i prevoditelji za hrvatski. Srpskohrvatski je tiho preminuo. U borbi za naziv i njegovanje hrvatskog književnog jezika veliku i pozitivnu ulogu odigrao je časopis »Jezik«.

Poslije rata, vodeći jezikoslovci i stručnjaci za književnost Zagrebačkog sveučilišta, rano su uočili jake unitarističke tendencije beogradskih političkih i intelektualnih krugova u pitanjima jezika i književnosti, pa su kao protutežu tim nastojanjima već 1950. osnovali »Hrvatsko filološko društvo«. Prema pisanju Ljudevita Jonke, jednog od osivača toga društva, početak pada u rano proljeće 1950 u kavani »Marulić« u Zagrebu. »Nakon nekoliko privatnih razgovora o problemima nauke o jeziku i književnosti sastali su se u toj kavani dr. Josip Torbarina, dr. Zdenko Škreb, dr. Veljko Gortan i dr. Ljudevit Jonke da konkretiziraju dotadašnje prijedloge i da utru put za osnivanje filološkog društva koji će okupiti u stručnom znanstvenom radu sve filologe u Hrvatskoj« (Jonke, Početni koraci hrvatskog filološkog društva, Jezik, 3/1970/71, str. 69).

Medju značajnije pothvate toga društva spada izdavanje časopisa »Jezik«, časopisa za kulturu hrvatskog književnog jezika, koji je izašao prvi put u rujnu 1952. Potrebu za osnivanjem časopisa za jezična pitanja

inicijatori su osjetili već u prvim razgovorima. »U osobito teskom položaju nalazi se hrvatski književni jezik, bez potrebnih priručnika, bez znanstvene grammatike, bez rječnika suvremenog književnog jezika, ali s mnogim infiltracijama sa svih strana. Potrebno je stoga osnovati časopis koji će se brinuti za njegovanje književnog jezika, za njegovu standardizaciju i za suvremeno ocjenjivanje jezičnih vrijednosti« (Jonke, ib.) Pojava tog časopisa, već u prvim godinama, izazvala je određene animozitete kod unitaristički nastrojenih političara. Ti su animoziteti kasnije poprimili formu otvorene borbe protiv »Jezika«. Zagrebački i beogradski unitaristi marljivo su radili na tome da se »Jezik« ukine, vršljali su po raznim fondovima sa ciljem da mu se ne dodijele financijska sredstva i da tako »prirodno« umre, ali sva ta nastojanja nisu uspjela zahvaljujući zalaganjima hrvatskih jezikoslovaca.

Od samog početka u »Jeziku« djeluju sva velika imena hrvatske lingvistike i povijesti književnosti: Stjepan Ivšić, Petar Skok, Antun Barac, Josip Hamm, Mato Hraste i Ljudevit Jonke. Uprava društva je povjerala vođenje časopisa najprije prof. Ivšiću, ali kako je on poboljšavao, tu je funkciju preuzeo prof. Jonke koji je vodio časopis od prvog broja do 1970. U programatskoj »Uvodnoj riječi« prvoga broja ističe se da pojava časopisa za kulturu hrvatskog jezika nije slučajna. »Izazvala ga je potreba, kakvu u današnje doba osjeća svaka književnost«.

U 42 sveska na 6720 stranica »Jezik« je objavio radove od oko 250 suradnika, najvećim dijelom Hrvata, ali i drugih naroda bivše Jugoslavije i nekoliko stranaca. Već u prvim godištim, pored starije generacije hrvatskih jezikoslovaca, javljaju se i mladi lingvisti, poput Babića, Brozovića, Finke, Katičića, Muguša, Šimundića, Težaka i Vinca. Tijekom godina u »Jeziku« suraduju i skoro svi hrvatski suvremeni lingvisti. U tom pogledu »Jezik« je bio tribina za hrvatske lingviste, gdje su mnogi počeli svoju znanstvenu afirmaciju. Dva odgovorna urednika, Ljudevit Jonke i Stjepan Babić, dali su »Jeziku« neizbrisiv pečat svojim brojnim člancima. Ova dva urednika dali su časopisu fizionomiju koja je kroz sve ove godine ostala konstantna, s karakterističnim brojnim, ali kratkim člancima, sažetim osvrtima na razne aktualne probleme i odgovorima na pitanja iz svakodnevne jezične prakse. Volumen časopisa ostao je također konstantan, 160 stranica godišnje, podijeljen u pet brojeva. Rubrika »Članci« čini okosnicu časopisa. U njoj ima članaka

trajne lingvističke vrijednosti, ali i brojnih članaka popularnoznanstvenog karaktera.

Časopis je u cjelini ispunio svoju zadaću njegovanja književnog jezika, ali osim toga ispunio je i jednu drugu zadaću, a to je obrana naziva HRVATSKI KNJIŽEVNI JEZIK. Protiv tog naziva digla se je u bivšoj Jugoslaviji velika prašina nakon Deklaracije iz 1967. i člana 293 hrvatskog Ustava iz 1974. O tome su vodjene brojne i oštre polemike između hrvatskih i srpskih lingvista, koje su objavljene u »Jeziku«. Beogradski i zagrebački unitaristi vršili su kroz sredstva, koja su imali na raspolaganju, snažan pritisak protiv tog naziva, ali hrvatski lingvisti okupljeni oko »Jezika«, uspješno su se oduprijeli tim nastojanjima. Borba za očuvanje nacionalnog imena jezika imala je odlučujuću ulogu u razvijanju i jačanju nutarnjih snaga hrvatskog naroda. Ta je borba bila istovjetna s borbom za vlastiti identitet. O toj su temi u »Jeziku« objavljene brojni radovi. I u tome su se oba urednika, Jonke i Babić, odlikovala i dala svoj veliki doprinos. O Jonkeovom doprinosu, među ostalima, pisao je i Miroslav Brandt. U članku »Još o pripremanju Deklaracije«. Panorama Vjesnika od 22. veljače 1991., str. 18–19, on piše: »Donošenje i objavljivanje Deklaracije neraskidivo je vezano uz djelovanje dra. Ljudevita Jonkea, predstojnika katedre za hrvatski jezik Filozofskog fakulteta u Zagrebu... Uskoro se, naime, pokazalo da »Novosadski dogovor« fiktivno, u praksi, pa zatim i u stručnom, jezikoslovnom tretiranju problema, služi unifikaciji jezika i, time, likvidaciji hrvatske jezične i književne posebnosti... Takva zbilja postupno je otvorila oči većini hrvatskih pisaca i jezikoslovaca, potpisnika »Dogovora«, i u javnosti se spontano sve izrazitije očitovao otpor. On se posebno kondenzirao u Matici hrvatskoj. Ona je bila partner Matici srpskoj u izradi »Dogovora«, ali se pokazalo nepobitnim da rad na predviđenom zajedničkom Rječniku obiju Matice vodi u katastrofu. Stoga je Matice hrvatska počela pružati snažan otpor fatalnim namjerama velikosrpsva. Povijest te dugotrajne borbe treba tek da bude napisana. U njoj je u stručnom pogledu glavna ličnost bio prof. Lj. Jonke. On je na brojnim kongresima jezikoslovaca, na stručnim sastancima eksperata, u znanstvenim publikacijama i u dnevnom tisku vodio divovsku borbu protiv velikosrpske jezikoslovne agresije. U toj je borbi prof. Jonke imao i trenutke klonača i obeshrabrenosti. Meni osobno, kao potpredsjedniku Matice hrvatske i kolegi s Fakulteta, povjeravao se s tim u vezi tužeći se da se često osjeća osamljenim. Jedna od takvih kriza uslijedila je nakon jednog skupa jezikoslovaca u Sarajevu. Uskoro nakon njegovog održanja, delegacija Matice hrvatske otputovala je u Ilok radi osnutka tamošnjeg ogranka.

Ondje smo svi opazili da je Jonke izrazito deprimiran. Po završetku Matičina skupa u Iloku, zamolio me je Vlatko Pavletić da se s Jonkeom u Zagreb vratim vlakom (dok su se drugi predstavnici MH vraćali automobilima), kako bi imao više sati vremena da ga utješim i pomognem u svladavanju trenutne depresije. U dugom razgovoru što smo ga vodili u vlaku, Jonke se žalio na osamljenost i na sve organiziraniju nasrtljivost srpskih jezikoslovaca. Između ostaloga rekao sam mu da je očito potrebno da se Upravni odbor Matice hrvatske energično javno angažira u borbi za samostalnost hrvatskog jezika. Taj naš razgovor postao je dalekim poticajem, iako ne i neposrednim povodom za nastanak Deklaracije. Jonke je ponovno pribrao sve snage i nastavio borbu, i s delegacijom Matice srpske i sa srpskim jezikoslovcima na znanstvenim skupovima i u publikacijama.

Iz svjedočanstva Miroslava Brandta može se zaključiti da je Jonke jedan od ključnih inicijatora Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika. Osim toga on je njezin trostruki potpisnik: u ime Instituta za jezik, katedre za hrvatski jezik Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Društva književnih prevodilaca Hrvatske. Kasnije je, na svojim snažnim leđima, nosio glavni teret napadaja na Deklaraciju. Radom na afirmaciji hrvatskog jezika i kao predsjednik Matice hrvatske, Jonke je postao duhovni otac hrvatskog proljeća.

I doprinos Stjepana Babića je velik i nezaboravan. On vodi »Jezik« kao glavni urednik od 1970., nastavljajući djelo svoga učitelja Jonkea. Babić je bio asistent prof. Jonkea nekoliko godina, pa je i s naučne strane neposredni pristalica Jonkeove škole, čija je glavna karakteristika njegovanje jezika obogaćivanjem rječnika iz sveukupne hrvatske književnosti i normiranje hrvatskog jezika sa svojim vlastitostima u gramatičkoj morfologiji, sintaksi i stilu. U teškim vremenima poslije pada vodstva hrvatskog proljeća Babić se godinama nosio s hrvatskim unitaristima oko Stipe Šuvara.

Za nas u iseljeništvu, njegovanje jezika ima posebnu važnost. Naša nacionalna svijest dobrim dijelom zavisi od poznavanja vlastitog jezika. Časopis »Jezik« može nam u tome pomoći. Po svom stilu tretiranja problema i obimu on je prikladan za širu akademsku publiku, počevši od učenika viših razreda, preko studenata i nastavnika hrvatskog jezika u dopunskim školama do akademski izobraženih Hrvata svih struka. Stoga ga se može svim članovima AMAC-a toplo preporučiti.

Dr. Lazar Dodić

O studiju kroatistike pri Slavističkom institutu Sveučilišta u Mannheimu

Kroatistiku kao glavni predmet na Slavenskom seminaru Sveučilišta u Mannheimu moguće je studirati u okviru magistarskoga nastavnog plana (Magister Artium) koji redovito traje osam semestara (četiri godine). Studij ima dva stupnja: osnovni (Grundstudium) – obuhvaća prva četiri semestra – i glavni (Hauptstudium) – od petog do osmog semestra. Poslije četvrtog semestra, po završetku osnovnog studija polaže se međuispit (Zwischenprüfung), poslije uspješnog studiranja, najranije iza osmog semestra magistarski ispit.

Uvjeti za međuispit su dokazi o uspješnom studiranju osnovnoga studijskog stupnja, a to znači sjećanje potvrda o uspješnom radu na seminarskim vježbama iz slijedećih predmeta:

- a) Uvod u slavistiku
- b) Vježbe iz jezikoslovlja
- c) Vježbe iz novije hrvatske književnosti
- d) Vježbe iz starije hrvatske književnosti
- e) Potvrdu početnog tečaja koji obuhvaća ispit iz gramatike i prijevoda (180 minuta) i usmenog testa (15 minuta). Sadržaj pismenog ispita su prijevod jednog lakog teksta s hrvatskog na njemački jezik, pitanja iz hrvatske gramatike i pitanja iz fonetike. Na usmenom testu kandidat dokazuje u kojoj mjeri vlada hrvatskim jezikom i to na osnovi usmene interpretacije jedne teme po vlastitom izboru. Pohadjanje početnog tečaja kandidatu može biti oprošteno ako već dobro vlada hrvatskim jezikom. Pored toga, plan predviđa i pasivno vladanje ruskim jezikom koje se može steći pohadjanjem početnog tečaja za ruski jezik.

Kako izgleda međuispit? On sadrži pismeni ispit iz hrvatskog jezika i djelomice prijevoda na njemački jezik te hrvatske književnosti (trajanje dva -tri sata). Samo u slučaju dobivanja ocjene »dovoljan« student podliježe usmenom ispitu.

Studijski plan predviđa i pohadjanje predavanja iz raznih predmeta, posebice iz jezikoslovlja i književnosti. Predavanja student može slušati čim započne studij kroatistike. Praksa, međutim, pokazuje da predavanja pohadaju prvenstveno studenti starijih godišta, za vrijeme tzv. glavnog studija. Pohadjanje predavanja nije obvezno, ali se to preporuča, jer to je materija

koju student mora proučiti za završni ispit. Osim toga to u mnogome olakšava studij.

Koji su uvjeti za završni magistarski ispit? To su pored već položenog međuispita dokaz o uspješnom radu na seminarskim vježbama iz:

1. jezikoslovlja, književnosti, jezikoslovlja ili književnosti, poznavanja zemlje (Landeskunde),
2. samostaleni znanstveni rad s tematikom iz hrvatskog jezika ili hrvatske književnosti. Temu kandidat izabire u suglasnosti s profesorom koji mu pri obradi pomaže savjetom.

Kada je student studijskim planom predviđene obaveze ispunio, on pristupa završnom magistarskom ispitu koji obuhvaća:

- a) pismenu klauzuru (trajanje pet sati) iz područja hrvatskog jezikoslovlja ili hrvatske književnosti s odgovarajućom interpretacijom postavljenih pitanja,
- b) pismenu klauzuru (trajanje pet sati) prijevoda jednog teksta iz lijepo književnosti, npr. A. G. Matoša, M. Krležo i dr. ili teksta stručnog sadržaja i odgovora na nekoliko pitanja iz područja gramatike,
- c) usmeni ispit (trajanje 45 minuta) iz predmeta hrvatskog jezika, hrvatske književnosti, jedne teme o Hrvatskoj (povijesnog, zemljopisnog, socijalnog, političkog i sl. sadržaja) te sporednog predmeta kao što su: rusistika, makedonistika, slovenistika, germanistika, romanistika itd.

Uz studij kroatistike (vodi se kao studij predmetne grupe »južna slavistika«) student istovremeno mora studirati i drugi glavni predmet (trajanje osam semestara) ili dva sporedna predmeta (trajanje po šest semestara) s propisanim programom za predmetne smjerove kao što su: istočna slavistika (rusistika), germanistika, anglistika, romanistika, klasična filologija, lingvistika, sociologija, političke znanosti i dr. Izbor i kombinacije studijskih smjerova su, zaista, mnogobrojni.

Za upis na magistarski studij, dakle predmetne grupe »južna slavistika« (kroatistika) ne postoji prijemni ispit. Potrebna je samo maturalna svjedodžba, a je li ona u kandidata stranog državljanina odgovara njemačkim zakonskim propisima za studiranje, odn. za upis na sveučilište provjerava Akademski ured za strance Manhajnskog sveučilišta (Akademisches Auslandsamt).

I doktorat steći ili kako je to ovdje uobičajeno reći »promovirati« može se iz predmetne grupe »južna slavistika« (kroatistika). Za takav oblik znanstvenog studija postoje posebni propisi, a jedan od osnovnih jest da ukupna ocjena magistarskoga završnog ispita ne smije biti niža od ocjene »vrlo dobar«.

Studentima kroatistike preporuča se i učenje makedonskog jezika te slovenskog jezika sa književnošću. Ti se predmeti predaju u Mannheimu i mogu se polagati u okviru drugog odn. trećeg sporednog ispitnog predmeta.

Cilj nastavnog plana i programa kroatistike je između ostaloga – osposobiti apsolvanta stručno i pedagoški za rad u hrvatskim dopunskim školama u

Njemačkoj. Pitamo se, jeli od hrvatskih vlasti previše traženo da ne zahorave ovu činjenicu? Mi smatramo da na radna mjesta u hrvatskim dopunskim školama treba namještati (postavljati?) nastavnike koji osim vladanja hrvatskim i njemačkim jezikom te posjedovanja kvalitetne stručne spreme izvrsno poznaju mentalitet ljudi kao i »reдинu u kojoj se odvija nastava.

Adresa instituta:
Slawisches Seminar
der Universität Mannheim
Schloß
68131 Mannheim

Prof. Dr. J. Matešić

Moj i naš hrvatski

Možda je to sudbina svih malih naroda i njihovih jezika: ugroženi su i onda kad to na prvi pogled nisu. U biti, veliki jezici već samom svojom rasprostranjenošću ugrožavaju male. Hrvate uvijek prati taj osjećaj ugroženosti njihova jezika od kad su ga počeli svjesno koristiti. Oduvijek su se morali odupirati naletima germanizacije, madjarizacije, talijanizacije, osmanizacije i srbizacije. Išlo je to toliko daleko, da se držalo junaštvom kad je don Mihovil Pavlinović (1831. – 1997.) prvi progovorio hrvatskim jezikom u dalmatinskom Saboru, u zemlji s 90-postotnom hrvatskom većinom. U zagrebačkom Saboru, do kasno u 18. stoljeće, govorilo se latinski, dok je njemački bio jezik gornjih slojeva tako da se Pavao Stoos žalio kako Hrvati žele zaboraviti svoj jezik. Nakon što su hrvatski sljedbenici Vuka St. Karadžića sjeli za jezikoslovne katedre, izgledalo je da će nestati hrvatskog kao posebnog jezika.

Zahvaljujući banu-pučaninu Ivanu Mažuraniću ušao je i u službenu uporabu naziv »Hrvatski jezik«. Vukovci su nam stalno nametali nekakvi srpsko-hrvatski, hrvatski ili srpski, hrvatski odnosno srpski itd. Za vrijeme diktature Aleksandra Karadjordjevića silom je bio nametnut i naziv srpsko-hrvatsko-slovenački. U stranom svijetu nas i do dana današnjeg progona »srpskohrvatski«, a u Njemačkoj (ponekad) čak i »jugoslavenski«.

No nije samo poteškoća u nazivu jezika. Pišem ove retke kao praktičar hrvatskog, kao djelatnik u jezičnom vrtu u kojemu ima cvijeća, ali i korova. Kao neka zlokobna sjena, u tome me prati strah od gubitka osjećaja za hrvatstvo hrvatskog jezika. Međutim, čitajući posljednji Glasnik AMAC-a pronašao sam na stranici

II jedan, izrazit srbizam, citiram: »Napomena: uz spomenute referente došli su i prof. dr. Mate Granić, potpredsjednik vlade Republike Hrvatske, te prof. dr. Zdenko Skrabalo, tadašnji zamjenik ministra inostranih poslova Republike Hrvatske«, da sam se zatresao. Eto, i naše je akademičare »otrovaio« crv srbizma, pa umjesto vanjskih, pišu »inostranih poslova«. A kako i ne bi kad se u Hrvatskoj u posljednje vrijeme udomacilo da se šefa diplomacije naziva ministrom inozemnih poslova što je, u stvari, samo prijevod sa srpskog. Želja da u hrvatskom sve bude drukčije od srpskoga, toliko je velika da se ponekad poseže za običnim »provođenjem« i onoga što nije potrebno jer već postoje stari i dobri hrvatski nazivi.

Spomenuta želja ima svoje opravdanje jer su prekodrinski jezikoslovci i njihovi hrvatski podložnici stalno nastojali hrvatski tako ispremiješati sa srpskim, da na kraju postane nekakav bastard, kakav su primjere stvorili u Bosni i Hercegovini. U posljednjem broju lista Hrvatske katoličke misije u Kölnu, »Naša zvona«, objavljen je »Riječnik za pridošlice« koji, ako se uzme u obzir samo naslov, sugerira da je tu riječ o hrvatsko-njemačkom rječniku za izbjeglice i bjegunce koji ovih mjeseci dolaze iz Bosne u Njemačku. No odmah ispod naslova možemo vidjeti da je to rječnik posrbljenog »bosanskog« i hrvatskog jezika, počam od afirmisati – afirmirati pa do zelim da radim – želim raditi.

Hrvatski jezikoslovci (a ne jezičari, kako pišu neki u namjeri da budu originalni po svaku cijenu) trudili su se od vremena kraljevske Jugoslavije do danas da jezičnim praktičarima daju u ruke prikladne udžbenike kojima se mogu služiti za održavanje što

hrvatskijim hrvatskog jezika, posebno pod navalom srbizama. Sjetimo se priručnika P. Guberine i K. Krstića »Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika«, Zagreb, 1940. i najnovijeg obimnog »Razlikovnog rječnika srpskog i hrvatskog jezika« Vladimir Brodnjak, Zagreb 1991. Neke riječi iz priručnika Guberine i Krstića u međuvremenu su promijenile nacionalnost, od srpskih su postale hrvatske i obratno, a u Brodnjak je i previše stranih riječi ili tudjica »darovao« Srbima. Znači strah od srbizama trebalo bi svesti na pravu mjeru i polagano ga stvaralački pretvarati u opću brigu za čistoću hrvatskog jezika.

Naime, za razliku od srpskog hrvatski je u doslovnom smislu riječi puristički jezik. To ima svoje povijesno opravdanje. Stalno pod pritiskom utjecaja stranih jezika hrvatski je jezik razvio obrambene refleksije u purizmu. Svijesno sam ovdje upotrijebio strane izraze da naglasim kako tu nije potrebno pretjerivati. No svuda gdje hrvatska riječ može zamijeniti stranu treba joj dati prednost. A hrvatski jezik je bogat i po svojim sklonostima podesan za stvaranje novih riječi.

Kako pisati dobro hrvatski? – pitanje je koje praktičari jezika često postavljaju njegovim teoretičarima. Svaki put kad je hrvatski jezik bio ugrožen javljali su se stručnjaci koji su, ne spominjući hrvatski – toliko je strah bio velik! – izdavali savjetnike kako ne valja / kako valja pisati. Spomenut ćemo odgovarajuće priručnike Radovana Vidovića, Domagoja Grečla i Ivana Brabeca. Čak je i jedan srbijanski intelektualac, teatrolog Jovan Ćirilov, objavio knjigu »Hrvatsko-srpski riječnik inačica – srpsko-hrvatski rečnik varijanti«, u kojoj, doduše, ne tvrdi da su to dva jezika, ali na praktičnim primjerima pokazuje da je to uistinu tako.

Za utjehu onome koji je napisao tekst o zamjeniku ministra inostranih poslova Hrvatske, navest ću anegdodu koju mi je ispričao prof. Tomislav Ladan. On je zamjerio Miroslavu Krleži što u nekim svojim djelima, u neutralnom kontekstu, upotrebljava riječ **sprat** umjesto **kat**. Krleža mu je odgovorio da je **sprat** hrvatskija riječ od **kata** koji je čista turska riječ, uostalom kao i **sat**. No prihativši **kat** i **sat** mi smo ih pohrvatili, dok nam **sprat** i čas mirišu na srpski. I veliki se Krleža znao prevariti.

Dakle, kako što točnije i ljepše pisati i govoriti hrvatski? Veliki hrvatski jezikoslovac (velik i kao čovjek) Ljudevit Jonke odgovara na to pitanje krilaticom: »Piši onako kako dobri pisci pišu!« (Lj. Jonke: »Književni jezik u teoriji i praksi«, Zagreb, 1964.) Eto, i po tome se hrvatski jezik razlikuje od srpskoga. Srbi se povode za Karadžićevom preporukom »Piši onako kako narod govori«, jer su morali napraviti skok od mješavine crkvenoslavenskog, ruskog i srpskog

jezika, na jezik kojim je govorio narod, dok Hrvati mogu i danas bez velikih poteškoća čitati djela dubrovačkih začinjavaca i Marka Marulića. Između jezika hrvatske književnosti i narodnih govora u Hrvata nema bitnih razlika, iako su sve do Bečkog dogovora na teritoriju Trojednice i Bosne i Hercegovine postojala čak četiri načina pisanja, ali ne toliko različita da ih pažljiv čitatelj ne bi mogao »svladati«.

Prof. Jonke je dao još jedan važan savjet korisnicima književnog jezika: princip elastične stabilnosti. On piše: »Književni se jezik ne može, i ne smije ukočiti u jednom svojem razvojnom stupnju, ali ne može se i ne smije razliti ni razvodnjati u novostima u tolikoj mjeri da to nanosi štetu sporazumijevanju, spoznaji, umjetničkom efektu.« (Prije spomenuta knjiga.) Pri tome prof. Jonke navodi oplodjivanje hrvatskog književnog jezika kajkavskim i čakavskim utjecajima, u čemu nam među južnim Slavenima ne može nitko konkurirati. I na kraju još nešto: budimo jedni s drugima strpljivi u davanju jezičnih savjeta. To je proces koji će trajati desetljećima, a možda neće nikada prestati.

Gojko Borić

Nach ewigen, ehrnen,
Großen Gesetzen
Müssen wir alle
Unseres Daseins
Kreise vollenden.

J. W. v. Goethe
„Das Göttliche“ ca. 1780

Po vječnom, nerazornom
Zakonu Velikom
Moramo svi mi
Života našeg
Ocijeliti kruge.

Prijevod:
Ranko Četković, 1994

Einstein accuses Yugoslavian Rulers in Savants Murder

Charges the Slaying of Sufflay, Noted Croatian Leader, Was Inspired by Government.

LINKS KING TO TERRORISM

Protest With Heinrich Mann Virtually Lays Parliament Killing to Monarch.

INCREASE IN CRUELTY SEEN.

League for Rights of Man is Urged to Take Action Against „Horrible Brutality“ of Belgrade Regime.

Special Cable to The New York Times.

Berlin, May 5 - Accusing the Yugoslav Government of the murder of a Croatian Professor Milan Sufflay, who was struck down in the streets of Agram (Zagreb) on Feb. 18. Professor Albert Einstein and the novelist Heinrich Mann, brother of Thomas Mann have sent a joint letter to the international headquarters of the League for the Rights of Man in Paris urging a protest against the „horrible brutality which is being practiced upon the Croatian people“. The letter also was signed by the German headquarters of the league.

The Paris headquarters upon receipt of the communication, immediately undertook steps toward an effective protest in Belgrade.

„As the professor was walking home on the fatal day he was attacked from behind with an iron rod, according to our information, and felled“, the letter of protest reads. „On the next day he died and he was buried on the twenty-second beside other Croats.“

Noted for Scientific Works

Professor Sufflay was noted for a long list of scientific books, the letter continues.

„Yet Agram newspapers were not allowed to report his activities and the news of his death was suppressed“, the protest goes on. „Condolence telegrams were

not delivered. The time of the funeral was not allowed to be made public and the raising of a mourning flag on the university was forbidden. The authorities went so far as to expel those school children who took part in the funeral and to remove wreaths which were bound with the Croatian national colors from the grave.

„The name of the murderer was known. It was Nikola Jukitsch. His organization (Young Yugoslavia) likewise is known. It was even known that arrangement for the night of the eleventh in the home of the military commandant of the city, General Bell Markowitsch, at a session in which members of the

Young Yugoslavia organization Srkitsch, Godler, Martschetz and the murderer Jukitsch took part. Yet the Agram police officially stated the next day that the name of the murderer was not known.

Charges Threats to Croats.

Turning to the events leading up to the murder, Professor Einstein and the other signers charged that when the King visited the Croatian capital in January numerous leading Croats received letters, signed „For King and Country“, in which their lives and those of their families were threatened if they uttered any protest while the King was there. Professor Sufflay received one of the letters, it is charged.

„The name of this terrorist organization was Young Yugoslavia“, the protest continued. „The King in an address to the organization told how the Croatian representatives to Parliament had been put out of the

way at his request. An example of this was the shooting of a Croatian leader on the floor of the House on June 20, 1928.“

Kopija originala: The New York Times

Following the King's visit the murder of political and intellectual leaders of the Croats was openly demanded in the government press, says the letter.

„The official organ Nascha Sloga, in Suschak, on Feb. 18 wrote, „Skulls will be split.“ The same evening Professor Sufflay was struck down,,, the letter says.

In January, the delegates to the Croatian National Assembly sent a memorandum to Geneva calling attention to the situation in Croatia.

The facts show that the cruelty and brutality practiced upon the Croats only increase," Professor Einstein's letter says. „In view of this frightful situation, we urge the International League for the Rights of Man to do everything possible to suppress this unrestrained rule of might which prevails in Croatia.

„Murder as a political weapon must not be tolerated and political murderer must not be made national heroes. The league should muster all possible aid to protect this small, peaceful and highly civilized people.“

Sufflay a History Professor.

Professor Milan Sufflay, who was murdered in Agram (Zagreb) on Feb. 18, had been Professor of

History at Zagreb University for ten years. He had written many works on the history of Albania. In 1920 because of his connection with Croat extremists he was sentenced to two and a half year's imprisonment for lèse-majesté and high treason. On his release he resumed his political activities.

Protests against the Yugoslav dictatorship of King Alexander have been frequent since the murder of Professor Sufflay and the many „Suicides“ of Croat's and Macedonians in the prisons of Belgrade and Zagreb.

Three Serbs were arrested in Vienna recently who were alleged to have been sent there on a murder mission with the knowledge of the Zagreb Chief of Police.

The bitter feeling in Yugoslavia has resulted in numerous bombings and assassinations.

When King Alexander proclaimed the dictatorship two years ago his chief problem was the deadlock caused by the refusal of Croatia to be dominated by a parliamentary government recruited largely from extreme Serbian sources.

Izvod iz: The New York Times, 6. svibnja 1931

KOMENTAR OVOG ZNAČAJNOG DOKUMENTA

Prošlost i sadašnja agresija na Hrvatsku

Jedan od najvećih umova 20. stoljeća i jedan veliki pisac Europe još su davne 1931. godine podigli svoj glas protiv barbarizma nad hrvatskim narodom. Albert Einstein i Heinrich Mann objavili su 6. svibnja 1931. prostjedno pismo u „The York Timesu“ u kojem od Međunarodne lige za prava čovjeka zahtijevaju da poduzme sve kako bi se zaustavila nekontrolirana vlast koja je tada bila prevladala u Hrvatskoj.

Pohlepa prekodrinskih vlastodržca za prijelazom rijeke Drine i porobljavanjem zapadnih krajeva progromirana je u samom početku 19. stoljeća. Proteklih 200 godina pune su dokaza o tome. Nov je samo način zločina protiv čovječanstva, kao naprimjer masovno silovanje kao sastavni dio jedne osvajačke strategije.

Nitko ne može tvrditi, ako je htio upoznati prošlost i sadašnjost ovih prostora, da to nije mogao saznati.

Najmanje se neznanjem može opravdati tragična nesposobnost europskih i svjetskih čimbenika u pravovremenom rješavanju nadolazećih katastrofa, a još manje tragedija u njihovom razbuktalom toku. Nama samima postavlja se pitanje: što smo učinili i što činimo – kao pojedinci i kao cijelina – da bismo spriječili nesreću koja se pripremala istočno od Drine ili je barem sveli na najmanju moguću mjeru.

Jesmo li opravdali veliko povjerenje Alberta Einsteina i Heinricha Manna, koji su u prostjednom pismu Ligi naroda doslovice napisali: „Ubojstvo kao političko sredstvo ne smije se tolerirati, i političke ubojice ne smiju se slaviti kao narodni heroji. Liga mora pružiti svu moguću pomoć i zaštititi ovaj mali miroljubivi i visoko civilizirani narod.“

IGOR S. GRUBIŠIĆ

AMAC u Švedskoj

Švedska je pored ostalog, kraljevina mita, kontrasta i neobičnosti. To je duga i prostrana zemlja s malo stanovnika. Površinski je veća od obje bivše Njemačke i njemačkog govornog područja Austrije i Švicarske zajedno, a žitelja je desetak puta manje.

Na sjeveru zemlje s polarnim danom i noći žive autohtoni Sami (Laponci) kojima je televizija i kompjutor samo nesigurna alternativa pouzdanom šamanizmu, dok na krajnjem jugu, s kontinentalnom klimom (kao u Zagrebu ili Varaždinu) u solidno gradjenim prostranim i toplim zgradama stanuju Švedjani, vrlo miroljubivi potomci strasnih Vikinga, te konglomerat naroda svih jezika, boja i rasa (oko 200 jezika) koje Švedjani, zajedničkim imenom, zovu Invandrare (useljenci). Švedska je država, nekoć moćna vojna sila, postala socijalistička zemlja s potpuno pacifiziranim pukom, koji odano vjeruje političarima i masmediju. (Državnu, protestantsku crkvu pohađa 1% naroda). Švedski su političari kompromisima uspjeli sačuvati zemlju od ratnih nedaća tijekom punih 200 godina, a socijalisti su na solidnoj, ratom neuništenoj materijalnoj podlozi, tijekom zadnjih šezdesetak godina, uspjeli stvoriti visoku socijalnu jednakost i nehinjeno vjerovanje da se svaki nesporazum, može sa svakim, riješiti mirno.

Bivši predsjednik države, pok. Olaf Palme, bio je pacifistički fundamentalist, koji je svoj primijenjeni pacifizam platio vlastitom glavom. Za života, bio je on i njegova klika, čest beogradski gost, gdje mu je jugodiplomacija pokazivala ogledne poligone za postizanje vjerske, nacionalne, rasne i političke ravnopravnosti, prikazujući mu to kao stvarnost, u što je on pak, pod utjecajem tjelesnih naslada, koje su mu vješto podvaljivane, vjerovao, te dalje svom stadi i svijetu prenosio.

Švedjanin rijetko sam misli i djeluje. On djeluje i misli kroz instituciju i kolektiv. Često pak institucija i kolektiv misli za njega. Švedjanin je masmedijski vjernik pa je službeno mišljenje obično i njegovo mišljenje. Socijalistička institucija, kolektiv i masmedij prihvatili su beogradsku podvalu da je Jugoslavija država nacionalne ravnopravnosti, blagostanja planske privrede i miroljubive narodne armije. Sugerirali su to svojim građanima i puk je povjerovao. Premda je floskula o bratstvu i jedinstvu srpskom agresijom na Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu raskrinkana, mnogoj švedskoj instituciji i masmediju, pa tako i švedskom građaninu trebat će vremena da prekodira lagodnu predodžbu o bivšoj Jugoslaviji.

Etio u takvoj sredini, a u skupini »invandrare«, živi, predpostavljamo, 20 do 30 tisuća Hrvata tzv. prve, druge i treće generacije. Predpostavljamo jer zaključke o Hrvatima moguće je samo posredno izvoditi, iz postojećih izvora o »Jugoslavenima« u Švedskoj. AMAC-ovi djelatnici, na temelju dostupnog, pokušavaju analizirati stanje u hrvatskoj koloniji ovdje, no radovi polaganu teku iz više razloga. Komunikacijske veze i odnosi među društvima i pojedincima stare su i nedostatne, vokabular pak emocionalno je uvjetovan i neadekvatan prilikama, a paušalne norme i prosudbe, čak osude, silno su prisutne među nama. »Smetnje na vezama« plodna je podloga paušalu i špekulaciji, pa će nam za reparaciju postojećih ili instalaciju novih komunikacijskih kanala trebat dosta napora i strpljenja. Mislimo da bi pozitivna domovinska događanja, kao i generacijske promjene ovdje, mogli imati pozitivan učinak na sveukupno naše stanje. Za to je, također, potrebno strpljenje i vrijeme.

Rasčlanjujući tako duhovno i društveno stanje u nas, ustanovili smo da nam je kulturna razina ispod stvarnih mogućnosti, a ozloglašavanje, fama i potkazivanje česte norme pri komuniciranju. Postavili smo tezu da se među nama udomio fenomen, koga smo nazvali NOVI ENTEIZAM. Tezu s približnom definicijom predstavili smo 28. 12. 1991. u prostorijama MH u Zagrebu, tijekom Susreta članova, suradnika i prijatelja MH izvan domovine, a pod točkom: Prikaz problematike kulturnog djelovanja među Hrvatima izvan domovine.

Naša je tvrdnja, tada, izazvala malu buru u čaši vode jer su se drugi predstavnici iz Švedske uznemirili, no smireni su cenzuriranjem našeg, zapisniku priloženog, teksta, a zamolba da nam MH pomogne skinuti teret onoga NON, kako bi nam TESTATUM bio lakši, ostala je bez odgovora. Novoenteisti su alergični na mislitelje pa pitanja: kako?, zašto?, koliko?, kada? i gdje obitava naš NOVI ENTEIZAM?, prepuštamo konzensusu. No, tvrdnja je tu. Dijagnoza također. A, strpljenje? Bogu ćemo se moliti.

To je, uglavnom, duhovni kulturni i društveni milje u kojem djelujemo. U statutu AMAC-a zabilježili smo da je kritičko mišljenje i polemika pretpostavka našem bitku, a da ćemo idealima i ljubavlju rukovodjeni, djelovati dragovoljno ZA Hrvatsku, Hrvatsko sveučilište, Društvo i njegove članove. Naš nauk i temeljna naša odrednica jest RADITI ZA, a nikad i nigdje PROTIV, nekoga ili nečega. Ovakva doktrina neke zbunjuje i čini se nemogućom. Mi međutim,

znademo kako je ona vrlo pouzdana, kad je združena s ufanjem i strpljenjem te stajalištem da: Svi koji nisu protiv nas, uz nas su. Složenu provjeru u samom Društvu već je prošla i opravdala naše pretpostavke o njenoj univerzalnosti.

Odluku o utemeljenju Društva donijeli smo 23. prosinca 1990. a nakon razgovora s profesorom Vinkom Glasnovićem i nakon savjetovanja s tadašnjim rektorom Sveučilišta u Zagrebu, Profesorom dr. Zvonimiro Šeparovićem. Utemeljivačku skupštinu, sa svom pravnom procedurom održali smo 2. ožujka 1991. u sveučilišnom gradu Lundu. Švedsko je društvo ustrojeno tako da svako djelovanje, a posebice ono grupno, mora biti registrirano pa tako dostupno nadzoru. Svaki građanin i svaka organizacija ima svoj desetocifren matični broj iz kojeg upućeni mogu očitati osnovne podatke o posjedniku tog broja, a različiti službenici kompjutorskom pomoći mogu dobiti obavijesti relevantne njihovim potrebama. U vremenima švedske socijalne sreće svako registrirano društveno okupljanje bilo je novčano stimulirano, a za svaku dotaciju trebalo je imati onaj famozni broj, pa su ga svi rado imali. Sada kada sedam gladnih godina zahvaća Švedsku, mnoge društvene dotacije nestaju. Nama odgovara da smo registrirani, jer baš želimo da nam rad bude javan, kako bismo istinu o nama, upravo javno, mogli kazivati.

Prema AMAC-ovom članskom sastavu zaključujemo da možemo govoriti o hrvatskim doseljenicima iz pedesetih, šezdesetih i sedamdesetih godina te o onima bez putnih isprava pri dolasku (politički emigranti) i onima koji su imali putne isprave kada su došli (pasošari, ekonomski emigranti) i na koncu imamo skupinu onih koji nisu rođeni u hrvatskim zemljama, a priznaju hrvatsku pripadnost. Podatke temeljimo na registru naših redovitih članova i članova prijatelja. Imamo dvadeset i jednog redovitog člana i oko stotinu članova prijatelja.

Redovitim članom postaje onaj koga je, na temelju priložene dokumentacije, a prema odredbama Statuta, Uprava primila za redovitog člana Društva. Potpuna dokumentacija jest: pristupnica za članstvo, jedna fotografija, kopija sveučilišnog dokumenta da je kandidat bio upisan, diplomirao ili bio na postdiplomskom studiju na nekom od hrvatskih sveučilišta ili pak kopija dokumenta kojim potvrđuje da je diplomirao na nekom vanhrvatskom sveučilištu, a hrvatskog je podrijetla. Član prijatelj postaje onaj koga Uprava na temelju ispunjene pristupnice primi u članstvo. Članovi prijatelji uglavnom su naši poznanici i članovi naših obitelji. Počasni članovi Društva su, prof. Vinko Glasnović i Prof. dr. Zvonimir Šeparović.

Lund, 15. listopada 1993. Ante Raguž

Glasila AMACroaticae

»Članak« iz Švedske

Švedski AMAC izdaje dvomjesečno glasilo pod imenom »Članak«. Zahvaljujemo se našim kolegama iz Lunda na poslanim »Člancima« i smatramo ih vrlo uspješnim. Bez većih pretenzija što se tiče grafičkog izgleda »Članak« sadrži vrlo interesantne priloge pisane na zaista osebujan način. Tekstovi o našim poznatim književnicima povodom njihovih pojedinih godišnjica zavidnog su nivoa. (Našim kolegama u Švedskoj želimo u buduće mnogo uspjeha i željeli bi i nadalje čitati njihov »Članak«.)

»Glasnik« iz Zagreba

Društvo diplomiranih inženjera i prijatelja kemijsko-tehnološkog studija (AMACIZ) Sveučilišta u Zagrebu izdaje svoj »Glasnik«. I »Glasniku« broj 6 (siječanj 1994.) predstavljen je na 10 stranica institut »Rudjer Bošković« kao i uloga koju su odigrali u dosadašnjem razvoju tog instituta diplomirani inženjeri kemijsko-tehnološkog studija u Zagrebu. Preostalih 6 stranica Društvenih vijesti sadrže pregršt interesantnih članaka ili obavijesti koje su za bivše studente toga fakulteta zacijelo vrlo interesantne.

»Adresar« članstva AMACIZ-a

Svrha je Adresara da informira članove Društva o kolegama, pa su stoga u Adresaru po abecedi i po užoj specijalizaciji u struci navedeni svi članovi Društva (preko 600 članova). Na taj način možete saznati gdje Vam žive i rade kolege sa studija, a olakšati će se i poslovni kontakti, jer se lako može utvrditi tko se bavi nekim užim područjem kemijsko-tehnološke struke.

S obzirom na veliki broj članova i iscrpne podatke Adresar ima 130 stranica i grafički je izvanredno uspio. Na tome pionirskom poslu najsrdačnije Vam čestitamo.

»Gaudeamus« iz Sjeverne Amerike

»Gaudeamus« je glasilo svih AMAC-a iz Sjeverne Amerike (U SA i Kanade). Izlazi dva puta godišnje, a tekstovi su na engleskom jeziku. Časopis je vrlo interesantan i informativan. Za sve zainteresirane koji žele nešto više saznati o radu i djelovanju AMAC-a u Kanadi i USA i žele ga redovito čitati postoji mogućnost pretplate preko naše udružbe. Cijena pojedinog primjerka iznosi 4 US \$.

Jeder an seinem Platz – Jeder wie er kann – Jeder auf seine Weise

Was können wir noch tun? Das war oft genug auch die Frage in meiner Familie, bezüglich des Krieges in Kroatien und Bosnien-Herzegowina. An Ort und Stelle zu helfen ist nicht möglich; dafür sind die eigenen Kinder noch zu jung und bedürfen selbst noch der elterlichen Fürsorge.

Und gerade die Kinder, alle Kinder sind es, die die Zukunft der „Weltpolitik“ mitbestimmen sollen. Sie müssen in Zukunft dazu beitragen, daß ein friedliches Zusammenleben aller Menschen, gleich welcher Herkunft oder Religion, möglich wird. Aber wie ist das durchführbar nach allem was zum Beispiel im ehemaligen Jugoslawien an Unbegreiflichem geschehen ist?

Bei verschiedenen Diskussionsabenden lernte ich eine Kroatin kennen, die zusammen mit ihrem deutschen Ehemann die Initiative „Kirchenladen“ gegründet hat. Hier treffen sich Erwachsene und ihre Kinder, die vor dem Krieg, hauptsächlich aus Bosnien, fliehen konnten. Sie erhalten hier sowohl praktische Hilfe (Erledigungen bei Ämtern, Wohnungssuche, Probleme mit den Arbeitsstellen usw.), als auch deutschsprachigen Unterricht, bzw. Hausaufgabenhilfe für die Kinder.

Weil noch dringend Mitarbeiter für die Kinder gesucht wurden hat es sich ergeben, daß ich seit Anfang Mai dieses Jahres in diesem Kreis tätig bin. Mit noch 5 weiteren Mitarbeiterinnen werden die in Gruppen aufgeteilten Kinder je nach Bedarf und Alter betreut. Anfangs war es noch möglich, den Kindern nach den Hausaufgaben einen Zusatzunterricht in Deutsch zu erteilen; Lesen oder Diktate üben. Mittlerweile hat sich die Anzahl der Kinder aber so drastisch erhöht, daß es zeitweise ziemlich chaotisch bei uns zugeht, zumal die Räume, die uns von der Kirchengemeinde Eckenheim kostenlos zu Verfügung gestellt werden, viel zu klein geworden sind. Trotzdem versuchen wir, die Kinder sinnvoll, zum Beispiel mit Basteln und Malen, zu beschäftigen. Seit einiger Zeit dürfen wir für eine Stunde in einen nahegelegenen, umgebauten

Bunker, wo sich die Kinder nach Herzenslust austoben können, was in der Herbst- und Winterzeit absolut notwendig ist, da die meisten mit wenig Wohnraum vorlieb nehmen müssen. (Wäre es nicht toll, wenn alle Bunker so sinnvoll genutzt werden könnten?) Im Sommer steht uns der Schulhof für Spiele im Freien zur Verfügung.

Obleich die Stunden unter den Gegebenheiten nicht immer professionell ablaufen können, ist die Arbeit doch recht erfolgreich. Allein schon die Zuwendung tut den Kindern gut.

Die Zusammenarbeit ermöglicht uns auch mit den Erwachsenen ins Gespräch zu kommen, wodurch Meinungs-austausche zustande kommen, die durchaus als konstruktiv bezeichnet werden können. Es sind

ja alle ethnischen Gruppen hier vertreten. Wichtig ist nur, daß sich alle über den Aggressor einig sind.

Ein sehr wichtiges Anliegen der Initiative ist es auch, Verbindungen und Hilfslieferungen an die im Krieg oder Kriegsgebiet verbliebenen Verwandten herzustellen, was auch immer wieder erfolgreich gelingt.

Wegen des steigenden Interesses der Kinder, wird der Kirchenladen seit einiger Zeit an noch zwei weiteren Nachmittagen geöffnet. Und da fehlt es dann auch wieder an genügend freiwilligen Helfern.

Im Anschluß an unsere Arbeit mit den Kindern, werden die Erwachsenen von einer Lehrerin, die für die Erwachsenenbildung ausgebildet ist, unterrichtet.

Das ganze Projekt wird von der Stadt Frankfurt, Referat „Amt für multikulturelle Angelegenheiten“ finanziert und unterstützt. Es ist eine sehr befriedigende Arbeit mit den Kindern, auch wenn es uns allen manchmal ein bißchen zu viel wird. Ich, jedenfalls, fahre immer mit dem Gefühl, etwas Konstruktives getan zu haben, nach Hause. Marija und ihrem Mann (sie wollten nicht weiter erwähnt werden) gehört an dieser Stelle für ihre unermüdlichen Leistungen ein großes Lob und Anerkennung. Eben ...

Jeder an seinem Platz – Jeder wie er kann – Jeder auf seine Weise.

Ruth Logarić

Mogu li brzorastuće biljke postati osloncem jednog ekološki orijentiranog gospodarstva?

Upotrazi za obnovljivim izvorima sirovina ne mogu se zaobići proizvodi prirodne fotosinteze.

Sama priroda nudi sirovine. Jedna od njih je kineska trska (lat. *Miscanthus sinensis giganteus*). To je višegodišnja (perenirajuća) biljka azijskog porijekla. Ta brzorastuća, vrlo otporna biljka posjeduje podzemni »rhizom«, koji s jedne strane predstavlja gusti korijenski sistem, dok s druge iz njega niču nove mladice.

Kultiviranje te biljke uspijeva i u srednjeeuropskom podneblju (biljka se prilagodila zimskim uvjetima te podnosi i do -20° celzijusa). Razdoblje njezine vegetacije se proteže od svibnja do kasne jeseni. Biljka je kao vrtni ukras u Danskoj poznata već od 1935., a kao industrijska biljka za proizvodnju papira se u toj skandinavskej zemlji uzgaja već 25 godina.

U Europi je poznato nekoliko vrsta te »trske«. Ta se biljka do danas u europskom okolišu razvijala bez prirodnih neprijatelja. Ona raste i na oskudnom terenu a u umjerenim klimatskim uvjetima doseže visinu od 3 do 4 metra. U Grčkoj su poznate vegetacije koje godišnje narastu i do 7 metara. Ta biljka nudi 3 do 4 puta veći prirast biomase nego bilo koji drugi agrarni produkt. Rast *Miscanthusa*, koji spada u porodicu tzv. C_4 biljaka, je 10 do 25 puta brži od domaćih šuma.

C_4 biljke to postižu posebnom fiziološkom prilagodbom vlastitog sistema asimilacije i fotosinteze ugljikohidrata (napr. celuloze). Porodici C_4 biljaka pripadaju i mnoge druge poznate nam biljke kao napr. kukuruz, šećerna trska ili bambus. Te biljke posjeduju osebujan način fotosinteze, poznat kao »ciklus dicarbon kiseline«. U njemu se CO_2 iz zraka veže u jednu molekulu od 4 atoma ugljika (to C_4 tijelo naziva se PEP = Phospho-enol-pyruvat). Otud potječe i naziv » C_4 -biljka«. Protivno tome domaće biljke (C_3 -biljke) vežu u procesu fotosinteze CO_2 iz zraka u jedan C_3 spoj (Ribulose-diphosphat). Odlučujuća prednost C_4 -biljke prema C_3 -biljkama leži u postupnom vezivanju CO_2 . Sinteza ugljikohidrata odvija se u dvije odvojene stanice. Ta prostorna odvojenost omogućava C_4 -biljci fotosintezu i kod zatvorenih pora na listu (tzv. Stomata). Velika prednost je značajno smanjeni gubitak vlage pri procesu asimilacije. »Normalne« biljke gube stalno vlagu, jer za vrijeme uzimanja CO_2 iz zraka (asimilacije) njihove pore moraju biti otvorene. C_4 -biljke vežu u »prijemnim« stanicama ugljični

dioksid na PEP-spojeve i u tom vezanom obliku ga transportiraju u susjedne stanice gdje se odvija fotosinteza, t.j. sinteza ugljikohidrata. Dok se kod C_3 -biljaka i sinteza i asimilacija odvijaju u jednoj te istoj stanici.

Upravo ta podjela rada kod biljaka iz C_4 porodice ih čini izuzetno efikasnim. Žetveni prinosi iznosi 14 do 15 t/ha godišnje. Te količine biomase obećavaju pozitivnu tržišnu bilancu kod proizvodnje i u umjerenim klimatskim predjelima. Osim žetvenih prihoda ta biljka nudi još nekoliko značajnih osobina, važnih za konzervaciju i sanaciju zemljišta. Budući da je višegodišnja, ona svojim gustim i dubokim korijenjem čuva tlo od erozije. Njome se mogu zasijati površine koje zbog svoje kontaminacije nisu pogodne za uzgoj prehrambenih biljaka. S obzirom da se berba ili žetva obavlja samo jednom godišnje, i to u rano proljeće, dolazi do samo minimalnog zahvata u ekološku ravnotežu zasijanih površina.

Lignoceluloza ili biomasa može se direktno koristiti i kao gorivo. U Danskoj, a u novije vrijeme pojačano i u Austriji, u pogonu su nekoliko elektrocentrala s jačinom od nekoliko desetaka do nekoliko stotina kW. Početne su investicije, budući da se radi o manjim jedinicama, relativno visoke, ali povišena početna cijena se u vrlo kratkom roku kompenzira niskim cijenama biomase kao goriva. Indirektno korištenje biomase kao energetske sirovine moguće je i putem njene pretvorbe u sintetički plin (mješavina CO i H_2), koji, osim kao gorivo, u standardnim turbinama može poslužiti i kao sirovina za niz kemijskih proizvoda, napr. visokooktanskog benzina. Decentralna proizvodnja i korištenje biomase pružaju mogućnost, kako strategijskog promicanja agrarne industrije, tako i jačanja lokalnog seoskog gospodarstva, što bi pored ostalih gospodarskih rješenja ojačalo i socijalni stabilitet na selu.

Lignoceluloza ne služi samo kao energetska sirovina nego i kao jeftini građevinski materijal. Konstrukcije prešanih ploča na bazi lignoceluloze i cementa ili gipsa su već poznate.

Važnost te biljke se u europskim razmjerima može ocijeniti i prema sumi od oko 600 mil. DM dotacije koju EZ daje za razvoj i primjenu C_4 -biljaka. U Njemačkoj je osnovano nekoliko pokusnih centara u kojima se radi na primjeni lignoceluloze od C_4 -biljaka. Tvrtka »Daimler« eksperimentira i s keramičkom turbinom u kojoj bi mljevena lignoceluloza direktno služila kao gorivo ...

Ta izuzetna svojstva tih biljaka nude se i prirodnom osiguranju svestranog sirovinskog izvora. Potreba hrvatskog gospodarstva za kratkoročnim samostalnim sistemom opskrbljivanja, kako energijom, tako i građevinskim materijalom je nedvojbeno. Proizvodnja takve biomase bi na zadovoljavanju tih potreba mogla odigrati vrlo značajnu ulogu. Čak i ako gledamo kratkoročno. Pogodnosti koje nudi korištenje biomase kao obnovljivog izvora sirovina su toliko značajne da neminovno zahtijevaju, kako političko razmatranje, tako i gospodarski poticaj.

Na kraju, ukratko, nekoliko značajnih odlika agrarne proizvodnje lignoceluloze:

- Korištenje obnovljivih izvora.
- Minimalno opterećenje poljoprivrednih površina.
- Decentralna proizvodnja < strategijska neosjetljivost.
- Integracija poljoprivrede i industrije.
- Ponuda kvalificiranih radnih mjesta u seoskim centrima.
- Važni čimbenik gospodarstva < energetika postaje predmetom »male privrede«, a time i predmetom interesa investitora iz redova »povratnika«.

Budući da se radi o inicijativi »pomoć za samopomoć«, te o rješavanju problema primarne opskrbe stanovništva, može se očekivati i potpora međunarodnih institucija za obnovu i razvoj, pogotovo kad se radi

o unapređivanju jednog gospodarskog sistema kojem pripada budućnost. Tehnološki i ekološki!

Ovaj članak smatram dijelom inicijative za unapređivanje domovinskog gospodarstva na osnovi obnovljivih poljoprivrednih sirovina. Namjera je povezati i organizirati gospodarske i političke čimbenike kako bi se na ovom važnom području što prije ostvarili djelatni ciljevi. U toku je razmatranje mogućnosti za izvedbu jednog pilot-projekta u okolini Siska, znači na području Pokuplja i Posavine. Ispitivanje isplativosti tog projekta u domaćim uvjetima u tijeku je kod Gospodarske komore Hrvatske.

U tom smislu postoji i jedan Inicijativni odbor koji može poslužiti što boljoj koordinaciji pri ostvarivanju konkretnih projekata.

Kontaktna adresa Inicijativnog odbora u Hrvatskoj je:

Vladimir Bašić
Ante Starčevića 33
44000 Sisak
telefon: (0 44) 2 22 01

a u S.R. Njemačkoj:
Ivica Košak
E.-Töpferstraße 4
D-65510 Idstein
Telefon: (0 61 26) 81 45

*Na rodnoj grudi,
Bez doma, bez krova,
Bez hljeba
Vjerovati treba.*

*Rikard Katalinić Jeretov,
»NOĆ«*

*U ovoj Zemlji,
ako je prodamo,
neće kosti naše mirno počivati.*

*Ivan Mažuranić
Govor u hrvatskom Saboru
8. srpnja 1861*

Savez hrvatske mladeži Rhein-Main e.V.

U ljetu 1991. godine, po prvi put su se sastali mladi s Rhein-Main područja. Stanje u Domovini nas je ponukalo da odmah počnemo s akcijama. Tako je nastala »Straža mira« na Paulsplatzu u Frankfurtu.

Skupljali smo potpise za peticiju koju smo poslali u Bruxelles, informirali njemačke sugrađane o stvarnom stanju u Hrvatskoj, te skupljali novac kojim smo potpomošli, u tom trenutku, najhitniju akciju.

Potom, uz pomoć »Junge Union« iz Wiesbadena održavamo povijesno predavanje u Gradskoj vijećnici.

Bili smo suorganizatori mnogih demonstracija i dobrotvornih priredbi. Između ostalog, predstavili smo »Stand knjiga«, »Stand sa božićnim nakitom«, te smo na nekoliko priredbi organizirali prodaju kolača. Skupljenim novcem smo kupili odjeću i obuću, što je poslano kao konkretna pomoć u Domovinu.

Cijelo vrijeme oglašavamo se u raznim njemačkim novinama, s ciljem boljeg informiranja ovdajšnje javnosti o Hrvatskoj.

Nakon ljetne stanke u 1992. godini počinjemo u smanjenom krugu ljudi s novim akcijama. Skupljamo pomoć u svojim bivšim školama, te skupljenu odjeću, obuću, školski pribor, igračke i hranu uspijevamo prije Božića 1992. predati u ujedno i obradovati roditelje i djecu porušenog dječijeg doma »Sveta Ana« u Vinkovcima.

U ljetu 1993. godine ponovo stupamo u akciju. Uz pomoć mladih Njemaca iz Speyera i okolice skupljamo robu i novac kako bismo ponovno obradovali djecu iz doma »Sveta Ana«. Par dana nakon uspjele akcije naše društvo postaje e.V. (registrirana udruga).

Kao nadstranačka organizacija mladih, pokušavamo uspostaviti kontakte sa svim vodećim strankama Njemačke kao i sa hrvatskim strankama i savezima; poput AMAC-D e.V.

Uključili smo se i direktno u rad svjetske organizacije studenata AIESEC. Kroz te kontakte nastojimo privući što više pažnje na trenutno stanje u Hrvatskoj. Također smo prisutni na gotovo svim tribinama i diskusijama o hrvatskoj stvari, njenim susjedima, o njejoj Dijaspori.

Trenutno nas smeta što je premalo naših vršnjaka koji žive u Njemačkoj zainteresirano za naš rad i koji bi se našoj udružbi pridružili kao aktivni ili pasivni članovi.

Stoga, ako je netko zainteresiran za naš rad i udruživanje s nama, neka se slobodno obrati AMAC-u-D., koji će mu pomoći pri uspostavi kontakta s nama.

D. Lončarević

Zaklada hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Svrha i načela: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti na svojoj je skupštini 29. lipnja 1993. utemeljila posebnu ZAKLADU kojoj je cilj da znanost i kultura u Hrvatskoj postanu, kao i u drugim razvijenim zemljama svijeta, ključni pokretači gospodarskog, političkog i sveobuhvatnog razvoja. Razvoj kulture i znanosti za Hrvatsku je danas od izuzetne važnosti. To su središta iz kojih proizlazi klima stvaralaštva, tolerancije i slobode. Podupiranje znanosti i kulture na svim razinama u zajedničkom je interesu cijele naše zemlje, svih Hrvata diljem svijeta i svekolikoga demokratskog svijeta. Sredstvu Akademijine zaklade služila bi prije svega potpomaganju izdavačke djelatnosti, organiziranju znanstvenih skupova, razvijanju znanstveno-istraživačkog rada, otkupu umjetnina i nagrađivanju značajnih dostignuća na području znanosti i umjetnosti.

Stoga Vas pozivamo da budete Utemeljitelj ili Podupiratelj Zaklade hrvatske akademije.

Utemeljitelji Zaklade mogu biti pojedinci doprinosom od DEM 10.000 ili više (odnosno ekvivalentnim iznosom u drugoj stranoj valuti ili HRD), gospodarske i druge organizacije i institucije doprinosom od DEM 20.000 ili više te u načelu godišnjim uplatama od DEM 1.000 odn. DEM 2.000 ili više. Utemeljitelji su i oni koji daju jednokratni doprinos veći od DEM 100.000 ili odgovarajuća materijalna dobra. Utemeljitelji mogu tražiti posebnu naknadu sredstava, npr. osnivanje istraživačkih središta (koja će tada nositi i ime donatora), stalnih profesorskih mjesta na domaćim ili inozemnim sveučilištima (koja će tada također nositi ime donatora), zgrada, biblioteka, galerija ili muzeja, odnosno posebnih stipendija namijenjenih darovitim studentima.

Podupiratelji su pojedinci, organizacije i institucije doprinosima iznad DEM 1.000 (odn. ekvivalentom) ili materijalnim dobrima. Na temelju posebnih ugovora utemeljitelji i podupiratelji moći će se svojim ulozima služiti i u promidžbene svrhe. Imena utemeljitelja i podupiratelja ZAKLADE bit će navedena u svim dokumentima ZAKLADE i u odredjenim publikacijama Hrvatske akademije. Imena utemeljitelja urezat će se u ploči u atriju Hrvatske akademije.

ERASMUS

Iz niza novoosnovanih izdavačkih kuća ovaj put Vam predstavljamo Nakladu ERASMUS

U temeljena u prosincu 1992, Naklada ERASMUS, istaknuvši u svom programu znanost i umjetnost, nastoji ispuniti praznine koje postoje u znanju i razumijevanju povijesnih tokova i suvremenih dinamičnih procesa u hrvatskom, južnoeuropskom prostoru.

Taj nakladnički program ERASMUS ostvaruje u tri temeljna niza:

RARITETI,
HRVATSKI KLASICI (u prijevodima)
ŠKOLSKA KNJIŽNICA

RARITETI

»KOLO« 1842. – 1853., Zagreb 1993., u četiri sveska, na 1484 stranice.

Prvi hrvatski časopis izlazio je od 1842. do 1853., ukupno je objavljeno 9 knjiga, a njihov pretisak objavljen je u svescima 2, 3 i 4 ovoga izdanja.

Prvi svezak – KNJIGA O »KOLU« autora I. Martinčića po prvi puta donosi kritički uvid u postanak i život »KOLA« i 79 najvažnijih dokumenata, studije o urednicima i najvažnije informacije o svim suradnicima, bibliografiju i opsežan summary.

U hrvatskoj javnosti je ova ERASMUSova edicija visoko ocijenjena kao »prvi nakladnički podvig« (HRVATSKI RADIO) koji »nedvojbeno znači bitan doprinos spoznavanju i osmišljavanju »Kola« kao nezaobilaznog začetnika, kamena-temeljca hrvatske književnosti ...» (VIJESNIK).

ČLANOVIMA AMAC-a i čitateljima ovog glasila Naklada ERASMUS odobrava poseban popust od 30 posto! Ispunite naručenicu i pošaljite je na našu adresu!

Cijena kompleta: DM 209,-

HRVATSKI KLASICI

Obuhvaća velikane hrvatske književnosti u prijevodu na jedan od svjetskih jezika. Do danas su objavljena:

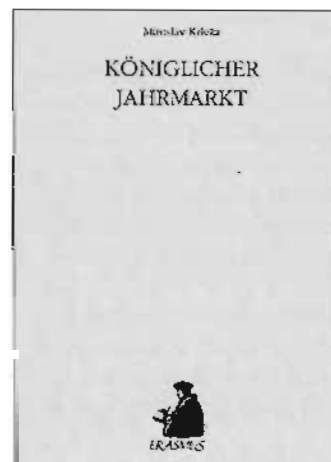
1. Miroslav Krleža:

KÖNIGLICHER JAHRMARKT (Zagreb, 1993.)

Njemački prijevod Krležine rane, ekspresionističke drame »Kraljevo« (Ksenija Cvetković), studija o autoru (A. Stamać: »Ein typischer Autor Mitteleuropas«) i djeluje (D. Gašparović: »Ein dramatischer Ausdruck des Chaos und der Apokalypse«).

88 stranica.

Cijena: DM 12,-

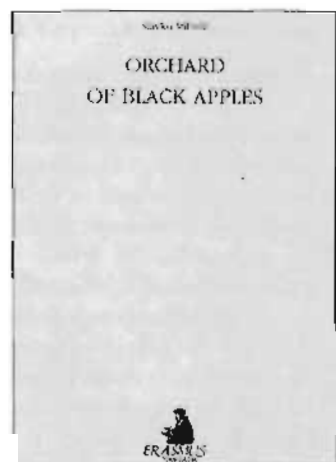
2. Slavko Mihalčić:

ORCHARD OF BLACK APPLES

(Selected poems 1954–1990, Zagreb, 1994.). Strog izbor iz opusa danas najvećeg živućeg hrvatskog pjesnika u engleskom prijevodu Bernarda Johnsona. S uvodnom studijom A. Stamaća (The Poet in a Videocratic Age) i bilješkom o piscu.

104 stranice.

Cijena: DM 16,-

ŠKLOSKA KNJIŽNICA

Hrvatska književnost od Bašćanske ploče do naših dana

Svaka knjiga pruža pouzdan izbor iz opusa pojedinog autora (odnosno književnog razdoblja), uskladen s novim programom hrvatske književnosti i jezika za srednje škole u Republici Hrvatskoj.

Svaka knjiga ima predgovor prireditelja u kojem se izlažu i objašnjavaju najvažnije činjenice o životu i djelu autora (odnosno značajke razdoblja).

Svaka knjiga pruža čitatelju i najvažnije obavijesti za razumijevanje tekstova

(u bilješkama ispod tekstova ili u prilogima na kraju knjige), te donosi izabranu bibliografiju.

Svaku knjigu priredio je (tekstove izabrao, tumačenja napisao) istaknuti stručnjak za pojedino razdoblje odnosno književni opus.

Za sada je Naklada ERASMUS planirala 10 kola (ukupno: 60 knjiga), od kojih tri kola izlaze do kraja, 1994. godine.

KOLO PRVO (izlazi krajem travnja 1994.)

1. HRVATSKO KNJIŽEVNO SREDNJOVJEKOVLJE
(Priredio: sveuč. prof. dr. S. Damjanović, Zagreb).
Broj naručbe: ŠK-001, 96 Stranica DM 11,-

2. HRVATSKI LATINISTI (Razdoblje humanizma)
(Priredio: sveuč. prof. dr. D. Novaković, Zagreb)
Broj naručbe: ŠK-002, 96 Stranica DM 11,-

3. BOSANSKI FRANJEVCI
(Priredio: prof. dr. M. Karamatić,
Franjevačka teologija Sarajevo / Samobor)
Broj naručbe: ŠK-003, 96 Stranica DM 10,-

4. HRVATSKI PREPOROD, I.
Temeljni programski tekstovi
(Priredio: prof. I. Martinčić, Zagreb)
Broj naručbe: ŠK-004, 112 Stranica DM 11,-

5. HRVATSKI PREPOROD, II.
Temeljni programski tekstovi
(Priredio: prof. I. Martinčić, Zagreb)
Broj naručbe: ŠK-005, 96 Stranica DM 11,-

6. PETAR PRERADOVIĆ (Izabrane pjesme)
(Priredio: sveuč. prof. dr. M. Tomasović, Zagreb)
Broj naručbe: ŠK-006, 80 Stranica DM 10,-

KOLO DRUGO (izlazi sredinom kolovoza 1994.)

7. MAVRO VETRANOVIĆ (Izabrani stihovi)
(Priredila: prof. Dubravka Stamić)
Broj naručbe: ŠK-007, 80 Stranica DM 10,-

8. PAVAO RITTER VITEZOVIĆ (Izbor iz djela)
(Priredio: sveuč. prof. dr. Josip Bratulić, Zagreb)
Broj naručbe: ŠK-008, 112 Stranica DM 12,-

9. MATIJA PETAR KATAČIĆ (Izbor iz djela)
(Priredio: sveuč. prof. dr. Stanislav Marijanović,
Osijek)
Broj naručbe: ŠK-009, 96 Stranica DM 11,-

10. KAJKAVSKI PREPORODNI KRUG (T. Mikloušić,
I. Krizmanović, I. Kristijanović, P. Štoos)
(Priredio: prof. M. Kuzmanović, Filoz. fakult., Zgb.)
Broj naručbe: ŠK-010, 80 Stranica DM 11,-

11. VLADIMIR VIDRIĆ
(Sabrane pjesme)
(Priredio: dr. Z. Plepelić, Državna knjižnica, Berlin)
Broj naručbe: ŠK-011, 80 Stranica DM 10,-

12. VIKTOR VID (Izabrane pjesme)
(Priredio: prof. A. Novaković Sveuč. knjizn., Zagreb)
Broj naručbe: ŠK-012, 80 Stranica DM 10,-

Ako se odmah predplatite na cijelo prvo kolo, odobravamo poseban popust: cijena jednog kola (6 knjiga) u pretplati iznosi samo DM 48,60 (plativo u HRD po srednjem tečaju NBH na dan uplate).

Ako se odmah pretplatite na prvo i drugo kolo (12 knjiga), odobravamo dodatni popust od 10 posto, pa je cijena oba kola DM 88,20.

Moguća je i otplata u dva obroka!

Naručbe slati na:
Naklada ERASMUS
Rakušina 4
HR-41000 Zagreb
Telefon + Fax: 00385 / 41 234 - 788

Adrese AMACroaticae ...

... izvan domovine:

AUSTRALIA

Sydney
Barry Crnković, President
P.O. Box 5047
West Chatswood NSW
Australia 2057
6 Arran Place
St. Andrews NSW Australia 2566

BELGIUM

Krešimir Butković, President
P.O. Box: 51
Avenue des Cottages 6
B-1080 Bruxelles 8
tel.: 99-32-2-647-7504,
Mrs. Janka Bonda
fax: 99-32-2-465-7937
E-mail:
100265.1301@compuserve.com

CANADA

Quebec
Ante L. Padjen, President
Dept Pharmacology & Therapeutics
McGill University
3655 Drummond Str.
Montreal, PQ H3G 1Y6
home tel.: (514) 697-5372
business tel.: (514) 398-3603
fax: (514) 398-6690
E-mail:
IN 69000, INTERNET:
IN69@MUSICB.McGILL.CA

Toronto

Ivan Hrvoić, President
3-1750 The Queensway, Suite 316,
Etobicoke, Ontario M9C 5H5
home tel.: (416) 221-5778
business tel.: (416) 764-8008
fax: (416) 764-9329
E-mail:
CompuServe 70670,1607

Windsor

T. Gjenero, President
1420 Guildwood Cr.
Windsor, Ont. N9H 2C4
E-mail:
Compuserve

FRANCE

Paris
Srećko Herceg, President
24, pl. Louvois
Velizy, France 78140
home tel.: (33-1) 39-464-138
fax: (33-1) 39-464-138
AMAC - Paris, France
Mrs. Nela Arambašin
77 rue de la Verrerie, 75004 Paris
E-mail:
padjen@bagneux.cnet.fr

GERMANY

c/o Grubišić
Berger Straße 14
63477 Maintal
tel. and fax: (06109) 61125
Mladen Jonke, President
Chattenweg 15
61352 Bad Homburg
Telefon: (06172) 41723

ISRAEL

Prof. Igor Primorac, Secretary
Dept. of Philosophy
The Hebrew University Jerusalem 91905, Israel
tel.: 999-722-817-844
fax: 999-722-322-545

SOUTH AFRICA

c/o G. C. Burić
University of the Witwatersrand
Dept. of Computational and Appl. Mathem.
2050 Johannesburg
E-mail:
076MVR@WITSVMA.WITS.AC.ZA

SWEDEN

Ante Raguž, President
P.O. Box: 1570
Lund, S 22101
home tel. and fax: (46-404) 62-149

SWITZERLAND

Prof. Dr. Žarko Dolinar, President
Fürfelder Str. 14
CH-4125 Riehen (Basel)
home tel. (41-61) 6015915
fax: (4161) 173629

UNITED KINGDOM

Dr. Mira Malović-Yeeles, President
Hayward Road 30, OX2 8LW
Oxford
tel.: 99-44-71-387-9300, ext. 5313
fax: 99-44-71-380-9577
E-mail:
nino@mph.sm.ucl.ac.uk

U. S. A.

Mid-East

Nenad Antić, President
1326 E. Ohio
Pittsburgh, PA U.S.A. 15212
home tel.: (412) 231-3892
fax: (412) 231-3035

Mid-West

Vjekoslav Franetović, President
6580 Glendale, Troy, MI 48098
home tel.: (313) 879-0747
business tel.: (313) 986-1014
fax: (313) 354-0393

New England

Marija Banac, President
NEAFAZU, P. O. Box: 3470
New Haven, CT 06515-0174
home tel.: (203) 432-0750
business tel.: (203) 432-0750
fax: (203) 432-1078

Mid-Atlantic

Zdenka J. Delalić, President
Temple University
Electrical Engineering Dept.
12th&Norris Street
Philadelphia, PA 19122
home tel.: (610) 525-3685
home fax: (610) 527-8985
business tel.: (215) 204-3382
E-mail:
JOAN@ASTRO.OClS.
TEMPLE.EDU

South-West

Željko Jeričević, President
3921 Rice Blvd
Houston, TX U.S.A. 77005
home tel.: (713) 666-9299
business tel.: (713) 964-6315
E-mail:
INTERNET:ZELJKO@RD01.WG
2.WALL.COM

California

Vicko Matulović, President
769 Remington Drive
Sunnyvale, CA U.S.A. 94087
home tel.: (408) 739-5325
fax: (408) 980-06770 (emerg. only)

... u domovini:

AMACIZ

Prof. Branko Kunst, President
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije
Marulićev trg 20
HR-41000 Zagreb
tel.: (385-41) 452-477
fax: (385-41) 450-725

AMA Farmaceutsko-biokemijski fakultet

Dr. Dubravka Pavišić, President
A. Kovačića 1
HR-41000 Zagreb
tel. and fax: (385-41) 445-117

Medicinski fakultet

Dr. Daniel Derežić, President
Šalata 3b
HR-41000 Zagreb
tel.: (385-41) 466-909
fax: (385-41) 466-724

Rektorat Sveučilišta u Zagrebu

Inga Depolo, Co-ordinator
Trg maršala Tita 14
HR-41000 Zagreb
business tel.: (385-41) 464-245
fax: (385-41) 420-388
E-mail:
RECTORAT@UNI-zg.ac.mail.hr

AMAC-ETF

Prof. dr. Vladimir Muljević, President
Elektrotehnički fakultet
Avenija Vukovar 39
HR-41000 Zagreb
tel.: (385-41) 629-947/629-925
fax: (385-41) 611-396
E-mail:
AMAC.ETF@ETF,HR

Zusammenfassung

Seite 2

Im **Wort der Redaktion** wird auf die technischen Schwierigkeiten bezüglich der Verwirklichung vom GLASNIK hingewiesen. Zudem wird zur aktiven Mitgestaltung der Jahresschrift aufgerufen.

Seite 3

„**Liebe ehemalige Studenten ...**“ ist ein Aufruf des 1. Vorsitzenden des AMACroaticae – Deutschland e.V. an alle ehemaligen Studenten und Freunde kroatischer Universitäten sich im AMACae zu engagieren oder, zumindest als passive Mitglieder, die Arbeit des Vereins zu unterstützen.

Seite 4 – 6

Im **Jahresbericht** über die Arbeit des AMACroaticae – Deutschland e.V. werden alle nennenswerten Aktivitäten des Vereins und Eigeninitiativen seiner Mitglieder aufgezählt und dargestellt. Neben humanitären Aktionen (Sachspenden im Wert von mehr als 230.000,- DM) haben wir auch an kulturellen Manifestationen, Ausstellungen und Kulturveranstaltungen, aktiv teilgenommen. Unsere Tribünen, mehrheitlich in deutscher Sprache (Übersetzung immer gewährleistet), dienen u. a. der Förderung demokratischen Verständnisses unter unseren Landsleuten.

Seite 7

Donationen und Tribünen in der Organisation des AMACroaticae.

Seite 8 – 9

„**Auf der Fakultät für Chemieengineering und Technologie ...**“ ist die Darstellung des AMACroaticae auf einer der heimatlichen Fakultäten, sowie eine Bitte an die sich im Ausland befindlichen ehemaligen Studenten dieser Einrichtung sich beim Aufbau und Förderung derselben zu beteiligen.

Seite 10

Wir haben einen **Brief des Dekanats** der obenerwähnten Fakultät abgedruckt. Es ist eine Auflistung der zur Ausbildung von Fachkräften benötigten technischen Geräte.

Seite 11

Dies ist ein **Nachruf** auf einen unserer prominentesten Mitglieder **Prof. Dipl. Ing. Agr. Slavko Brodjanac**, der in Deutschland gelehrt hat und in Fachkreisen hohes Ansehen genossen hat. Er starb, fast achtzigjährig, am 6. Juni 1993 in seinem geliebten Rüdeshheim.

Seite 12 – 13

In memoriam na **Prof. Dr.-Ing., Dr.-Ing h. c., g. Frana Bošnjakovića**, jednog od svijetski poznatih hrvatskih akademičara. (Original in deutscher Sprache).

Seite 14 – 18

Texte in deutscher Sprache

Seite 19

„**Na bausteli**“ (Auf der Baustelle), Graphik unseres sozialkritischen Malers **Drago Trumbetaš**.

Seite 20

Kommentar des Rektors der Universität von Zagreb, Prof. Dr. Marijan Šunjić, zum neuen Hochschulgesetz in Kroatien. Es ist ein Abdruck aus dem „Vijenac“, einer in Zagreb erscheinenden zeit- und kulturkritischen Zeitschrift.

Seite 21

„Vladimir Kirin ...“ ist ein Portrait des bekannten kroatischen Malers zu dessen 100-jährigem Geburtstag. Er war und ist ein großer Name der kroatischen Vedutistik. Die Stadt Zagreb war im Zentrum seines künstlerischen Schaffens. Die Ausstellungen führten ihn (vor allem in der Zeit vor dem Zweiten Weltkrieg) in viele Länder Europas.

Seite 22

An dieser Stelle haben wir eine Zuschrift der Kroatischen Kultuegemeinde aus Wiesbaden abgedruckt. In diesem Brief wird auf die Möglichkeit der Teilnahme an der „Kleinen Sommerschule des Kroatischunterrichts“ hingewiesen. Dieses betrifft in erster Linie die im Ausland lebenden kroatischen Kinder.

Seite 23

Im „Brief der Lehrerin aus Puntizela“ bedankt sich diese bei allen Eltern, die ihre Kinder auf die Kleine Sommerschule geschickt haben. In dem Brief wird auch die pädagogische Notwendigkeit eines solchen Zugangs zum heimat Sprachlichen Unterricht verdeutlicht.

Seite 24 – 26

Kroatische und serbische Sprache im Licht europäischer Sprachen ist ein wissenschaftlicher Aspekt nach welchem die beiden Sprachen betrachtet werden können. Dieser Aufsatz behandelt die Klassifikation europäischer Sprachen überhaupt und verdeutlicht verschiedene linguistische Zugänge zu dem Problem. Im Rahmen slawischer Sprachen werden die kroatische und die serbische Sprache, als verschieden, unter 13. und 14. slawische Sprache klassifiziert.

Seite 27 – 28

Aufsatz über die Bedeutung der Zeitschrift „Die Sprache“ für die Pflege der kroatischen Literatursprache zu finden. Fast ein halbes Jahrhundert lang bemühen sich die Redakteure und Herausgeber dieser Zeitschrift, oft unter existenzieller Bedrohung, um die Erhaltung der kroatischen Literatursprache.

Seite 29 – 30

Hier wird auf die Möglichkeit des Studiums der Kroatistik auf dem Slawischen Seminar der Universität in Mannheim hingewiesen. Behandelt und verdeutlicht wird der Studienablauf und andere Bedingungen.

Seite 30 – 31

Meine und unsere kroatische Sprache ist ein Aufsatz aus der Sicht eines lange Zeit in Deutschland lebenden Kroaten und Journalisten.

Seite 32 – 33

Ein Auszug aus der „Neu York Times“ vom 6. Mai 1931. Wir haben ihn abgedruckt, weil er schon vor mehr als sechzig Jahren die Verhaltensweisen der serbischen Machthaber gegenüber den Angehörigen anderer Volksgruppene dokumentiert. Anschließend bringen wir ein Kommentar auf dieses sehr indikativen Dokuments, in welchem die Kontinuität dieser Haltung hingewiesen wird.

Seite 34 – 35

AMACroaticae in Schweden ist ein Portrait der Arbeit der dortigen Vereinigung. Die Gründungsversammlung wurde am 3. März 1991 in Lund abgehalten. Die Struktur, Satzung und Ziele der Vereinigung sind unseren ähnlich.

Seite 35

Die Anzahl der AMACae-Zeitschriften in der Welt zeigt uns das wachsende Interesse an der Vereinigung selbst und an ihren Aktivitäten.

Seite 36

Text in deutscher Sprache.

Seite 37 – 38

„Schnellwachsende Pflanzen als mögliche Basis einer ökologischorientierten Volkswirtschaft“ ist ein Plädoyer für alternative Energiegewinnung, die unserer kroatischen Volkswirtschaft in vielerlei Hinsicht helfen könnte.

Seite 39

Portrait des „Bundes der kroatischen Jugend, Rhein-Main e.V.“ Dieser Verein ist, wie auch unsere Vereinigung, überparteilich und überkonfessionell und im Zuge der Zusammenarbeit mit anderen kroatischen Vereinigungen wollen wir sie an dieser Stelle auch unseren Lesern vorstellen.

Seite 40 – 41

ERASMUS. Wir portraituren einen neugegründeten kroatischen Verlag, der sich zum Ziel gesetzt hat **RARITÄTEN, KROATISCHE KLASSIKER** (in Fremdsprachen) und eine **AUSWAHL** für die Schullektüre zu veröffentlichen. Es ist ein Anfang, ein Versuch die kroatische Literaturlandschaft zu beleben, also auch zu bereichern.

Seite 42 – 43

Adressen der AMACae-Vereinigungen im In- und Ausland. (Alle AMACae-Vereinigungen haben eigene Statute und sind selbständig, Anm. d. Redaktion).

R. Č.

An Stelle einer Anzeige:

Unser Stammwirt, Herr Ivo Petračić, hat durch eine finanzielle Gabe zur Realisation dieser Jahresschrift beigetragen und deshalb möchten wir sein Restaurant „OPATIJA“ in Frankfurt, Rödelheimer Straße 27, an dieser Stelle unseren Lesern wärmstens empfehlen.

Der Vorstand

Popis članova AMACroaticae – Deutschland e.V.

(Status od 20. svibnja 1994.)

Arhitektonski fakultet
Stanko Antolić
Ivan Gjurčić
Ante Josip von Kostelac
Krešimir Kruz
Anja Neidhardt
Branka Poljak-Dorocić

Elektrotehnički fakultet
Darko Blažeković
Srećko Bošnjaković
Šime Gulin²⁾
prof. dr. Ivan Ilić
Danja Kardun
Tihomir Kardun
Ivica Košak
Dragutin Milošević
Tomislav Mikšić
Ahmet Šalaga
Željko Žigrić

Fakultet ekonomskih
znanosti
Milan Antolković
Aleksandar Blašković
Ivan Burazin
Igor Grubišić
Alka Jonke
Ivan Miloš
Stjepan Perić
Mladenka Šistić
Jasna Staničić-Müller
Damir Sudar
Srećko Španjol-Šimunelić

Fakultet kemijskog
inženjerstva i tehnologije
Mladen Jonke
Ljerka Šimunić

Fakultet političkih
znanosti
Zdravko Barac
Jasenska Knežević
Mate Knežević
Marijana Koritnik
Slobodanka Kulović

Fakultet prometnih znanosti
Dipl.-Ing. Petar Gavran

Farmaceutsko-biokemijski
fakultet
Ksanta Nakarada

Filozofski fakultet
Olga Antolić
Marijan Batinić
Dina Blašković
Aleksandra Brnetić
Zlatko Čanjuga
Ranko Četković
Vesna Deželić
dr. Lazar Dodić
Viktorija Doneit
Mirjana Eising-Hladilo

Irena Kozarić
Višnja Krnjak
Dorothea Kruz
Ines Langhein
Srećko Lipovčan
prof. dr. Josip Matešić
Zlata Radica-Jepure
prof. Mladen Rubčić⁵⁾
Maja Runje
Vlasta Sabljak
Renate Steindorff
dr. Ludwig Steindorff
Dr. Zdenka Weber⁷⁾
(Muz. Akademija Zgb./Sorbone)

Gradjevinski fakultet
Zlatan Ciglar
Marin Hraste
Esađ beg Kulović
Vladimir Marić
Ivan Orešković
Hrvoje Petrović
Marko Repušić
Ana Špišić
dr. Zdenko Helmuth Wantur

Medicinski fakultet
prof. dr. Ivo Bača
Renata Baković-Alt
Josip S. Bill¹⁾
Zdenko Bočkaj
Gregor Botić
Anton Crnić
Mladen Debelić
Jasna Družinec-Bill
dr. Mislav Gjurčić
Zlatko Hrgović
Petar Huljić
Anton Kisilka
Ante Krivosić
Jasenska Kukulja
Želimir Kukulja
Mg. Ivo Martinović
Darko Milat
Zvonko Mir
Ante Radeljić
Dubravka Ray
Žarko Šeremet
Zdenko Sraka
Coran Štok
Josip Vičević
Marijana Vrdoljak-Penzar
prof. dr. Sabina Wullstein
Gino Zamlić
Mato Žugaj

Muzička akademija
Davor Krnjak
Tomislav Neralić
Dunja Vežović³⁾

Pedagoška Akademija
Zagreb
Marija Buljan
Velimir Kljatić
Marija Meić-Sidić

Kristina Milošević
(Pedagogija Dubrovnik)

Poljoprivredni fakultet
Jakob grof Eltz

Pravni fakultet
Miša Ivšić
Jerko Runje⁵⁾

Prehrambeno-biotehnički
fakultet
Dubravka Golić

Primjenjena umjetnost
Renata Šalaga

Prirodoslovno-matematički
fakultet
- Fizika
Milan Červinka
dr. Djuro Mihelčić
dr. Zlatko Penzar
- Geografija
Zlata Kemfelja
dr. Eckhard Thomale

Stomatološki fakultet
Marija Buklijaš
Boris Cvitko
Mladen Krsnik
Ankica Kukulj
Srebrenka Lauš-Rastić
Iva Martinović
Ana-Maria Milat
Birgit Mala
Marija Sirotić
Krešimir Špišić
Kornelija Verzak
Ivo Zubović
Alka Zubović

Strojarsko-brodogradjevni
fakultet
- Brodogradnja
Branko Čolić
Kruno Mamić
- Strojarsvo
Ranko Bandalović
Edin Dorocić
Josip Kaliterna
Igor Klarić
Vedran Krstulović
Milivoj Kukulj
Predrag Marković

Tekstilni fakultet
Zdenko Radoš

Teološki fakultet
pater Ivan Jurak
msgr. Živko A. Kustić⁴⁾
Stjepan Pantelić
Rajko Radišić
pater Mate Vukoja
Mile Zubčić

Turistička Visoka škola
Dubrovnik
Magdalena Eichler

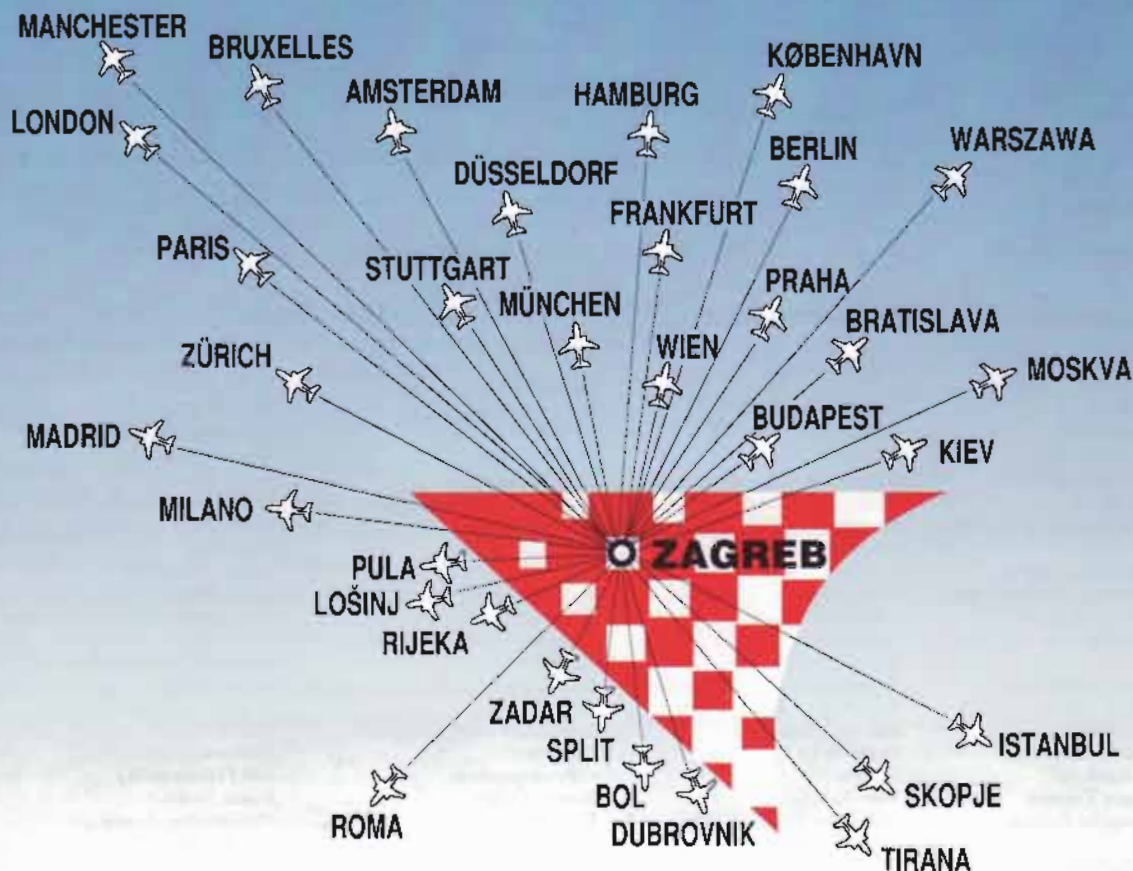
Učiteljska škola
-Marko Marulić- Split
Sofija Jeličić

Veterinarski fakultet
Ante Glibotić

Članovi Prijatelji
Ana Bušić
(Filozofski fakultet, Sarajevo)
Srećko Bošnjaković
(Elektrotehnika, Braunschweig)
Vesna Brčić
(Organizacija i Kibernetika, Beograd)
Sieglinde Dodić
(Fizika, Uni Heidelberg,
romanistika i anglistika)
Manfred Gärtner
Jure Ivezić
(Njemačka sportska škola, Köln)
Mirko Karoglan
(Stomatološki fakultet, Beograd)
Ruth Logarić
Željko Pločtl
Mirko Prpić
(Europska trgovačka škola,
Frankfurt/M.)
Gerda Rumler
dr. Eberhard Šistić
(Fizika, Uni Karlsruhe)
Olga Stoss
Drago Trumbetas
Bruno Vrga
(Ekonomija poduzeća, Frankfurt/M.)

Članovi – Studenti
Jadran Gulin
(Fizika, Uni Frankfurt/M.)
Nikica Gulin
(Ekonomija poduzeća,
Uni Frankfurt/M.)
Goran Jonke
(Nacionalna ekonomija,
Uni Frankfurt/M.)
Sven Jonke
(Dizajn, Arhitektonski fakultet
u Zagrebu)
Roko Marošević
(Kemija, Zagreb/Strojarsvo,
Tübingen)
Alexandra Šistić
(Nacionalna ekonomija, Münster)
Lejla Seperović
(Ekonomija poduzeća, Münster)

Uz postojeću ima i diplomu:
1) - Stomatologije
2) - Pogonskog gospodarstva
3) - Likovne akademije
4) - Fizike na PMF-u
5) - Teologije
6) - Arhitekture
7) - Filozofski fakultet

CROATIA AIRLINES

Hrvatska zrakoplovna tvrtka

Obavijesti i predbilježbe u Vašoj putničkoj agenciji ili u poslovnica Croatia Airlinesa:

Information and Reservations in your travel agency or in our town office:

Dubrovnik, Pile 2. tel. (050) 20-055 ● Split, Obala Hrvatskog narodnog preporoda 9. tel. (058) 362-202

● Zadar, Poljana Natka Nodila 7. tel. (057) 314-272 ● Pula, Ulica M. Balote 8. tel. (052) 23-322

● Rijeka, Gat Karoline Riječke bb. tel. (052) 30-207 ● ZAGREB, Teslina 5. tel. (385 41) 451-244

FRANKFURT, Klingerstrasse 25. tel. (069) 92-00-520

Obavijesti o prijevozu robe / **CARGO** Information tel. (041) 462-068